

Uvodnik

Jurij Paljk

Negotovost

"Ko se je neka družba prisiljena ukvarjati z življenjsko nujnimi problemi, ko se je torej prisiljena ukvarjati s preživetjem, ji primanjkuje moči in vedrine, da bi uresničevala svojo prihodnost. Za tem vprašanjem se skriva še drug problem: zaradi finančnih klestenj v naši manjšinski sredi tvegamo namreč boj med revnimi, kar bi bilo za naše tkivo res najslabša usoda. Vsota denarja je takšna, kakršna je. Že dvajset let so državna finančna sredstva ostala nespremenjena, kar je - zaradi inflacije - že samo po sebi krivično", je na začetku intervjuja, ki ga objavljamo na tretji strani, dejal predsednik Sveta slovenskih organizacij dr. Drago Štoka in tako poudaril negotovost, v katero je pahnilo napovedano rezanje finančnih sredstev naši narodni manjšini v Italiji. V negotovosti ne moreš ničesar načrtovati, lahko samo iščeš vse možne načine, kako bi preživel. "V teh tednih se naše ustanove, predvsem tiste, ki so na deželnem seznamu kot primarne za našo skupnost, ukvarjajo s proračunskimi težavami za leto 2010 (in tudi že za leto 2009). Zadnji ukrepi deželne vlade in drastično krčenje prispevkov iz Rima postavljajo naše ustanove, predvsem tiste z večjim številom zaposlenih, v dramatičen položaj. Naša Zadruga Goriška Mohorjeva, ki izdaja tednik Novi glas, mesečnik za otroke Pastirček in knjige Goriške Mohorjeve družbe, zaposluje deset uslužbencev (časnikarji, oblikovalci, upravno osebje), od katerih so trije s skrajšanim urnikom. To omejeno število je komaj zadostno za redno delovanje. Katerokoli krčenje števila bi hudo prizadelo ali celo onemogočilo delovanje Zadruga. Tudi ostali izdatki so že skrčeni na najnižjo možno raven. Že projekcija za letošnji obračun izkazuje negativno stanje. Če bi prišlo do krčenja finančnih sredstev iz Rima v višini predvidenih 25%, bi nas to prisililo h krčenju števila sodelavcev. Da bi se temu izognili, se obračamo na krovni organizaciji s prošnjo, da bi primerno upoštevali naše stanje in se v Rimu, Ljubljani in Trstu prizadevali pri pristojnih organih za zagotovitev finančnih sredstev vsaj v višini letošnjih postavk", se glasi pismo, ki ga je pred dnevi naslovil predsednik Zadruga Goriška Mohorjeva dr. Damjan Paulin predsednikoma krovnih organizacij SKGZ in SSO, da bi ju seznanil s položajem, v katerem se nahaja tudi naša zadruga. Verjemite mi, drage bralke in bralci, da teh vrstic ne pišemo radi, kot verjamem, da jih je bilo težko zapisati kolegom vseh tistih ustanov in naših organizacij, brez katerih si kolikor toliko dostojnega življenja naše narodne skupnosti v Italiji ne moremo predstavljati. Vendar smo dolžni tudi mi napisati, v kakšen položaj nas potiska sedanja italijanska vlada. Upanje seveda zadnje umre, napovedi pa niso rožnate! Že čakanje v negotovosti je tesnobno, za zaposlene seveda najprej, posledično pa za vse člane naše narodne skupnosti!

Otroški zbor SCGV Komel na odprtju razstave Umetniki za Karitas (str. 9)

Foto DPD

Nova knjiga pri Goriški Mohorjevi družbi Balantičeve pesmi v italijanščini v prevodih Mirka Špacapana

Da je spomin na Mirka Špacapana še živ, je minuli petek, 4. decembra, nemo govornik polna dvorana prijateljev, ki so prišli, da bi prisostvovali predstavitvi njegovih prevodov pesmi slovenskega pesnika Franceta Balantiča v italijanski jezik. Na pobudo Pokrajinske konzulte za slovensko skupnost, pod pokroviteljstvom goriške Pokrajine in v sodelovanju s Kulturnim konzorcijem iz Tržiča ter z Goriško Mohorjevo družbo je namreč pred dnevi izšla knjiga z naslovom *Gospod, za tabo se bom zdaj napotil - Signore, dietro di te muovero' i miei passi*, ki jo je zares lepo oblikoval Franko Žerjal, uredila pa prof. Tatjana Rojc, ki je vanjo prispevala tudi dva zapisa, mojstrski esej o predolgo zamolčanem pesniku in zapis o odnosu pokojnega politika, športnika, glasbenika in vsestransko angažiranega izboraženca dr. Mirka Špacapana

do Franceta Balantiča, ki je med drugo vojno zgorel v Grahovem in bil zato desetletja v domovini zamolčan.

lantičev opus podrobno razčlenila, navedla vsa dosedanja literarno zgodovinska dognanja, dodala pa tudi svoja spoznanja in nova videnja na pesnika, ki je tako nagovoril pokojnega Špacapana, da je najprej uglasbil njegove pesmi in jih kasneje tudi prevedel v italijanščino. Esaj prof. Tatjane Rojc je prava osvežitve, saj nam ponovno vrača v spomin vse doslej znano o Balantiču, hkrati pa nas tudi nagovarja z novimi spoznanji in razčlembami, gotovo pomeni nov kamenček v mozaiku spoznavanja tega velikega slovenske-

Z leve: Nataša Ferletič, Tatjana Rojc, Manuela Quaranta Špacapan s hčerko Angelico (foto JMP)

Paritetni odbor / Za izvajanje zaščitnega zakona

V deželni palači na Trgu Unita v Trstu se je 1. decembra sestel paritetni odbor. Na dnevnem redu je imel več točk, ki se v glavnem nanašajo na izvajanje oziroma neizvajanje zaščitnega zakona. Največ pozornosti so člani odbora namenili 21. členu, ki govori o zaščiti družbenih, gospodarskih in okoljevarstvenih interesov. Drugi odstavek tega člena predvideva, da mora biti v pristojnih posvetovalnih organih zagotovljeno ustrezno predstavništvo slovenske manjšine. Predsednik države je pred dvema letoma potrdil seznam 32 občin, v katerih naj se zakon izvaja. V tem obdobju ni nobena krajevna uprava, ne dežela ne pokrajine in niti občine, vprašala odbor za soglasje glede predstavništva slovenske manjšine v teh organih. Ker je zadeva prišla posebno do izraza v zadnjih mesecih, ko so nekatere uprave predlagale reforme teritorialnega načrtovanja in nove urbanistične načrte, je odbor poveril predsedniku nalogo, da pošlje krajevnim upravam pismo, v katerem jih opozori na vsebino 21. člena in jih pozove, naj v razne komisije in

odbore imenujejo slovenske predstavnike. Paritetni odbor se je ukvarjal tudi z izvajanjem 8. in 10. člena zakona. Prvi govori o rabi slovenščine v javnih upravah in o pravici pripadnikov manjšine, da se poslužujejo materinega jezika pri obveščanju z upravami. Da preveri, kako se ta člena izvajata, je odbor sklenil izdati razpis za pogodbo s kvalificirano osebo, ki bo izvedla to raziskavo. Paritetni odbor se je pozitivno izrekel o predlogu deželne uprave glede razdelitve državnih finančnih sredstev v višini več kot 2 milijona evrov krajevnim upravam in ustanovam za dvojezično poslovanje. Gre za sredstva, ki so predvsem namenjena za slovenska okenca, tečaje slovenščine za uslužbence in za dvojezično poslovanje. Odbor se bo ponovno sestel v drugi polovici januarja novega leta in bo povabil na avdicije predstavnike ustanov, ki se ukvarjajo z javnimi prevozi, s prometom in pošto. Te ustanove so dolžne izvajati določila o vidni dvojezičnosti.

V imenitni knjigi so objavljene v slovenščini pesmi Franceta Balantiča in prevodi le teh dr. Mirka Špacapana v italijanski jezik. S prevodi Balantičevih pesmi je Mirko Špacapan leta 1996 prejel nagrado na prvem nagradnem natečaju Kulturnega konzorcija iz Tržiča za prevajanje literarnih del, sedaj pa jih je na pobudo Pokrajinske konzulte za slovensko skupnost za tisk pripravila prof. Tatjana Rojc, ki se ni zadovoljila s splošno predstavitvijo pesnika in prevajalca, ampak je Ba-

ga pesnika. Notne zapise uglasbenih Balantičevih pesmi pokojnega Mirka Špacapana je oblikovalec knjige Franko Žerjal lepo umestil v knjigo v originalni verziji, kar daje knjigi še dodano vrednost. Lep večer, ki je v spomin na Balantiča in Mirka Špacapana potekal v italijanščini in slovenščini, je imel seveda kot osrednjo točko predstavitev knjige, ki je tudi popolnoma dvojezična.

/ stran 7
Jurij Paljk

Pogovor

Predsednik Sveta slovenskih organizacij Drago Štoka je spregovoril o sedanjem stanju v manjšini

3

Otroški praznik

Dobrotljivi sveti Miklavž je tudi letos prišel iz nebeških višin in razveselil mlade in manj mlade s številnimi darovi

6

Razmišljanje ob 3. kongresu NSi v Mariboru Kristijan v politiki

Krščanstvo in politika imata skozi zgodovino zelo razgiban odnos, ki ima zelo svetle trenutke, obenem pa ne manjka takih, za katere je potrebna resna in kritična ocena. Taka pot, zaznamovana z vzponi in padci, je povsem normalna, saj politiko in krščanstvo sooblikujejo ljudje, ki smo omejena bitja, kljub temu da je v nas Božja podoba in nas na Boga veže oseba Jezusa Kristusa, po katerem nam je zagotovljena odrešenjska milost. Udeležba na 3. kongresu Nove Slovenije – krščansko ljudske stranke, ki je potekala v soboto, 28. novembra, v Mariboru, je bila priložnost za razmislek o vlogi kristjana v politiki. Sam kongres,

z geslom Blizu ljudem, je vprašanje o prisotnosti kristjanov v politiki ter zagovarjanje temeljnih človeških vrednot vključeval v vsakem posegu. Bila je to nevidna rdeča nit, ki je povezovala vsebine naslednice stranke Krščanskih demokratov, ki so bili pred dvajsetimi leti večinska stranka znotraj Demosove zmagovite koalicije, na prvih svobodnih volitvah v Sloveniji, kot je to poudaril podpredsednik stranke in evropski poslanec Lojze Peterle. Za kristjane, ki sprejmejo poslanstvo aktivnega delovanja v politiki in s tem zagovarjanja osnovnih človeških vrednot, je pot povezovanja v jasno opredeljeno politično stranko bistvena pomena. To je poudarila Ljudmila Novak, predsednica Nove Slovenije, ki je v svojem predsedniškem poročilu dejala med drugim: "Predvsem moramo zaupati vase in v poslanstvo stranke, ki izhaja iz tradicije in vrednot evropske krščanske demokracije. Prav ta usmeritev je dala Evropi največje dosežke. Očetje Evrope, kot so bili Ade-

Ljudmila Novak

nauer, De Gasperi, Schuman in Monnet, so na ruševinah druge svetovne vojne začeli graditi države med sprtimi narodi in državami. Samo tisti, ki dela iz prepričanja, da so za sobivanje med ljudmi in narodi potrebna spoštovanje, sodelovanje in tudi odpuščanje, lahko zgradi nekaj novega, velikega in trajnega. Očetje Evrope, krščanski demokrati, so to premoogli, zato so jim narodi tudi sledili". Prav ta poseg je močno zaznamoval nujo politične opcije, ki se mora danes boriti proti splošni relativizaciji človeške družbe, prav zato bo politični program NSi osnovan na poštenem delu in na jasnih stališčih, s katerimi bo zagotovljena vrnitev v

DZ.

Pri tem bodo vodila človek, družina, stvarstvo in domovina, kjer gre za zelo odločno podporo družini kot temeljni celici človeške družbe in zavrnitev izenačitve z drugimi partnerskimi oblikami, predvsem istospolnimi. V zvezi s tem so bistvene pravice otrok, katerim je treba prednostno zagotoviti odraščanje z očetom in materjo, kar je pogoj za nadaljevanje družbe in naroda. V nadaljevanju je poudarek predsedniškega poročila zaobjel še pomembnost narodne pravice, ki pa

mora biti izpeljana v duhu medsebojnega spoštovanja in priznanja. V tem smislu je bila negativno ocenjena odločitev sedanje parlamentarne večine, da vojne zakone odobri s preglasovanjem, kar pot do sprave postavlja na krhke temelje.

Sedanja gospodarska kriza in skokovito naraščanje brezposelnosti je predsednica označila kot posledico zamujanja in šibkosti vladnih ukrepov, ki ne zadovoljujejo ne delavcev ne delodajalcev, obenem pa se družbeno stanje vse bolj zaostre, kar je razvidno tudi od sindikalnih protestov. Še vedno pa ostaja nerešen odnos med tajkunskim kapitalom in politično oblastjo, ki je trenutno na oblasti v Sloveniji.

Sama poklicanost krščanske stranke, kakršna je NSi, pa je vse bolj zaobjeta v kongresno geslo Blizu ljudem, kar v prvi vrsti kaže na potrebo po kapilarni in aktivni prisotnosti na teritoriju ter po zagovarjanju temeljnih in naravnih človeških pravic. Za stranko je bila izključitev iz Državnega zbora zares močan udarec, na katerega so vplivali predvsem notranji dejavniki. Zelo spodbudno pa je dejstvo, da je stranka v tem težkem trenutku strnila vse svoje sile ter s pomočjo pomladka dosegla tretje mesto na evropskih volitvah in potrdila mandat Lojzeta Peterleta. Vzpodbudna pa so tudi odpiranja novih občinskih odborov in včlanjevanja v stranko, kar kaže na pozitivne težnje, ki jih bo morala stranka znovčiti na bližajočih se lokalnih volitvah.

Novakova je v svojem govoru še postavila v ospredje zmago Angele Merkel ter krščanskih strank CDU in CSU, z namenom da izpostavi enake vrednote in korenine. Prav zaradi tega je potrebna večja samozavest kristjanov, saj so Sloveniji potrebni v današnjih časih, kot so bili v času osamosvojitve in nastajanja slovenske države.

Julijan Čavdek

Stranka Ljudstvo svobode na preizkušnji Globoka razhajanja med Finijem in Berlusconiem

Že nekaj časa prihaja v vladni stranki Ljudstva svobode, katere nesporni voditelj in usmerjevalec je premier Berlu-

nih institucij, od parlamenta in vlade do predsednika republike in sodstva. Po Finijevem mnenju parlament ne more biti zgolj po-

gijem na podeljevanju nagrade Borsellino v Pescari, v katerem je rekel tudi tole: "Berlusconi zamenjuje ljudsko podporo, ki jo gotovo ima in ki ga legitimira, da vlada z nekakšno imuniteto v odnosih do vseh drugih nadzornih ali jamstvenih oblasti, pa naj bodo to javni tožilci, sodniki, računsko sodišče, predsednik republike ali parlament". S takšnim

Gianfranco Fini in Silvio Berlusconi

litično orodje vlade, temveč mora v svojih ustavnih pristojnostih smiselno izvrševati zakonodajno oblast ob čim širšem možnem sodelovanju vseh političnih skupin. Zato se je predsednik večkrat kritično izrazil o tem, da se vlada prepogosto zateka h glasovanju zaupnice, kar objektivno omejuje politično vlogo parlamenta v italijanskem ustavnem ustroju.

Glede delovanja vladne stranke Ljudstva svobode se je predsednik zbornice Fini že večkrat oglašil z zahtevo po uvedbi notranje demokracije pri razpravah in sprejemanju odločitev. Stalno tudi poudarja, da se ne strinja s "kasarniškim" slogom, ki prevladuje v stranki. Berlusconi je nato sklical vrh zaupnikov stranke Ljudstva svobode, ki so javno opozorili, da kdor ni pripravljen se podrediti sklepom večine, lahko tudi odide iz stranke, kar je očitno letelo na Finija.

Predsednik poslanske zbornice Fini je medtem poskrbel za novo soočenje s premierjem Berlusconiem. Minulega 1. decembra je namreč dnevnik La Repubblica objavil zvočni zapis (slučajno ga je posnel neki amaterski video snemalec) razgovora med Finijem in javnim tožilcem Trifog-

lično orodje vlade, temveč mora v svojih ustavnih pristojnostih smiselno izvrševati zakonodajno oblast ob čim širšem možnem sodelovanju vseh političnih skupin. Zato se je predsednik večkrat kritično izrazil o tem, da se vlada prepogosto zateka h glasovanju zaupnice, kar objektivno omejuje politično vlogo parlamenta v italijanskem ustavnem ustroju.

Glede delovanja vladne stranke Ljudstva svobode se je predsednik zbornice Fini že večkrat oglašil z zahtevo po uvedbi notranje demokracije pri razpravah in sprejemanju odločitev. Stalno tudi poudarja, da se ne strinja s "kasarniškim" slogom, ki prevladuje v stranki. Berlusconi je nato sklical vrh zaupnikov stranke Ljudstva svobode, ki so javno opozorili, da kdor ni pripravljen se podrediti sklepom večine, lahko tudi odide iz stranke, kar je očitno letelo na Finija.

Predsednik poslanske zbornice Fini je medtem poskrbel za novo soočenje s premierjem Berlusconiem. Minulega 1. decembra je namreč dnevnik La Repubblica objavil zvočni zapis (slučajno ga je posnel neki amaterski video snemalec) razgovora med Finijem in javnim tožilcem Trifog-

načinom vladanja, zaključuje Fini, se politično vodstvo zamenjuje z absolutno monarhijo.

Izjava tega zapisa je poslabšala že itak slabe odnose med Finijem in Berlusconiem. Na Berlusconijevo zahtevo se je takoj zbralo vodstvo Ljudstva svobode in od Finija zahtevalo, naj se "izjasni". Fini je odgovoril, da nima kaj pojasnjevati in je v televizijski oddaji Bal-laro tretje mreže RAI to svoje stališče odločno potrdil. V krogih Ljudstva svobode so močno vznemirjeni in nekateri prvaki menijo, da bi moral Fini takoj odstopiti z vseh funkcij v stranki in v parlamentu. Posebno ostro je proti zadnjim Finijevim stališčem nastopil minister Scajola, češ da je Fini tokrat prekoračil mejo.

V desnosredinskih političnih krogih je po navedenih dogodkih ozračje precej napeto, vendar ni mogoče pričakovati, da bi to privedlo do novih volitev. Je pa dejstvo, da se bo moralo v vladni stranki Ljudstva svobode nekaj spremeniti. Prav tako ni pričakovati, da bi Fini popustil in pristal na odstop. Nastale napetosti v vladni stranki vsekakor dokazujejo, da v njej manjkajo mehanski notranje demokracije.

Alojz Tul

Slovenska skupnost / Deželno tajništvo

Srečanje s senatorko Demokratske stranke Tamaro Blažino

Vponedeljek, 30. novembra, se je senatorka DS Tamara Blažina (spre-

ljal jo je tajnik Livio Semolič) srečala s predstavništvom stranke Slovenske skupnosti, ki so ga

sestavljali pokrajinski tajnik za Goriško Julijan Čavdek, pokrajinski svetnik v Trstu Zoran Sosič in deželni svetnik Igor Gabrovec. Senatorka Blažinova je slovenski stranki predstavila glavne smernice svojega dela v Rimu s posebnim poudarkom na vprašanja, ki so vezana na izvajanje šolske reforme. Na srečanju, za katerega je dala pobudo senatorka in je potekalo v prostorih SSK v Gorici, je tekla beseda tudi o vprašanju izvajanja vidne dvojezičnosti, o financiranju slovenske manjšine in o odnosih med Demokratsko stranko in stranko Slovenske skupnosti. Obe stranki veže sodelovanje v številnih javnih upravah ter političnoupravni sporazum, na osnovi katerega je deželni svetnik SSK Gabrovec član deželne svetniške skupine Demokratske stranke, ki jo vodi Gianfranco Moreton. Poudarjeno je bilo, da gre odnose še izboljšati predvsem z razvijanjem novih možnosti sodelovanja v javnih upravah in priložnosti za usklajevanje političnih pobud.

Na dnu...

KAKO PA BO MANJŠINA SPLOH PREŽIVELA BREZ FINANČNIH PRISPEVKOV?

HUDIRJA, ALI STE RES MISLILI PREŽIVETI?

Povejmo na glas

Pomagajmo ljudem v stiski

Razstava 15. mednarodne likovne kolonije Sinji vrh nad Ajdovščino "Umetniki za Karitas", ki je na ogledu v Kulturnem centru Lojze Bratuž, je priložnost za pomemben razmislek. Gre namreč za dejanje dobrotelnosti, ki bi ji morali v času krize dati še dosti večjo pozornost, kot smo jo dajali doslej. Krizni dogodki so namreč izostreno osvetlili pot, po kateri hodimo in ki poraja vse bolj vprašljive rezultate. Tudi v razvitem svetu in v njegovi družbi, torej tudi med nami in okrog nas, se večja razdalja med bogatimi sloji in preostalo večino, kar vse poteka izjemno hitro in silovito. Razmeroma majhen odstotek bogatih je vse bogatejši in v bistvu vsak dan bolj odloča o vsem in utrjuje smer, v katero vsi skupaj potujemo. Istočasno je t. i. srednji sloj vse bolj potisnjen navzdol, ne more več vzdrževati dosežanj ravni življenja, in kar je nesprejemljivo, s svojim ne tako majhnim delom se pogreza v ubožnost ter v skrajnem primeru celo revščino. Revščina zato nikakor ni daleč od nas, v tretjem ali četrtem svetu, revščina je zelo blizu, dobesedno na dosegu roke. Lahko, da se nam vse to zdi neverjetno, in vztrajamo v prepričanju, da v omenjeno dejstvo ne verjamemo, toda nedavno objavljene podatki v Združenih državah Amerike, ki je zagotovo med vsemi demokracijami prva in ekonomsko najučinkovitejša, so srhljivi in nas težko pustijo ravnodušne. V Združenih državah Amerike naj bi bilo 12 milijonov ljudi, ki jim obrok hrane vsakodnevno ni zagotovljen.

V Italiji je več kot milijon družin, ki so obeležene s "prerevno prehrano". Ob vsem tem pa naš družbeni sistem mirno deluje naprej, kot da se nič posebnega ne dogaja, ter še kar naprej dopušča, da bogati bogatijo, vsi ostali pa postajajo vse bolj revni. Visoka politika razvitega sveta, ki seveda razpolaga z ogromnimi sredstvi in bi lahko revščino ter lakoto v nekaj letih brez večjih težav odpravila, slej ko prej služi globalizaciji, ki pomeni osvajanje dobrin na način, da se prepada med izobiljem in socialno bedo pogloblja, in to vedno hitreje. Milijonske množice po svetu in doma so pozabljene in zapuščene, zato jim ne preostane nič drugega, kot da same poskrbijo zase. Da poskrbijo zase s pomočjo najbolj ogroženim, se pravi z dejavno solidarnostjo, ki naj zajame in poveže družbo ponižanih in razžaljenih, kot je na enkrat način poimenovala svoj namen letošnja likovna kolonija na Sinjem vrhu: "prispevek za otroke staršev, ki so izgubili službo" in kot to počne toliko najraznovrstnejših dobrotelnih pobud. V tem je pravi odgovor na miselnost globalizacijskega človeka, ki hlasta za vse večjim pridobivanjem materialnih dobrin in ničesar ne da, pri tem pa drsi v praznost, v vse večjo nezadostnost ter v brezčutni nesmisel. Čakati na njegovo spreobrnitev bi bila veličanska izguba časa, takoj velja z dejavno pomočjo ljudem v stiski pričeti graditi lepši in bolj smiselni svet, v katerem človek človeku ni volk, ampak prijatelj in brat po usodi.

Janez Povše

POGOVOR Drago Štoka

“Ne moremo združiti vrhov, če si baza tega ne želi!”

Že lani je klestenje finančnih sredstev povzročilo v naši manjšinski sredi veliko zaskrbljenost, letos kaže, da se ponavlja ista zgodba.

O tem, ali lahko tako stanje negotovosti jemljemo za pravo strategijo napetosti, smo povprašali predsednika Sveta slovenskih organizacij Draga Štoka.

“Ko se je neka družba prisiljena ukvarjati z življenjsko nujnimi problemi, ko se je torej prisiljena ukvarjati s preživetjem, ji primanjkuje moči in vedrine, da bi uresničevala svojo prihodnost. Za tem vprašanjem se skriva še drug problem: zaradi finančnih klestenj v naši manjšinski sredi tvegamo namreč boj med revnimi, kar bi bilo za naše tkivo res najslabša usoda. Vsota denarja je takšna, kakršna je. Že dvajset let so državna finančna sredstva ostala nespremenjena, kar je – zaradi inflacije – že samo po sebi krivično”, je uvodoma dejal predsednik Štoka.

Ali ste morda izračunali, kolikšna bi morala biti potemtakem vsota, ki bi jo država morala nameniti manjšini?

To je težko kvantificirati. Nedvomno lahko govorimo o milijonski škodi! Poleg golega finančnega podatka bi poudaril moralno škodo in negotovost, ki prizadeneta našo skupnost. Edino matična domovina nam je na podlagi neokrnjene denarne podpore zagotovila možnost načrtovanja prihodnosti.

Drugače pa je v Italiji.

Zaščitni zakon ne predvideva točne vsote, ki bi jo Italija morala nameniti naši manjšini. Vsota petih milijonov evrov je zgolj načelna finančna podpora, v zakonu pa ni nikjer kategorično zagotovljeno, da bo ta denar letno namenjen naši narodni skupnosti.

To je velika pomanjkljivost zakona št. 38.

Ogromna pomanjkljivost. Zaščit-

ni zakon je itak v marsičem pomanjkljiv. Morda smo ga takrat prehitro osvojili za pozitivnega. Če se povrnemo na vprašanje: pet milijonov evrov je za tako širok spekter delovanja naših ustanov na Tržaškem, Goriškem in Videmskem komaj zadostna vsota! Lani smo tvegali, da bi nam država klestila milijon evrov, letos pa se nam piše še slabša usoda: kaže namreč, da namerava Italija krčiti sredstva v višini milijona in tristo tisoč evrov! Deželnemu odborniku Molinaru smo na seji, ki smo jo imeli v torek, 1. decembra, jasno dopovedali, da je taka negotovost za našo manjšinsko organiziranost mukotrpna.

Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjan Žekš je dejal, da ima slovenska manjšina v Italiji končno neposrednega sogovornika v Rimu.

S predsednikom SKGZ Rudijem Pavšičem nameravava v Rim, da bi se pogovorila z Alfredom Mantico, ki je pri vladi zadolžen za manjšinska vprašanja, in enkrat za vselej razčistila tematično financiranje, saj za leto 2011 sta po finančnem zakonu predvidena dva milijona evrov prispevkov manj. Sprašujem se, ali lahko v Evropi dobimo še kak primer, kjer se domaćna država tako poigrava s svojo manjšino. Slovenija je zagotovila italijanski in madžarski manjšini finančno kritje, Italija pa je vedno izjema! Izgovor Rima, da je to krčenje odvisno od svetovne gospodarske krize, sploh ne drži. Kot predsednik SSO zato ne nehamno opozarjam naša včlanjena društva, naj svoje delovanje osnujejo na varčevanju. Prilagoditi se pač moramo novim okoliščinam: poudarjam pa, da dejavnost naše manjšine ne bo izumrla. Injekcijo vedrosti nam je pred nedavnim vllila uprizaritev Grofice Marice: v njej se je namreč zrcalila vedrina, ki dokazuje, s kakšnimi aduti manjšina lahko razpo-

laga. Trenutno snujemo tudi evropski načrt Jezik, ki je za nas velikega pomena: postavke zanj znašajo tri milijone evrov, kar bi nedvomno v določenem pogledu je naš manjšinski ustroj res zastarela, zato morajo nekatera društva načeti obdobje novega in moderne delovanja. Težko bomo dru-

Foto IG

in Goriško, temveč tudi videmsko pokrajino, konkretno Benečijo in Kanalsko dolino. Taka razsežnost menda ni bila vsem všeč, verjamem pa, da bo odbor, ki v končni fazi določa te načrte, v kratkem prižgal zeleno luč.

Ko je lani jeseni nastopila svetovna finančno-gospodarska kriza, so optimisti prepričano govorili o tem, kako je treba krizo izkoristiti za oblikovanje novih možnosti in novega svetovnega gospodarskega reda. Če bi ta vidik prenesli na naše okoliščine, bi se lahko vprašali, ali obstajajo v naši manjšini takšni optimisti?

Ta vzporednost nedvomno drži.

Z odbornikom Molinarom smo govorili o naši organiziranosti in vsestranski dejavnosti. Odbornik je večkrat poudaril, da se bo naše delovanje moralo postaviti ob bok s časom. Morali se bomo kratkoma modernizirati. S tem vidikom se načeloma strinjamo. Leta in leta smo bili navajeni iste ga kalupa. Kriza je pretresla tudi našo manjšinsko jablano: če je bil na njej kakšen ‘zastarel’ sadež, je prav, da pade, tako da bodo imele druga jabolka več možnosti za preživetje. V določenem pogledu je naš manjšinski ustroj res zastarela, zato morajo nekatera društva načeti obdobje novega in moderne delovanja. Težko bomo dru-

Se pravi?

Naj navedem konkreten primer: v Trstu je pred leti izhajal Novi list, v Gorici pa Katoliški glas. Združitve obeh časopisov je bila pametna poteza, ker je privedla do neke novosti. Tak način združevanja podpiram, nikakor pa ne podpiram onega, ki ga nekdo vsili z vrha zato, da bi tako obvladal prostor, nad katerim prej ni imel moči. Če dve društvu, če dve organizaciji imata tako različni ciljni publiki in sta enako uspešni, ni prav, da bi pod prisilo šli na skupno pot. Priča pa smo bili tudi primerom, ko je združitev dveh društev uspela, ker so si člani to želeli: na primer v Barkovljah in Nabrežini.

Za racionalizacijo in reorganizacijo morata torej poskrbeti krovni organizaciji vsaka v svojih vrstah?

Tako. Taka pot gotovo ne bi ustvarila negotovanja v zamejstvu. Tovrstni posegi imajo po mojem mnenju smotno podlago: in s tem odgovarjam tudi kritikam, ki sem jih bil kot predsednik SSO v teh letih deležen, češ da sem proti združevanju. Le na teh temeljih bomo pri SSO lahko ciljali na kvaliteto in tako ugodili željam naših ljudi in zahtevam časa. Svet slovenskih organizacij bo trdno stopal po tej poti, nikakor pa ne bo podlegel vsiljenim potezam. Ne moremo združiti vrhov, če si baza tega ne želi! Združitev vrhov bi bila navidezna poteza, s katero bi se prikrili drugi problemi. SSO v svoji notranji organiziranosti nima nikakršnih težav, ne hlastamo po tem, da bi po vsej sili dokazovali, kaj smo vsega storili. Kar smo, dokazujemo z delom že ves povojni čas. Poudarjam pa, da si SSO želi čim bolj tvornega sodelovanja s sorodno organizacijo SKGZ. SSO si želi tudi večje enotnosti Slovencev na političnem nivoju: po mojem mnenju je nepojmljivo, da smo Slovenci v domaćini državi razdrobljeni med italijanskimi političnimi strankami.

Kako pa bo reorganizacija Slovenskega stalnega gledališča vplivala na finančno prihodnost slovenskega narodnega telesa v Italiji?

Na sestanku z odbornikom Molinarom smo prišli do nekaterih sk-

lepov. Mnenja smo bili, da je SSG prebrudilo največjo finančno krizo, kar jih je v svoji zgodovini preizkusilo. Pri tem naj izpostavimo obeh časopisov je bila pametna poteza, ker je privedla do neke novosti. Tak način združevanja podpiram, nikakor pa ne podpiram onega, ki ga nekdo vsili z vrha zato, da bi tako obvladal prostor, nad katerim prej ni imel moči. Če dve društvu, če dve organizaciji imata tako različni ciljni publiki in sta enako uspešni, ni prav, da bi pod prisilo šli na skupno pot. Priča pa smo bili tudi primerom, ko je združitev dveh društev uspela, ker so si člani to želeli: na primer v Barkovljah in Nabrežini.

Kakšno podporo pa bo dežela namenila SSG?

Dežela bo proračunu 1.600.000 evrov prispevala 500.000 evrov, ne pa 700.000 evrov; ostanek 200.000 evrov bo porazdeljen med manjšinske ustanove. Odbornik Molinaro je sicer pri porazdelitvi sredstev že upošteval možnost, da bo država nakazala manjšini milijon evrov manj (naše primarne ustanove zato dobijo četrtno vsote manj kot prejšnja leta). Če pa bo v začetku prihodnjega leta država nakazala manjkajoči milijon evrov, bo odbornik avtomatično povišal sredstva naši manjšini.

Kaj pa sklad za manjšino v višini 230 tisoč evrov?

To je bila dobrodošla rezerva za manjšino, ki so jo danes žal izničili. Po odborniku Molinaru bi se ta sklad morda na kakšen način lahko ponovno financiral, sicer z nekoliko manjšo vsoto kot doslej. Morda bodo vanjo vstavili vsoto 200.000 evrov, ki jo je odbornik sprva namenil SSG, manjšina pa bi jo lahko uporabljala za financiranje njihovih primarnih ustanov, katerih število bo zaradi nelahkih okoliščin ostalo za zdaj nespremenjeno.

Naj mi bo ob koncu tega pogovora še dovoljeno, da vsem vašim bralcem voščim vesel Božič in srečno novo leto.

Igor Gregori

V organizaciji Fundacije Goriške hranilnice, Pokrajine in Občine Goriški poklon futurizmu in njegovemu “Zeitgeistu”

Gorica se je zadnje dni novembra poklonila futurizmu s dvema velikima razstavama. Prvo so odprli v petek, 27., v sodobnih in bogato opremljenih razstavnih prostorih Fundacije Goriške hranilnice v pritličju zgodovinske stavbe v Gosposki ulici, drugo pa v dvoranah goriškega gradu.

Prva je posvečena liku Filippa Tommasa Marinettija, karizmatičnega ustanovitelja, zgodovinskega vodje in avtorja futurističnega manifesta, ter njegovim odnosom do avantgarde v Juljski krajini in na mednarodni ravni. Na ogled je obilna in kakovostno pestra dokumentacija, ki govori o genialnem izobražencu in kulturnem organizatorju, ki je bil znan po vsem svetu. Razstava z naslovom *Gorica: futurizmi ob meji* želi pričati tudi o njegovih odnosih s kulturnim snovanjem na naših tleh, ki so se prekinili s prvo svetovno vojno in se nadaljevali po njej. Gorica in Trst sta namreč bila pomembni izhodišči umetniške struje, ki na italijanskem prizorišču predstavlja unicum in je kot taka imela tudi močan vpliv na mednarodni

ravni. Zanimivo je bogato poglavje o berlinskem futurističnem tedniku Der Sturm, med umetniki izstopajo Carmelich, Pocarini, Morassi, Russolo, Boccioni, Dottori, Prampolini, Brass, Sergi, Bolaffio, pa tudi Venio Pilon (tudi s svojimi fo-

tografijami), Ivan Čargo, Luigi Spazzapan in drugi. Dan kasneje, 28. novembra, pa so v jutranjih urah na gradu odprli razstavo, posvečeno futurizmu v Juljski krajini v 30. letih ter Marinettijevemu “dediču” in znanemu “aerodlikarju” Tulliu Craliju. Ta je po vojni ostajal futurist in si močno prizadeval, da bi se futurizem še naprej uveljavljal, je uvedel umetniški kritik Mau-

rizio Scudiero, sodelavec pri razstavi, ki so jo omogočili Fundacija Goriške hranilnice, občinska in pokrajinska uprava. Cralijeva umetniška pot in prijateljstvo z Marinettijem sta se začela prav v Gorici l. 1931, ko je bilo na razstavi, ki jo je organiziral Sofronio Pocarini, na ogled 23 njegovih del. V grajskih dvoranah si lahko obiskovalci ogledajo skoraj 50 Cralijevih slik, iz katerih veje-

Obizzi je povedal, da goriške razstave o futurizmu poglajajo vidike, ki so bili doslej žal premalo poznani. Občinski odbornik za kulturo Antonio Devetag pa je poudaril, da je projekt sad sinergije dveh javnih uprav in omenjene Fundacije, kar je nekaj “izrednega”. S to razstavo, ki je pomembna po razsežnostih in pomemb-

modi in designu, bodo odprli v Pokrajinskih muzejih v grajskem naselju 19. decembra. Na predstavitvi širokoteznega projekta je 27. novembra zjutraj svoje veselje nad podvigom, ki je ponovno ovrednotil futuristično gibanje v naših krajih, najprej izrazil Marino De Grassi, goriški odvetnik, politik, ustanovitelj ene največjih založniških hiš v deželi in velik ljubitelj umetnosti, ki je dogodku dal svoj tehtni pečat. Kot urednik je tudi omenil izdajo dveh dokumentarno bogatih in odlično oblikovanih ter zajetnih katalogov, ki sta izšla pri založbi Ed. della Laguna in tudi Avgusta Černigoja. Tretjo razstavo, o futurizmu,

nih ter raznolikih eksponatih, postaja Gorica “kulturna prestolnica” naše dežele. Scudiero, ki je nosil futurističen telovnik, kakršne so po zamisli Fortunata Depera nosili futuristi v 20. letih, je podčrtal, da sta goriški razstavi – v primerjavi z drugimi v večjih italijanskih mestih – res nekaj edinstvenega, saj edini na vsedržavnem prizorišču dajeta poudarek futurizmu kot edini pravi italijanski avantgardi v 20. stol., ki je prežela domala vse družbeno življenje (poleg umetnosti v ožjem smislu tudi misel, modo in celo kuhinjo) in mednarodnim odnosom, ki so jih njegovi zastopniki znali plesti. Na tak način poustvarja tedanji “Zeitgeist” (duh časa). “Ni res, da so vsi futuristi bili fašisti ali da so postali komunisti; zaveda je bolj zapletena”, je še dodal. / DD

Pismo KEK in CCEE Cerkvam v Evropi

Cerkve odgovarjajo na podnebne spremembe

Špoštovani, pričujoče pismo, ki obravnava enega izmed temeljnih problemov, s katerim se moramo skupaj soočiti, pošiljata Konferenca evropskih Cerkva (KEK) in Svet evropskih škofovskih konferenc (CCEE). Podnebne spremembe predstavljajo izziv za slehernega izmed nas, saj zadevajo življenje celotnega planeta. Zemlja in vsi njeni ekosistemi namreč predstavljajo dragocen dar, ki smo ga prejeli od Boga. Ob soočanju z globalno gospodarsko in okoljsko krizo ter krizami drugih vrst smo poklicani živeti na tak način, da bomo pokazali vero, upanje in ljubezen do Boga, istočasno pa tudi naše spoštovanje do vsega Njegovoga stvarstva. V svetu z omejenimi količinami naravnih bogastev moramo spodbujati tak način življenja, ki bo preprečil sleherno obliko izkoriščanja Božjih darov v stvarstvu in stremel za modrim upravljanjem vsega, kar nam je dal Bog. S tega vidika moramo zmanjšati našo odvisno-

st od naraščajoče porabe energije, zlasti tiste, ki se pridobiva iz proizvodov fosilnega izvora. Industrializirane dežele morajo izstopati v tem prizadevanju tudi na osnovi svoje odgovornosti za desetletja dolgo kopičenje toplogrednih plinov v zemeljski atmosferi. Učinek teh plinov predstavlja enega izmed mnogih izzivov, s katerimi se soočamo na ravni političnih odločitev. To nas sili tudi k spremembi našega vsakdanjega življenja na ravni skupnosti in posameznika. Na podnebni konferenci, ki jo OZN pripravlja v Kopenhagnu od 7. do 18. decembra 2009, bodo sprejete pomembne odločitve, ki bodo vplivale na številne vidike našega življenja v neposredni prihodnosti. Predstavniki KEK in CCEE smo poleg mnogih posameznih Cerkva v Evropi prepričani, da problematike, ki se bodo obravnavale na konferenci, in izzivi, s katerimi se moramo soočiti, niso povezani samo s tehničnimi vi-

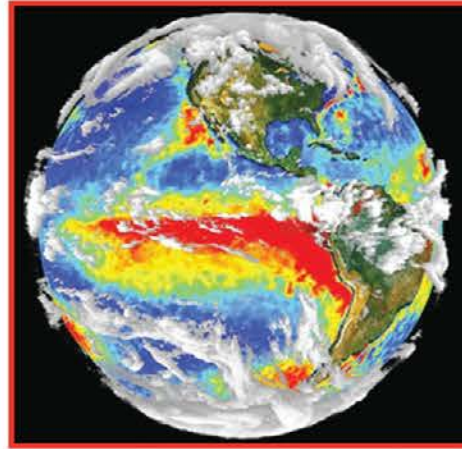
diki podnebnih sprememb. Etika, kultura, vera in religija so bistvene sestavine našega načina življenja in jih je treba upoštevati, če se želimo soočiti s podnebnimi spremembami na učinkovit način ter zagotoviti celostni človeški razvoj. Vemo, da je samo z resnično človeško ekologijo, ki upošteva pravice in odgovornost drug za drugega, vključno z odgovornostjo za prihodnje rodove, možna večja pozornost do okolja. Prepričani smo, da mora Evropska unija pomnožiti svoje napore za priznanje vzajemne odgovornosti držav članic pri soočanju s podnebnimi spremembami. V luči vsega povedanega spodbujamo Cerkve in kristjane v Evropi, naj v naslednjih tednih z ustreznimi dejavnimi odgovorijo na izziv podnebnih sprememb: - Spodbujamo jih, naj se obrnejo na svoje vlade in jih s pogumno velikodušnostjo povabijo, da se bodo odločno zavzele za omilitev in prilagoditev učinkov podnebnih sprememb. Vpliv gospodarske krize ne sme predstavljati izgovora za izogibanje učinkovitemu prizadevanju za varstvo okolja.

- Spodbujamo Cerkve v Evropi, naj se zavedo, da je izziv podnebnih sprememb pravzaprav vprašanje pravičnosti. Tisti, ki so manj prispevali k problemu podnebnih sprememb, ker živijo v manj razvitih in industrializiranih predelih, najbolj čutijo njihov vpliv. Zavedati se moramo njihovih skrbi in se s skupnimi močmi soočiti s njimi. - Priznati moramo, da podnebne razmere lahko povzročijo nepreračunljivo trpljenje in pomanjkanje, ovirajo celostni človeški razvoj in oškodujejo stvarstvo. Zato podpiramo razvoj novih finančnih orodij, ki bi omogočila soočenje s temi problematikami. - Spodbujamo Cerkve, naj sodelujejo pri pobudah za varčevanje z energijo, širjenju uporabe obnovljivih virov energije, soočanju z negativnimi posledicami podnebnih sprememb in vzgoji za čut ekološke odgovornosti z namenom varovanja pristne človeške ekologije. - Spodbujamo delo in sodelovanje pri pobudah in primerih "dobre prakse" za varovanje stvarstva, kot poudarjajo in priporočajo sklepi tretjega evropskega ekumenskega zborovanja v Sibiu (Romunija) le-

ta 2007. Vabimo Cerkve, naj si prizadevajo za skupno molitev in solidarnost s trpečimi zaradi negativnih vplivov podnebnih sprememb, v skupnem iskanju modrosti in vztrajnem spreminjanju naših neustreznih načinov življenja. V nedeljo, 13. decembra 2009, bo v protestantski cerkvi v Kopenhagnu potekala ekumenska slovesnost kot del programa podnebne konference, ki jo pripravlja OZN. Vabimo vas, da se na svoj način pridružite tem molitvam in se tako vključite v razširjeno skupnost ljudi, ki bodo molili tako na kraju dogajanja kot tudi na mnogih drugih delih sveta. Ob 15. uri bodo po cerkvah na Danskem zavzo-

ni zvonovi, kristjani vsega sveta pa so povabljeni, naj se na to odzovejo s 350-imi udarci zvonov po svojih cerkvah ob 15. uri po krajevnem času. Več informacij o tej pobudi najdete na naslovu <http://www.bellringing350.org>. Pripravili smo verigo zvonjenja in molitev, ki se bo raztezala po vseh časovnih pasovih, začnši od otčja Fidži v južnem Pacifiku – kjer sonce najprej vzhaja in se podnebne spremembe že čutijo – prek vsega sveta do severne Evrope. Boga prosimo milosti in modrosti, da bi nam uspelo priti do orodja za soočenje z izzivi sedanjega okoljske krize. To delamo v odgovor na Jezusov poziv v evangeliju, naj si prizadevamo za tako družbo, kjer bosta vladali pravičnost in solidarnost. Ustanovi CCEE in KEK v tesnem sodelovanju z Evropsko krščansko okoljsko mrežo (ECEN) dejavno spremljata dogajanje. Z veseljem bomo odgovorili na sleherno vprašanje ali prošnjo za pojasnilo, ki bi se utegnila pojaviti v zvezi s tem pismom. Pri delu Vam želimo obilo Božjega blagoslova.

P. Duarte da Cunha
generalni tajnik CCEE
Colin Williams
generalni tajnik KEK

del programa podnebne konference, ki jo pripravlja OZN. Vabimo vas, da se na svoj način pridružite tem molitvam in se tako vključite v razširjeno skupnost ljudi, ki bodo molili tako na kraju dogajanja kot tudi na mnogih drugih delih sveta. Ob 15. uri bodo po cerkvah na Danskem zavzo-

Četrta številka otroške revije Pastirček V pričakovanju Božiča...

Decembrska številka Pastirčka je vsa prežeta s timih pričakovanjem za otroke najljubšega praznika v letu: Božiča. Kot pravi Marijan Markežič v uredniški beležki, moramo Božje rojstvo doživeti v srcu, drugače so vsa praznovanja zaman. Z Bogom moramo tudi začeti novo leto, da bo naše delo lep uspeh imelo, kot v stihih pravi g. Jožko Kragelj. V rojstni kraj Jezuščka, v Betlehem, vodi tokrat popotovanje po Sveti deželi, ki ga s pesrom in barvicami pripravlja Paola Bertolini Grudina. Božična skrivnost z veseljem dogodkom se izrisuje tudi iz pogovora, ki se tiho oglašja iz jaslic v kotu na domači mizi. Tenkočutno mu je prislunila Mariza Perat in ga zapisala pod naslovom Razgovor ob jaslicah. Jaslice v kotu je naslov pesnice, ki jo je stkal in uglasbil Dominik Krt, spremlja pa svojevrstne jaslice iz barvastega kartona, ki jih bodo Pastirčkovi bralci lah-

ko izdelali po navodilih Tatjane Ban. V četrti številki priljubljene revije je dodala še navodila za najvažnejše figurice: Marijo, Jožefa in Dete, Sveto Družino, središče jaslic. Tudi pujske Bine, ki razve-

seljuje s svojimi dogodivščinami najmlajše bralce, je pripravil božično drevesce, prav takega, kot ga bodo z barvicami dokončali otroci, pri tem pa še poiskali okraske in jih prešteli. Povsem božična je

tudi rubrika Halo! Tukaj sveti Miklavž, ki jo je napisala Nina Grudina, z razpoznavnimi ilustracijami pa opremila Paola Bertolini Grudina. Zapis na kratko povzema življenje sv. Miklavža, Nikolaja, ki je živel pred 700 leti in je bil zmeraj pripravil darovate kaj vsem tistim, ki so to potrebovali. Tudi pisani strip o vseh dobrotnikih, ki prinašajo darila, se navezuje na praznični decembrski čas in lepo pouči otroke, da se sami lahko z darom koga osrečijo. Kako so se celo zvezdice priklonile Božjemu novorojencu, poje pesmica Decembrska, ki jo je na besedilo Berte Golob uglasbil Dominik Krt, da jo bodo otroci lahko zapeli in še lepše doživljali čudežni božični dogodek. O potrošniškem pojmovanju Božiča pametno razmišlja tudi Patek, a v tokrat še grozljivejši spakedransčini, ki jo morajo pridni učenci čim prej "posloveniti". Na zimске strune so uglašeni hudomušni stih Zimska V. T. Arharja s privlačno ilu-

stracijo Danile Komjanc, v kateri je zimski prizor s snežakom, ki se že veseli ročic, ker ga bodo odele v primerne barve, pa še pripoved v nadaljevanjih Čarobni snežak izpod peresa Dolores Vižintin, ki ji je ilustracija pridal Danila Komjanc. Protagonist je deček, ki je šel z mamico in očkom preživeti praznike v zasneženo vasico in tam doživel nekaj neverjetnega... Radovedni Pof se kljub mrazu spreha po gozdu in spozna njegove prebivalce. Damijana Čevdek Jug nadaljuje s pisanjem utrinkov iz glasbene šole. Tokrat je protagonist zgodbe mali Peter, violonist na svojem prvem nastopu. Vzgojni strip, ki ga piše Walter Grudina, prikupno pa ilustrira Paola Bertolini Grudina, tokrat daje na izbiro v trezen razmislek dve možnosti: vztrajati pri reševanju domačih nalog in biti uspešen ali lenariti in tvegati negativno oceno. V šegavi pesmici Berta Golob predstavlja ločilo – klicaj, "slavni kričaj!". O miški, ki je stekla k frizerju, da bi si uredila rep, pa poje pesmica, ki jo spisal Barbara Rustja, simpatično pa narisala Svetlana Breclj. V decembrski številki, ki prinaša kar nekaj novosti, so tudi matematični kotiček, ki ga je pripravila Veronika Srebrnič za ljubitelje matematike, svetopisemska rubrika, v kateri je dvanaest Jezusovih apo-

stolov, pa še križanka, magični lik in druge razvedrilne zanke ter seveda bogata Pastirčkova pošta z raznolikimi pisemci. Med njimi je tudi dopis učencev in učenek OŠ J. Ribičič pri Sv. Jakobu v Trstu, ki so imeli solidarnostni dan. Nabrali so 150 kg (!) zamaškov in jih poklonili združenju Unitalsi. Pastir-

čku so poslali tudi veliko fotografijo. Barvno sliko so na uredništvu Pastirčka odposlali tudi učenci 1. in 2. r. OŠ Milčinski s Katinare, ki so se udeležili pohoda za mir in nenasilje v Trstu. Med pošto so pisane risbice z raznolikimi tematikami, tudi nabožnimi.

IK

V Romunijo z Novim glasom

Osemdnevno potovanje od 18. do vključno 25. maja 2010 nas bo popeljalo z letalom z ronškega letališča do glavnega mesta Romunije Bukarešte. V programu je samo panoramski ogled mesta, ker se bomo z udobnim avtobusom odpeljali v glavno mesto romunske Moldavije Jasi, ki leži ob vznožju vzhodnih Karpatov. V bližnji Bukovini bomo obiskali samostana Voronet in Humor ter slikovita samostana Putna in Sucevita. Nato nas bo pot vodila proti jugu do glavnega mesta Transilvanije Cluja, obiskali bomo tudi nekdanjo prestolnico Albo Julijo in skozi sotesko, kjer naj bi na vrhovih gora živel vampirski Drakula do mesta Sibiu. Še zadnji slikoviti samostan Sinaia si bomo ogledali pred vrnitvijo v Bukarešto. Vsi samostani so označeni kot kulturna dediščina človeštva pod oznako UNESCO. Spoznali bomo tudi nekatere značilnosti krajevne obrti, kmečke kulture in starodavnih mest. Vozili se bomo skozi raznoliko naravo, mimo gozdov, planjav, skozi soteske in po ravnini. Folklorni večer nam bo razkril romunsko dušo. Romunija je dežela, ki je bogata zaradi zgodovinske preteklosti in še danes privlačuje zaradi raznolikosti svojega prebivalstva, kulturne dediščine in lepe narave.

PAVEL IN NJEGOVA CERKEV

Cerkev: kyriaké oikia – Gospodova hiša. Ecclesia: kaléo – kličem; qahal – skupnost; ekklesiastes (krajši); ekklesiastikus (daljši). V evangelijih je Cerkev omenjena samo dvakrat – obakrat jo omenja Jezus. Vesoljna: "Ti si Peter, Skala, in na to skalo bo sezidal svojo Cerkev" (Mt 16,18). Bratovsko svarilo - krajevna: "Če jih (prič) ne poslušaj, povej Cerkvi. Če pa Cerkev ne poslušaj, naj ti bo kakor pogan in cestninar" (Mt 18,17). Jezusov namen je bil prenoviti Izrael: Izbral je 12 apostolov – po vzorcu 12 očakov. Ti bodo sodili 12 rodov Izraelovih (Mt 19,28). Pred vstajenjem brani učencem, da bi sli oznanjat preko meja Izraela (Mt 10,5). Po vstajenju pa jih pošlje po vsem svetu (Mt 28,19). Do nastopa apostola Pavla je v Apd Cerkev omenjena samo enkrat, v Apd 5,11: "In velik strah je navdajal vso Cerkev in vse, ki so to slišali" (smrt Ananija in Safire). V povezavi z apostolom Pavlom pa je v Apd Cerkev omenjena 21 krat. V Apd je Cerkev prepoznavna najprej po krstu, ki je vidno znamenje.

Potem pa je v Apd Cerkev prepoznavna tudi po štirih vogalih: Nauk apostolov, bratska skupnost, lomljenje kruha, molitev (Apd 2,42). Zgodovina rešitve: SZ – Jezus Kristus – Sveti Duh – Cerkev. V Pavlovih pismih je Cerkev omenjena 62 krat. V zgodnjih pismih se omenja vedno krajevna Cerkev: Rim; Kor; Gal. V poznejših pismih pa omenja tudi vesoljno Cerkev: Ef; Kol; Flp. Krajevna Cerkev "Pavel ... Božji Cerkvi v Korintu, posvečenim v Kristusu Jezusu" (1 Kor 1,2). "Timotej vas bo spomnil na moja pota, kot jih učim povsod v vsaki Cerkvi (1 Kor 4,17). "Za sodnike postavljate take, ki v Cerkvi nimajo ugleda" (1 Kor 6,4). Čreda in njiva in zgradba: "Pazite nase in na vso čredo!" (Apd 20,28-29; 1 Kor 3,9). "Božji sodelavci smo, vi pa ste Božja njiva in

Božja zgradba" (1 Kor 3,9; Ef 2,21). Vesoljna Cerkev "Nisem vreden, da se imeenujem apostol, ker sem preganjal Božjo Cerkev" (1 Kor 15,9). "Tako naj bi se zdaj po Cerkvi oznani la vladarstvom Božja modrost" (Ef 3,10). "Njemu (Bogu) slava v Cerkvi in v Kristusu Jezusu skozi vse rodove" (Ef 3,21). "Možje, ljubite svoje žene, kakor je tudi Kristus ljubil Cerkev in sam sebe zanjo dal, da bi jo v vodni kopeli z besedo očistil in posvetil" (Ef 5,25-26). "Zdaj se veselimo, ko trpim za vas in na svojem mesu dopolnjujem, kar manjka Kristusovim bridkostim, za njegovo telo, ki je Cerkev. Zakaj zanjo sem postal služabnik po Božjem načrtu, ki mi je bil dan za vas, da izpolnim Božjo besedo" (Kol 1,24-25). Cerkev je Kristusovo telo Kot Kristusovo telo je predstavljena tako krajevna kot vesoljna Cerkev.

Družba kot telo je omenjena že pri Aristotelu, Ciceronu, Seneki, Plutarhu. "Mar ne veste, da so vaša telesa udje Kristusovi?" (1 Kor 6,15). Udje so 'utetovljeni' v Kristusa – to ni samo prisposoba, temveč je resničnost! V eno s Kristusom nas združuje deležnost Svetega Duha: "Kakor je namreč telo eno in ima mnogo udov, vsi telesni udje pa so, čeprav jih je mnogo, vendar eno telo: tako tudi Kristus. Mi vsi smo bili v enem Duhu krščeni v eno telo, naj bomo Judje ali Grki, sužnji ali svobodni, in vsi smo bili napojeni z enim Duhom" (1 Kor 12,12-30). "Bog ga je postavil čez vse za glavo Cerkve, ki je njegovo telo" (Ef 1,22-23). Judje in Grki so eno: Po križu jih je Kristus spravil med seboj (Ef 2,16). "En Gospod, ena vera, en krst: en Bog in Oče vseh, nad vsemi in po vseh" (Ef 4,4). "Iz njega dobiva rast celotno telo, združeno in spojeno z njim, ob sodelovanju celotnega veziva, po delovanju, v skladu z mero slehernega dela, tako da omogoča rast telesa in gradi samega sebe v ljubezni" (Ef 4,16; 4,25; 5,30). V telesu je Kristus glava: "Kristus je glava telesa, to je Cerkev" (Kol 1,18).

Papeževa poslanica ob svetovnem dnevu migrantov in beguncev

"Otroci so najbolj ranljivi!"

Dragi bratje in sestre, dan migrantov in beguncev mi znova daje priložnost, da izrazim trajno skrb, ki jo Cerkev goji do tistih, ki na različne načine doživljajo izkušnjo izseljenstva. Gre za pojav, ki, kot sem zapisal v okrožnici Ljubezen v resnici (Caritas in veritate), preseneča zaradi števila vpletenih ljudi, z njim povezanih socialnih, ekonomskih, političnih, kulturnih in verskih problematik ter zaradi dramatičnih izzivov, ki jih predstavlja za narodne in mednarodno skupnost. Migrant je človek z neodtujljivi temeljnimi pravicami, ki jih morajo spoštovati vsi in povsod (prim. Caritas in veritate št. 62). Letošnja tema – Mladoletni migranti in begunci – se dotika vidika, ki ga kristjani obravnavajo z veliko pozornostjo, saj se zavedajo Kristusovega opomina, da se bo ob vesoljni sodbi nanj navezovalo vse, kar je bilo storjeno ali opuščeno "enemu od teh mojih najmanjših" (prim. Mt 25,40.45).

Čeprav konvencija o otrokovih pravicah jasno zatrjuje, da je treba vedno zaščititi interes mladoletnika (prim. Caritas in veritate št. 3), ki se mu priznavajo enake temeljne pravice kot odraslemu, temu v resničnosti, žal, ni vedno tako. Medtem ko v javnem mnenju narašča zavest o nujnosti hitrega in odločnega poseganja za zaščito mladoletnikov, so dejansko mnogi izmed njih prepuščeni sami sebi in so na različne načine izpostavljeni izkoriščanju. Njihov

o dramatično stanje je povzel moj častiti predhodnik Janez Pavel II. (1978–2005) v poslanici, ki jo je 22. septembra 1990 poslal generalnemu sekretarju OZN ob svetovnem vrhu o otrocih. "Priča sem pretresljivemu stanju milijonov otrok po vseh celinah. Oni so najbolj ranljivi, ker najtežje povzdignejo svoj glas". Iz srca želim, da bi bili mladoletni migranti, ki potrebujejo tako

in pomanjkljivosti, povezanimi z njihovo dvojno pripadnostjo, ki pa kljub temu lahko nudi tudi priložnosti za obogatitev skozi srečanje med različnimi kulturnimi izročili. Omogočiti jim je treba možnost šolanja in nato vključitve v delovno skupnost ter olajšati družbeno integracijo prek ustreznih izobraževalnih in socialnih struktur. Pri tem pa ne gre nikoli pozabiti, da odraščanje predstavlja ključno etapo za človekovo oblikovanje. Posebno skupino mladoletnikov predstavljajo begunci, ki prosijo za zatočišče, ko iz različnih razlogov bežijo iz svojih dežel, kjer niso deležni ustreznih za-

družbeno okolje, ki bi jim omogočilo in spodbujalo njihov fizični, kulturni, duhovni in moralni razvoj, deležni pravične mere pozornosti. Življenje v tuji deželi brez opornih točk jim povzroča številne ter včasih hude preglavice in težave, zlasti tistim, ki nimajo opore pri svojih družinah.

Tipičen vidik mladoletne migracije predstavljajo tisti mladi, ki so se rodili v tujih deželah ali pa vse od rojstva živijo ločeno od izseljenih staršev, katerim se pridružijo šele pozneje. Ti mladostniki so deležni dveh kultur z vsemi prednostmi

ščite. Statistike kažejo, da je njihovo število v porastu. Gre torej za pojav, ki ga je treba pozorno spremljati in se ga lotiti s koordiniranim delovanjem, preventivnimi ukrepi, primerno zaščito in sprejemanjem, in sicer v skladu

s konvencijo o otrokovih pravicah (prim. Caritas in veritate št. 22).

Posebej se obračam na župnije in številna katoliška združenja, ki v duhu vere in ljubezni vlagajo velike napore v to, da bi zadovoljili potrebe teh naših bratov in sester. Medtem ko izražam hvaležnost za vse, kar delajo z veliko mero velikodušnosti, bi želel povabiti vse kristjane, naj se zavedo socialnega in pastoralnega izziva, ki ga predstavljajo mladoletni migranti in begunci. V srcu nam odzvanjajo Jezusove besede: "Tujec sem bil in ste me sprejeli" (Mt 25,35), kakor tudi osrednja zapoved, ki nam jo je zapustil: ljubiti Boga z vsem srcem, vso dušo in vsem mišljenjem, skupaj z ljubeznijo do bližnjega (prim. Mt 22,37–39). To nas vodi do spoznanja, da mora vsako naše konkretno dejanje izhajati predvsem iz vere v delovanje milosti in Božje previdnosti. Na ta način postaneta tudi sprejemanje in solidarnost do tujca, zlasti do otrok, oznanjevanje evangelija solidarnosti. Cerkev to oznanja, kadar odpre svoje roke in si prizadeva, da bi se spoštovali pravice migrantov in beguncev, tako da spodbuja voditelje narodov ter mednarodne ustanove in organizme, naj sprejmejo ustrežne ukrepe v njihovo podporo. Nad vsemi naj materinsko bedi blažena Devica Marija in naj nam pomaga razumeti težave tistih, ki so daleč od svoje domovine.

Vsem, ki spadajo v obsežno skupnost migrantov in beguncev, zagotavljam svojo molitev in iz srca podeljujem apostolski blagoslov.

Vatikan, 16. oktober 2009
papež Benedikt XVI.

Prejeli smo

Odperto pismo

Dragi s. Angelina Šterbenc in s. Monika Šašek, v tem prebožičnem času, času pričakovanj, miru in ljubezni Vas, sestra Angelina, kot že toliko let prej, pričakuje slovensko verno in neverno ljudstvo po tržaških in goriških vaseh od Miljskih hribov do Števerjana, da ob vsakem vremenu, burji in dežju prinesete stenski Naš koledar, mohorjevke in druge knjige ter nam zaželite vesel Božič in srečo v novem letu. Letos Vas bomo po tridesetih letih zaman pričakovali. Kot hlapec Jernej ste morale šolske sestre de Notre Dame po 44-letnem požrtvovalnem delu v korist kriških župljanov, Kraševcev in Goričanov zapustiti svoje domovanje v tej prijazni vasi ob morju.

V Sv. Križ ste setre prišle po prošnji in želji daljnovidnega in prizadevnega pok. župnika Jožeta Kunčiča. Tu ste odprle župnijsko glasbeno šolo pod vodstvom priljubljene sestre Celine. Vaša šola je zaslovela po odlični glasbeni vzgoji, kjer so generacije otrok prepevale in igrale. Učile ste tudi spretnosti izražanja v slovenskem jeziku in prirejale otroške igrice. Bile ste duhovne obiskovalke bolnikov; skrbele ste za čistočo božjega hrama in vsepovsod so govorili, da je kriška cerkev najbolj negovana in najlepše okrašena.

Vi, s. Angelina, ste že od samega začetka bili raznašalka verskega tiska, mohorjevke in drugih knjig. Povsod smo Vas videvali s slovenskimi knjigami, celo na vsakoletnem romanju na Barbano ste jih pred cerkvijo razstavili in ponujali. Dolga leta ste poučevali verouk in glasbeno vzgojo na osnovnih in srednjih šolah. Vodili ste otroške zборе in veliko nastopali. Kako srečni ste bili ob odprtju veličastnega Slomškovega doma, ki ga je g. župnik Kunčič zgradil s podporo iz tujine in tudi z Vašo prizadevnostjo. V domu Vam je namenil lepo stanovanje s kapelico, da boste v Slomškovem duhu nadaljevale versko, narodno in vsestransko vzgojo otrok in mladine.

V splošno zadovoljstvo staršev in otrok ste že dve leti pripravljali poletni oratorij. Za starejše ste pa organizirali in uspešno vodili romanja in izlete po Sloveniji. Sestra Monika je bila v župniji le zadnjih pet let. Skrbela je za gospodinjstvo ter bila zelo priljubljena pri vseh župljanih. Delovale ste med ljudmi in mi smo Vas toplo sprejeli. Vas ne bomo pozabili, le da smo sedaj brez Vas duhovno in vsestransko revnejši. Kakšna sreča, da ima župnija v svoji sredini šolske sestre!

Ogorčeno se sprašujemo, kdo je napravil nepremišljene korake in odslovil sestre iz Sv. Križa v škodo župljanov in naše slovenske skupnosti.

Dragi sestri, solidarni smo z Vama, obžalujemo Vajin odhod, ker sta bili del naše stvarnosti. Obenem želimo in pričakujemo, da se bo le nekaj premaknilo in se boste šolske setre spet vrnile med nas.

Ob pričakovanju rojstva Gospodovega Vama s hvaležnostjo zaželimo vse najboljše in najlepše.

V imenu mnogih zamejskih Slovencev B. L.

SZSO Goriški in tržaški roverji so imeli challenge
Pripravljeni sprejeti izziv

Challenge, ki v angleščini pomeni izziv, je bil naslov skupnega skavtskega srečanja vseh klanov Slovenske zamejske skavtske organizacije. V soboto, 28. novembra, se je dvajset skavtov iz Gorice in Trsta, med šestnajstim in devetnajstim letom starosti, zbralo v Gorici. Tam so jih sprejeli njihovi voditelji in nekateri starejši voditelji, ki so se ponudili, da bodo pripravili srečanje. Najprej so se zbrali v Mladinskem domu, kjer so jim Stojan, Mauro in Franc razložili,

em kraju poiskati prenočišče. S seboj so imeli le kos kruha in vse potrebno za spanje. Naslednjega dne so bile na vrsti postojanke, ki so bile postavljene naokoli po Goriških Brdih: na Jazbinah, Prevalu, Ceglu in pri vili Russiz. Na vsaki postojanki so morali opraviti različne naloge. Meriti so morali štiri zaporedne azimute in določiti ciljno točko. Na karti so morali določiti, kje so točno (da bi bila naloga zabavnejša, je bil tisti del karte, kjer so se dejansko nahajali, bel, pomagali so si lahko le z zna-

kombiji in avtomobili v Bračnu, kjer jih je v župnišču čakalo odlično kosilo. Po kosilu so se posladkali s torto, izvedeli pa so tudi za pravilne rešitve vseh vaj na postojankah. Peš so se nato odpravili na griček nad Bračnanom, na katerem stoji cerkva, posvečena sv. Juriju. Mašo je daroval pater Robin, ki jih je prišel obiskat iz Ljubljane. Najbolj ganljiv trenutek pa je bil končni del srečanja, ko je potekal obred odhoda treh skavtov iz stega Trst 3-4. Martina, Martina in Matej so se namreč odločili, da zapustijo klan in stopijo na pot služenja. Prebrali so vsak svoje pismo odhoda, voditelji pa so jim prebrali svoj odgovor. Od prisotnih so se poslovili tako, da so jim podarili majhen spominek.

kako bo potekala igra. Prvi del igre jih je čakal že v soboto pozno popoldne. Vsak izmed njih je namreč dobil mapo mesta Gorice, na kateri je bil označen kvadrat. Člani posamezne skupine so se morali poiskati znotraj tega kvadrata. Ko so se vsi našli, so lahko sestavili navodila, saj je vsak dobil le del navodil. Prehoditi so morali nekaj poti in si na označen-

nimi točkami v naravi). Določiti so morali razdaljo od ene do druge točke in težo določenega predmeta. Povezati so morali stikalo tako, da je delovalo in se je lučka prižgala. Zašiti so morali gumb na srčici. Zakuriti so morali ogenj z mokrim lesom. Po utrudljivem jutru in uspešno opravljenih preizkušnjah so se lahko končno malo odpohčili, saj so se odpeljali s

Med petjem skavtskih pesmi so dali nahrbtnike spet na ramena in se podali peš proti domu. Vsi udeleženci so bili v nedeljo zvečer zelo utrujeni, a tudi izredno zadovoljni, da so sprejeli izziv in se predali igri. Domov so namreč odnesli nekaj več tehničnega znanja, a predvsem nova in trdna prijateljstva.

SR

MEDNARODNA KATOLIŠKA KONFERENCA SKAVTSTVA V CELJU 60 skavtov iz 20 držav
Mednarodno skavtsko navdušenje

Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov (ZSKSS) je od 26. do 29. novembra 2009 imelo v gosteh Svet evropsko-mediteranske regije Mednarodne katoliške konference skavtstva (ICCS – International Catholic Conference of Scouting).

MKKS združuje več kot petdeset katoliških skavtskih organizacij (samo v evro-mediteranski regiji jih je več kot trideset), razdeljenih na štiri svetovne regije (poleg evro-mediteranske še na afriško, ameriško in azijsko) in je institucionalna vez med Svetovno organizacijo skavtskega gibanja (WOSM) in katoliško Cerkvijo. Osnovno poslanstvo MKKS je s pomočjo skavtske metode prispevati k polni vzgoji mladih ljudi na podlagi katoliške vere.

Dogodka se je v Celju udeležilo 60 skavtinj in skavtov iz 20 držav iz vsaj toliko različnih skavtskih organizacij. Organizatorje so razveselili udeleženci iz Izraela, Palestine, Jordanije, Libanona in Egipta, saj prinašajo posebno obogatitev z izkušnjami iz dežel, kjer je katolištvo manjšinska veroizpoved. Celje se je tako postavilo ob bok Rimu, Parizu, Barceloni, Dublinu, Beirutu, Ammanu in številnim drugim krajem, ki so že gostili Mednarodno katoliško konferenco skavtstva (MKKS). Gregor Perič, poverjenik za mednarodne odnose pri ZSKSS, je povedal, da tudi taki dogodki pripomorejo k nepoznavnosti Slovenije v svetu. Skavtinje in skavti iz vse Evrope, z

Bližnjega vzhoda in iz severne Afrike so v Sloveniji pridobivali nova znanja na seminarjih s slovenskimi in tujimi predavatelji, obenem so tudi spoznavali medsebojne kulturne in druge raznolikosti. Slovenijo, njeno tradicijo, značilnosti in zgodovino so spoznali preko interaktivnih iger, kakor je v navadi na skavtskih srečanjih. Ekipa slovenskih organizatorjev, sestavljena iz mladih prostovoljcev med 20. in 26. letom starosti, je poskrbela za sproščeno vzdušje in spoznavanje slovenske kulture in družbe, tako z ogledom Ljubljane kot Postojnske jame, kakor tudi s pomočjo odličnih slovenskih kuliničnih specialitet. Skavti si skozi svoje dejavnosti in dogodke prizadevajo za mednarodno razumevanje, medkulturno ozavešanje in mir. Taka srečanja lahko pripomorejo k

boljšemu delovanju posameznih organizacij in k uresničevanju tistih ciljev, ki govorijo o medkulturnosti in sprejemanju drugih narodov.

Udeležence je v Celju pozdravil mariborski nadškof dr. Anton Stres, med obiskom prestolnice pa so se srečali še z ljubljanskim nadškofom in metropolitom msgr. Alojzijem Uranom.

Delegati sveta Konference so izvolili tri nove člane sveta in sprejeli pomembne dokumente za delovanje MKKS, ki so v oporo skavtskim organizacijam pri vzgoji otrok in mladih v aktivni in odgovorni državljanje.

Tuji gostje so bili nad Slovenijo navdušeni, predvsem zaradi njenih naravnih lepote in zaradi odličnega vzdušja. Zato so mnogi izmed njih obljubili, da se zagotovo vrnejo.

SR

Miklavževanje v štandreskem vrtcu in KCLB v Gorici

Nekdo po hišah hodi, ko vsi otroci spe. ...

V Štandrežu

„... Ta mož je z belo brado, / Miklavž mu je ime“. Tako so sv. Miklavžu za dobrodošlico zapeli malčki iz vrtca v Štandrežu, ko jih je v petek, 4. decembra, obiskal dobri bradati svetnik. Ko se je prav te dni iz nebeških višav spustil na zemljo, se je ustavil tudi v naših krajih. Na domove je prinesel darila, obhodel pa je tudi slovenske vrte in društva, kjer so ga otroci toplo sprejeli. December je čaroben mesec, v to čarobnost spadajo gotovo tudi miklavževanja, ki ohranjajo skrivnostni pridih za otroke, pa tudi za vse tiste, ki nosijo otroško dušo v sebi.

Veveričke in medvedki, otroci iz Štandreškega vrtca, so se z italijanskimi vrstniki zbrali v prostorni učilnici in skupaj doživeli Miklavžev prihod. Italijanski malčki so dolgobrademu dobrotniku podarili piškotke in mu recitirali pesmico, otroci iz slovenskih sekcij pa so mu poklonili nekaj pesmic in v zameno poslušali prijazne Miklavževe po-

hvale, kako lepo je v štandreskem vrtcu, pa tudi priporočila, naj bodo pridni, naj ubogajo učiteljice, naj pospravljajo igrače in naj vse pojejo, da jih bo lahko prihodnje leto spet radodarno obiskal. Izročil jim je polno daril, ob katerih otroci kar niso mogli zadržati veselja, ki je izbrislalo strah; ta je marsikaterega obšel, ko je mimo oken švignil zlonamerni hudiček. K sreči si v vrtcu ni upal vstopiti!

V Kulturnem centru v Gorici

Prisrčna toplina je zavela tudi v soboto, 5. decembra, v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž, v kateri je sv. Miklavž izročil darove, sicer ne ravno številnim otrokom, ki so se zbrali na miklavževanju tudi zato, da bi si ogledali igrice Kaj se skriva za velikim trebuchom. Več kot pol ure trajajočo igro Vika Grobovška sta za potrebe otroške dramske skupine SKD Hrast iz Doberdoba priredili Mateja Černic in Marta Ferletič; z doberdobskimi otroki nadaljujeta delo, ki ga je tako vne-

to in srčno opravljala nepozabna Francka Ferletič. Za miklavževanja v domači vasi je sama spisala kar nekaj enodejank. V predstavi, ki je prava igra v igri, a se kot taka izkaže čisto ob koncu, je nastopilo osemindeset učencev, med katerimi so bili osnovnošolci od prvega do petega razreda, pa tudi prvošolci Večstopenske šole iz Doberdoba. Mali igralci, v lepih pisanih kostumih, so posebili kralja Trebušnika (Ivana Gerin se je prav po »moško« odrezala v vlogi muhastega vladarja), kraljico (Gaja Žužič), ki se je zaman trudila, da bi soproga učila vljudnejšega obnašanja), slugi Cvikija in Cvakija (sproščena Nejc Terpin in Aleš Lavrenčič), ki sta s svojimi nerodnostmi spravila v smeh zbrano občinstvo, pa še kraljeve

hčere, dvorjane in dvorjanke, ki so s plesom (plesne korake je vadi- la Tanja Peteani) ustvarili pravo grajsko vzdušje, in fante, ki so se prikradli v »zapuščeni« grad in razkrili skrivnost kraljevega zaklada. Nastopajoči so se ob jasno, razločno in tekoče izgovorjenih replikah kar dolgega teksta dobro znašli na prizorišču, ki je z nekaj scenskimi elementi ponazarjalo

njegova okna – in velik grb. Režiserki predstave, Černičeva in Ferletičeva, sta tu pa tam v knjižni jezik vnesli doberdobsko narečno govorico, ki je poživila dialoge in seveda sprožila smeh v dvorani. Prijetna predstava z nepričakovanim koncem je bila malim in velikim gledalcem zelo všeč. Dokaz za to je bilo dolgotrajno ploskanje, ki je privedlo mlade

dramska skupina odigrala v domači dvorani, je bila tudi svež uvod v Miklavžev prihod. Sivobrabi svetnik se je v spremstvu kralice kot vselej pojavil v dvorani in se nato namestil na oderu, kamor je poimensko povabil otroke in jim izročal darila. Vsakega je nagovoril in ga kaj vprašal. Tako rad bi slišal iz otroških ust kako pesmico! A zaman.

Željo mu je v dvorani z otroki izpolnila učiteljica Marta Ferletič. Zbrane otroke je sv. Miklavž opozoril, naj doma ob odvijanju darilnih paketov pomislijo na tiste vrstnike, ki niso deležni take sreče. Vse pa je povabil, naj še naprej zabavajo v lepi Kulturni center Lojze Bratuž in naj ohranjajo naše tradicionalne kulturne prireditve tudi v mestnem okolju, kjer je vpliv italijanskega življa večji.

Iva Koršič

grajski prostor; lepa sta bila tudi nakazan grad v ozadju, - še posebno sugestiven, ki je luč ožarjala

igralce večkrat na oder za poklon. Uprizoritev, ki jo je v petek, 4. decembra, doberdobska otroška

okolju, kjer je vpliv italijanskega življa večji.

Kratke

Božični koncert / Gost eminentni avstrijski deški zbor

V dvorano Kulturnega centra Lojze Bratuž bo letos v nedeljo, 20. decembra, ob 17.30 božično voščilo prinesel odlični deški zbor St. Florianer Sängerknaben iz Avstrije. Ob spremljavi instrumentalne

skupine Collegium Ennsegg in pod vodstvom zborovodje Franza Farnbergerja bodo predstavili vrsto klasičev iz zborovske literature ter harmonizacije in priredbe najlepših božičnih pesmi sveta. Vljudno vabljeni!

Predstavitve knjižnega prvenca Matjaža Klemšeta v Kulturnem domu

V četrtek, 10. decembra, bo ob 20. uri v mali dvorani Kulturnega doma v Gorici predstavitve knjige Matjaža Klemšeta iz Sovodenj ob Soči V zakrpanih gozdarjih. Knjigo je izdalo Založništvo tržaškega tiska (ZTT) iz Trsta. Knjižni prvenec mladega goriškega pisca opisuje Klemšetovo hojo po slovenski transverzali od Maribora do Ankarana - približno 800 km dolgo pot, ki se je dipl. gradbenik lotil s skoraj 30-kilogramskim nahrbtnikom. Na pot se je odpravil zaradi intimne odločitve po hudi bolezni, iz katere se je srečno izkopal. Pri tem je želel "udarit nekaj velikega". Ko se je pred dvema letoma podal na pot, ni razmišljal o knjigi, ampak je avanturo začel kot "neke vrste vračanje domov in vrnitev v življenje": na Goriško se je vračal po triletnem izpopolnjevanju na mariborski fakulteti za gradbeništvo in po hudi bolezni, zaradi katere se je zdravil v Avianu. Predstavitvi bo sledil koncert s skupino The Floating points, ki jo poleg njega sestavljajo še Fanika Feletig, Peter Gus in Aleš Vodopivec. Večer prireja ZTT in Kulturni dom v sodelovanju s SPDG.

"A dream for christmas" gospel, spirituals an' carols Cadmos ensemble & Le pleiadi

Na Goriškem vlada pričakovanje za gospel koncert skupine Cadmos ensemble in vokalne skupine Le pleiadi, ki bo v torek, 15. decembra, ob 20.45 v veliki dvorani Kulturnega doma v Gorici. Gre za ženska ansambla, ki sta v zadnjih letih opozorila nase z glasbo "Made in USA", saj so njihove pevke izredne belopolte v množici ameriških temnopoltih zvezd. Cadmos in Pleiadi se lahko ponašajo s posrečenim klasičnim pristopom, ki vsakemu nastopu vtisne pečat pristnosti in izvirnosti. Odlikujeta jih močan interpretativni naboj in poudarjena vokalnost, ki se ujema s posrečeno izbiro programa. Vse to pevke podžigajo s pravšnjo mero ironije, tako da vsak njihov koncert postane neponovljiva priložnost za zabavo in poslušanje dobre glasbe. Koncert, ki spada v festival Go-gospel 2009 in Across the border 2009, prireja Kulturni dom, tednik Voce Isontina in glasbena šola Fondazione musicale Città di Gorizia v sodelovanju s Kulturnim domom Nova Gorica, Folkklubom iz Buttria, kulturno združenje Maja iz Gorice in ZSKD pod pokroviteljstvom občin Gorica in Nova Gorica, Pokrajine Gorica in Dežele FJK. Vstopnina: 10,00 evrov redni in 8,00 evrov znižani. Info in predprodaja: Kulturni dom Gorica, ulica I. Brass 20; tel. 0481 33288, mail info@kulturnidom.it, www.kulturnidom.it

Pravljice sveta v Feiglovi knjižnici

Na pravljicnih krilih do Kitajske

Na deževni ponedeljek, 23. novembra, se je nad dvajset malčkov z mamicami in očki zateklo v varno naročje mladinske sobe Feiglove knjižnice na Verdijevem korzu 51/1, kjer v pisano ilustriranih knjigah domujejo pravljice s svojimi čudežnimi bitji, ki znajo vselej tako toplo nagovarjati otroke vseh časov in krajev. Ko je Vesna Tomšič stopila med otroke, ki so kot po navadi sedeli ali ležali na mehkih blazinicah, in so zacingljali zvončki v njenih rokah, je mladinsko sobo prepojilo pravljicno ozračje, ki se je še okrepilo, ko je študentka drugega klasičnega liceja Primož Trubar iz

tih željo postati gledališka igralka, je spretno in nazorno opisovala mladeničeve občutke, z mimiranjem nadomeščala rekvizite in v pripoved vložila veliko srčnosti. Za slovensko pravljico se je oglasila prečudna kitajska govornica. Tudi tokrat je Vesna v verzih napovedala prihod dveh deklet, Esme Wong iz Malezije in Cindy Fung Hoi Cheung iz Hong Konga, študentk Zavoda združenega sveta v Devinu, ki sodeluje pri letošnji pobudi za otroke. Cindy je zaigrala nežno pesmico na flavto, Esme pa je v poslušalcem povsem neznanih besedah prebrala pravljico o dveh gorah, ki sta

Gorice, Lucrezia Bogaro, začela živahno in razgibano razpredati pravljico iz slovenske ljudske zakladnice O treh grahih. Z živo mimiko, nenehno gestikulacijo in stalnim gibanjem po prizorišču je brez vsakega rekvizita priklenila nese pozornost otrok. Prelevila se je v revnega mladeniča Filipa, ki je šel iskat srečo po svetu in je zaradi treh majcenih zrn graha po spletu naključij in zaradi svoje dobrodušnosti dobil za ženo princesko ter postal gospodar bogatega gradu hudobnega zmaja. Lucrezia, skavtinja in pevka s

se ob posegu višje sile razmaknili, da bi poplačali trud družine, ki je vztrajno kopala prehod, da bi se prebila na drugo stran. Sledila je še bliskovita lekcija spoznavanja nekaj kitajskih besed; pri tem so otroci ugotovili, da Kitajci začnejo štetje na prstih pri mezinu! Preden so se otroci razšli, so kot zmeraj pobrskali po policah in izbrali knjižice, ki jih bodo prelistavali in prebirali doma. Naslednja pravljicna urica bo v ponedeljek, 14. decembra, ob 18. uri.

Rajonska svetnika SSK N. Klanjšček in M. Čotar

O problemu Livarne in čezmejnih odnosih

V torek, 1. decembra, je potekalo srečanje med rajonskim svetom Sveta Gora - Placuta, Krajevno skupnostjo Solkan in vodstvom Livarne. Pomemben sestanek je organizirala solkanska Krajevna skupnost in spada v niz skupnih pobud, ki jih skupaj uresničujeta sosednji upravljelji. Udeleženci so si v spremstvu direktorice Livarne Simone Ceraj, odgovorne za varnost pri delu in okolje ter vodje proizvodnje, ogledali celoten obrat in vse faze dela. Za tem so se z vodstvom solkanske livarne preselili na sedež KS Solkan. Predstavniki industrijskega obrata so najprej obnovili tipologijo in karakteristike obrata. Cerajeva je posebej izpostavila nalozbe, ki jih je LiGo izvedla v zadnjih letih, prav z namenom, da bi ustregla zahtevam občanov. Pri solkanski Livarni so namreč zelo pozorni na potrebe teritorija in ljudi in bi radi dosegli čim višjo raven sožitja z okoljem. Navedeni podatki in zagotovila vendar niso prepričali vseh prisotnih. Nekateri svetovalci, tako iz goriškega okrožja kot tudi iz Solkana, so izrazili precejšnje pomisleke. Povedali so, da je smrad mestoma nevzdržen in da se ljudje morajo zaradi tega zapirati v hiše. V tem smislu ostajajo nasprotovanja odprta in nespremenjena tudi po torkovem srečanju. Vodstvo solkanske Livarne namreč potrjuje, da obrat deluje v popolnem spoštovanju zakonskih predpisov in da so vsi izpušni plini znotraj dovoljenih mej. Cerajeva je napovedala, da začenja dvomiti v smiselnost vlaganj v izboljšave, ki naj bi bile namenjene boljšemu počutju ljudi v okolici. Občani se namreč pritožujejo naprej, kar postavlja pod vprašaj zadovoljivost razmerja med investicijami in pozitivnimi učinki. V zvezi z naravo vonjav so odgovorni povedali, da so te skupek različnih snovi, ki se sproščajo v fazi zlivanja železa. Te snovi so prisotne v izredno nizkih količi-

nah in so povsem primerljive z urbaniziranim okoljem, ki je vsekakor nasičeno s smradom in izpušnimi plini. Predsednik Miha Ravnik je v svojem posegu podčrtal, da spada okoljevarstvena problematika med prioritete KS, ki ji predseduje. Te pa se je treba lotevati resno in predvsem brez nepotrebnih instrumentalizacij v politične namene. Treba je iskati ravnovesje med upravičenimi zahtevami občanov in potrebami industrij, ki so na teritoriju, katerih se očitno ne da izbristati s čarobno palico. V zvezi s predlogom predsednika goriške četrti Karlovinija, da naj bi vabilo na tovrstne pobude razširilo tudi na občinski upravi Gorice in Nove Gorice, je solkanski predsednik opozoril, da morajo pobude v tem smislu priti od samih občin. Krajevne skupnosti in četrti ne morejo namreč prekoračiti volje in namenov občinskih uprav. Ko bodo le-te vzpostavile primeren dialog in odnose, bodo pri tem gotovo našle pri krajevni skupnosti in rajonskem svetu vso podporo. Z Ravnikovimi izvajanci se popolnoma strinjata tudi rajonska svetovalca Slovenske skupnosti Niko Klanjšček in Miloš Čotar. "Predstavniki Slovenske skupnosti vedno opozarjamo na pomen čezmejnega sodelovanja, ki ne more priti na dan samo takrat, ko se za to izkaže potreba. Zgleden primer je že torkovo srečanje samo, ki je bilo izvedljivo samo na tej podlagi. Prepričan sem namreč, da bi brez dobrih odnosov, ki nama jih je s kolegom Klanjščkom uspelo ohraniti s sosednjo krajevno skupnostjo, kljub ne ravno prijazni politiki sedanje goriške mestne uprave, do ogleda Livarne sploh ne prišlo. Tudi dvojezičnost in simultano prevajanje celotnega srečanja, za katerega je zastoj poskrbel podpisani, je tokrat prišlo prav tudi tistim, ki se temu upirajo", je zaključil Čotar.

S 1. strani

Balantičeve pesmi...

S pesmijo vokalne skupine Akord iz Podgore, ki jo je ustanovil in dolga leta vodil Mirko Špacapan, katerega je danes nasledil pevovodja Dario Bertinazzi, smo vstopili v Balantičev svet, saj so pevci peli slovenske narodne pesmi in tudi Špacapanove skladbe. Podpredsednica Pokrajinske konzulte za slovensko skupnost Nataša Ferletič je vodila večer, pokrajinska odbornica Mara Černic in sama tesna sodelavka pokojnega Špacapana je v pozdravu v imenu pokrovitelja zaželela, da bi Mirko bil med zbranimi, medtem ko je predsednik konzulte Peter Černic poudaril pomen prevodov Balantičeve poezije v italijanščino. "Ustvarjalna moč preprašča življenje samo", je zatrdil Peter Černic, ki se je tudi zahvalil tržiškemu Kulturnem konzorciju, ker je omogočil izdajo Špacapanovih prevodov Ba-

lantičevih pesmi, ter Goriški Mohorjevi družbi, ki je knjigo založila, kot se je tudi zahvalil vsem, ki so pomagali pri izdaji

v slovenskem in italijanskem jeziku predstavila dr. Mirka Špacapana in njegov odnos do glasbe in pesnika Franceta Balantiča,

Vokalna skupina Akord med nastopom (foto JMP)

knjige. Izkupiček od prodaje knjige gre namreč za Društvo za paliativno oskrbo Mirko Špacapan Ljubezen za vedno, ki ga vo-

got tudi poiskala skupne točke obeh, pesnika in prevajalca, vдови pokojnega pa se je zahvalila za vpogled v osebne zapise,

da je lahko bolje razumela odnos med Špacapanom in Balantičem. Tu je prof. Tatjana Rojc povedala, kako je vdova prepričana, da je Mirka Špacapana, "gnala dalje ena sama, neskončna in vseobsegajoča sila ljubezni". Pričevanje pokojnikove soproge je bilo pretresljivo, saj je spregovorila, kako je Mirko Špacapan odreagirala, ko je izvedel za strašno in neozdravljivo bolezen, kot je skušala prikazati tudi njegov odnos do pesnika Franceta Balantiča, na katerega je bil posebno navezan. Zatrdila je, da ga je pri delu vodila samo ena stvar, in sicer: "Ljubezen na absolutno prvem mestu"! In tudi v tej luči lahko razumemo njeno zavzemanje, da bi ji z dobrotelnim društvom za paliativno oskrbo terminalnih bolnikov Mirko Špacapan Ljubezen za vedno uspelo najti stavbo, v kateri bi uredili hospic, v katerem bi imeli dostojni prostor umirajoči, terminalni bolniki, seveda tudi ustrezno osebje, ki bi s sorodniki omogočili umirajočim, da ob zadnji uri ne bi bili sami in zapuščeni.

Kulturni dom Gorica

Film in predstava v poklon bratoma Rusjan

Kulturni dom se je v torek, 24. novembra, na predvečer stoletnice prvega letalskega poleta bratov Rusjan z Edo 1 na Malih Rojah v Gorici (25. novembra 1909), poklonil pionirjema slovenskega letalstva s projekcijo dokumentarno-igranega filma Leteča brata Rusjan režiserja Borisa Palčiča, za katerega je scenarij napisal Peter Povh in je bil premierno predvajanje prav v

Gorici, saj so ga snemali tu pri nas. Gledalci so si ga kasneje lahko ogledali tudi po slovenski televiziji. V vlogi protagonista, pogumnega in odločnega sanjača Edvarda, z vztrajnim pogledom v višave, je nastopil gledališki igralec Rok Vihar. V stranske vloge pa se je vživelo lepo število ljubiteljskih igralcev iz naših logov, predvsem iz dramskega odseka PD Štandrež, pa tudi Grazia Rusjan,

nečakinja letečih bratov, ki si je na vse kriplje prizadevala, da bi širša javnost spoznala njena strica in da bi njun podvig primerno ovrednotili. Film so pod večer vrteli v mali dvorani Kulturnega doma, in sicer dvakrat, ker se je nabralo številno občinstvo. Žal se to ni zgodilo isti dan zvečer, ko je pred skromnim številom gledalcev - kljub temu da so abonenti SSG lahko uporabili zadnji listek abonmaja 2008/09 - na odru velike dvorane KD zažvela predstava Eda - Zgodba bratov Rusjan, ki jo je spisala Neda Rusjan Bric in je nastala kot koprodukcija Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica in Slovenskega mladinskega gledališča iz Ljubljane. S tankočutnim peresom napisana drama in s poetičnim, lirskim nadihom stkana predstava, v kateri se prepletata dve vzporedni zgodbi, o bratih Rusjan neposredno na odru, in o »večni«

absolventki režije, ki se ne more razživeti v senci slavne mame pianistke, na filmskem posnetku, ponuja gledalcu pomenljivo misel v razmislek: v življenju je treba tvegati, upati si, drzniti si, premagati strah, kot je to storil Edvard Rusjan, ko je kot sokol po letel v nebo in dosegel to, po čemer je hrepenel. Predstavo so zadnji trenutek opremili z italijanskimi podnapisi, žal prepozno, da bi za to izvedela tudi italijanska publika, ki bi jo morda zanimalo si ogledati dovršeno in lepo prikazano življenjsko pripoved Edvarda in Jožeta Rusjana, ki sta imela očeta Slovenca, mater pa Furlanko. V sredo, 25. novembra, opoldne je bila krajša slovesnost pred palačo goriške pokrajine, kjer so ob prisotnosti raznih gostov iz političnih in kulturnih krogov in seveda predsednika goriške pokrajine Enrica Gherghette in gospe Grazie Rusjan odkrili spomenik bratoma Rusjan, ki ga je v kamnu sklesal goriški kipar, sicer po rodu s Sicilije, Vittorio Balcone, in bo odslej v središču našega mesta spominjal na genialna človeka, ki sta iz izdelovalcev sodov postala začetnika letalstva. IK

Kramarji in vrtljaki za ljudi od vsepošod
Zaživel je Andrejev sejem

Lepo vreme, ki se je pojavilo prejšnjo soboto, je pripomoglo k temu, da je bil tradicionalni sejem sv. Andreja že prvi dan velik praznik za množico ljudi iz vse dežele in onkraj meje ter kramarje, ki so od sobote do torka napolnili mestno središče z 250 stojnicami. Na njih so ponujali najrazličnejše vrste blaga, od oblek in usnjarskih izdelkov do hišne opreme, vsakovrstnih skladka-

rij in daril za decembrske praznike. Še največ ljudi je stalo ob stojnicah, ki so ponujale različne gastronomske dobrote. Vzdušje je bilo posebno praznično tudi zaradi nove božične razsvetljave, ki so jo mestni upravitelji prižgali v soboto zvečer. Vrtljakov je 89, odprti bodo do 13. decembra, 25 tisoč listkov s popusti je uprava podelila šolskim otrokom iz Gorice, Šempetra in Nove Gorice.

Goriški skavti

Sobota, 12. decembra: volčiči se bodo udeležili predbožičnega srečanja, ki ga organizira duhovnjak sv. Ivana. Zbrali se bodo ob 16.30 v Močnikovem domu. Med 18. in 19. uri bo priložnost za sv. spoved, ob 19. pa bodo srečanje sklenili s sv. mašo, na katero so prisrčno vabljeni tudi starši.
Nedelja, 13. decembra, sprejem betlehemske lučke, ki ga organizirata ZSKSS in AGESCI. Goriški skavti se bodo zbrali na Kostonjčevici pri maši ob 15. uri. Sledila bosta krajši program in delitev betlehemske lučke. Delegacija SZSO iz Gorice in Trsta bo šla dan prej iskat Luč miru na Dunaj. Tam je namreč eden od evropskih "centrov", kamor lučka dospje iz Betlehema.

Koncertna sezona 2009-2010

BOŽIČNI KONCERT

St. Florianer Sängerknaben
Collegium Ennsegg, instrumentalna skupina
Franz Farnberger, zborovodja

Kulturni center Lojze Bratuž
nedelja, 20. decembra 2009, ob 17.30

Predprodaja vstopnic na tel. 0481 531445 od 8.30 do 12.30 ali po elektronski pošti info@kclbratuz.org

Darovi

Za misijonarja Danila Lisjaka: Kristina Eržen 50,00 evrov.
Za Pastirčka: Marina in Ivanka 24,00 evrov.

B. (0481 21361), Marija Č. (Podgora, 0481 390697), Rozina F. (Doberdob, 347 1042156). Na račun 20 evrov.

Obvestila

Slovensko pastoralno središče - Gorica sporoča, da bodo duhovne obnovne v soboto, 12. decembra, s pričetkom ob 16.30: za osnovnošolce in volčiče pri sv. Ivanu; za nižje in višješolce ter izvidnike in vodnice v Mladinskem domu (Alojzijevejšču). Skupni zaključek s sv. mašo ob 19. uri pri sv. Ivanu.

Sprejem Luči miru iz Betlehema za skavte na Primorskem bo v nedeljo, 13. decembra, ob 15. uri na Kostonjčevici.

Predbožično srečanje bolnih in starejših pri sv. Ivanu v Gorici bo v sredo, 16. decembra: ob 15. uri pred cerkvijo; po maši družabno srečanje ob čaju in dobrotah. Če kdo nima prevoza, naj sporoči vodstvu duhovnije.

Letniki 1934 iz občine Sovodnje ob Soči prirejajo jubilejno srečanje vsoboto, 12. decembra. Zbrali se bodo ob 10.50 v Rupi pred cerkvijo. Po maši in poklonu pred domačim spomenikom padlim bodo nadaljevali praznovanje v restavraciji Makorič v Orehovljah blizu Mirna.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja tradicionalno silvestrovanje v torek, 29. decembra, v vinski kleti Dobrovo v Brdih, v prostorni in primerno ogrevani dvorani. Vpisujejo vsak dan od 17. do 19. ure Ivo T. (0481 882024), Ema

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 11.12.2009 do 17.12.2009)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 18.30 do 19.30, na soboto ob 15. uri. Spored:

Petek, 11. decembra (v studiu Andrej Baucon): Domače viže in popevke - Zborovski kotiček - Iz krščanskega sveta - Zanimivosti v naši okolici - Humor in obvestila.

Sobota, 12. decembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v beneškem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 14. decembra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - 'Za znoret' in vroči sport - Zanimivosti in obvestila.

Torek, 15. decembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 16. decembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Praznične potice - Izbor melodij.

Četrtek, 17. decembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

vabi na

slavnostni koncert ob 10-letnici delovanja pevske skupine MUSICUM

VSE NAJLEPŠE...

Kulturni center Lojze Bratuž
nedelja, 13. decembra 2009, ob 17. uri

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin

KD Gledališče BELANSKO - Bohinjska Bela
Georges Feydeau
POROKA ŠTEFA VAMPIČA
komedija
režija: Bernarda GAŠPERŠIČ

nedelja, 13. decembra 2009, ob 17. uri
župnijska dvorana Anton Gregorčič, Štandrež

Prodaja vstopnic in rezervacija sedeža: na blagajni uro pred predstavo
Informacije: Božidar Taboj 0481 20678
vstopnica 6,50 evrov, znižana 4,50 evrov*
*študenti, osebe starejše od 70 let, društvene in družinske skupine

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

vabi na

predstavitve zgoščenke zborovskih skladb skladatelja Patricka Quaggiata

POMLADNI VEČERI

Nastopila bosta mešani pevski zbor Štandrež in deklška vokalna skupina Bodeča neža z Vrha Sv. Mihaela.

O zgoščenki in avtorju bo spregovoril skladatelj in zborovodja Ambrož Čopi

ponedeljek, 14. decembra 2009, ob 20.30
komorna dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici

Sledovi raznih zgodovinskih dob Arheološka izkopavanja v Mirnu

Ekipa iz Centra za preventivno arheologijo, ki deluje v Zavodu za varstvo kulturne dediščine Slovenije, je pred nekaj tedni v Mirnu izvajala arheološke raziskave. V južnem delu vasi, v Japnišču (na Vodmatu), so opravili predhodno sondiranje terena. Travniki je arheološko zavarovano območje, zato so morali pred gradbenim posegom izvesti raziskavo. V Japnišču so že v preteklosti našli ostanke rimskih grobov in keramične posode, po zadnjem sondiranju je spet prišlo na dan nekaj zanimivih ostankov. Arheologi so travnik samo delno raziskali. Na podlagi sond je težko oblikovati dokončne zaključke. Za to bi bil potreben bolj temeljit arheološki poseg. Odkrili so umetno izkopeno jame, napolnjene z materialom iz rimskega obdobja, najverjetneje iz 2. ali 3. stoletja pred Kr. Domnevno je bila nekje v bližini rimska vila, njene ruševine pa so kasneje uporabili za zasutje jam. V teh so našli ostanke živalskih kosti, gradbenega materiala, grobo klesano kamenje, ostanke strešnikov, lončenih vrčev, amfor in kos dolija. Dolij je bila zelo velika shrambena

posoda, ki so jo po navadi na pol zakopali v zemljo. Uporabljali so jo za shranjevanje žita, vina ... Namembnost teh jam še ni popolnoma razjasnjena. Pri izkopavanju so odkrili še dva skeletna grobova s precej dobro ohranjenimi ostanke odrasle osebe in otroka. Vkopana sta v soški prod, v smeri vzhod - zahod. Grobova je težko datirati, ker ni bilo v njih nobenih grobnih pridatkov, predmetov, ki naj bi spremljali pokojnika v onstranstvo. Domnevno bi ju lahko postavili v drugo polovico 1. tisočletja po Kr., v obdobje med propadom rimskega cesarstva in v dori ljudstev, ki so osvajali italjski polotok. Smer pokopa naj bi kazala na predkrščansko tradicijo. V letošnjem letu so arheologi v Mirnu opravili še eno predhodno sondiranje. Občina se je odločila za širitev pokopališča, zato so morali najprej raziskati teren v njegovi okolici. Našli so sledi stare makadamske ceste in več obsežnih, umetno izkopanih jam, z ostanke rimske lončenine in gradbenega materiala. Izkopali so tudi skelet, ki je bil pokopan v skrčenem položaju, brez grobnih pri-

datkov. Datacija teh ostankov je ravno tako problematična, ker so med seboj pomešani. Najverjetneje spada grob v poznorimski čas ali kasnejše obdobje. Ostanke zidov, najverjetneje iz rimskega časa, so izkopali tudi v okolici stare mirenške vojašnice, ne daleč od pokopališča. V Mirnu je bilo od 19. stoletja do danes odkritih kar nekaj arheoloških najdišč, s predmeti in arhitekturnimi ostanke od prazgodovine do časa rimskega cesarstva in tudi novejših obdobj. V bližini župnijske cerkve v Mirnu so na njivski površini, imenovani "Vukova brajda", in na sosednjih zemljiščih odkrili številne kamnite izdelke iz mlajše kamene dobe, ki pričajo o najstarejši poselitvi na tem ozemlju. Do sedaj je bilo odkritih čez 120 kamnitih izdelkov. Med njimi je bilo precej kamnitega orodja in kamnita puščica, ki je bila najdena tudi na številnih površinskih najdiščih furlanske nižine. Umeščena je v čas med srednjim neolitom in zgodnjo bronasto dobo. Podobno puščico so izkopali tudi v sosednjih Biljah, na Cijanovem križu, kjer so leta 1982 ob izkopavanjih rimskodobnega lončarsko opekarskega območja odkrili tudi prazgodovinske ostanke.

V arheološki literaturi, ki obravnava Goriško, je pogosto omenjen Mirenski Grad. Na vrhu griča je bilo v času pozne bronaste dobe zgrajeno prazgodovinsko gradišče, katerega krožno obrambno obzidje naj bi bilo dolga približno 500 m. Žal je od tega okopa ostalo zelo malo sledov, kamnito obzidje je popolnoma izginilo, poznavalsko oko prepozna njegovo nahajališče po zravnem terenu. Ostanke je močno poškodovala gradnja kasnejših srednjeveških utrd, jarkov iz prve svetovne vojne in poti k današnji cerkvi. V bližnji okolici cerkve in samostana so arheologi večkrat naleteli na številne od-

Zanje je bila značilna okrogla - elipsasta ali kvadratna oblika obrambnega obzidja. Kraška gradišča so bila na vrhovih gričev, njihova oblika se je prilagajala konfiguraciji terena, medtem ko so bila v Furlanski nižini najpogosteje kvadratnega tlorisa. Iz tega je nastalo tudi krajevno ime Gradišče, Gradec, Zagrad... in njegove izpeljanke, ki jih je več na našem ozemlju. V Vipavski dolini, na južnem robu Trnovske planote in severnem robu Krasa je vrsta gradišč, kjer se je življenje nadaljevalo s kasnejšo slovensko poselitvijo, ki je sledila prazgodovinski in rimski.

V bližini Mirenškega Gradu so bi-

kompaniji) so bili najdeni ostanke žganih rimskih grobov iz časov, ko še niso sprejeli krščanske vere. Na območju Grabca, ki meji na zaselek Japnišče, je bil najden rimski enoročni vrč iz rožnate rdeče žgane gline, z zunanjim si-vookrastim premazom. Razstavljen je na arheološki razstavi v Pokrajinskem muzeju v Gorici. Posoda je del grobnega pridatka. Antični prebivalci so imeli navado, da so v grobove prilagali različne predmete (novce, oljenke, dele noše, posode), ki naj bi jih pokojnik potreboval v onstranskem življenju.

Tod mimo je vodila tudi antična magistralna cesta, ki je povezovala Oglej z Ljubljano. Med kopanjem trase za cesto Trst - Gorica so leta 1930 odkrili njene ostanke. Iz Mirna je mimo pokopališča potekala čez potok Vrtojbi-ko proti Biljam in Bukovici, skoraj na istem mestu kot sedanja okrajna cesta.

Ob mirenskem pokopališču naj bi stal tudi miljni kamen. Na njem je slabo ohranjen napis iz začetka 4. stoletja in oznaka 17 milj oddaljenosti od Ogleja. Miljniki so označevali cestne razdalje v milijah med posameznimi pomembnimi kraji oziroma cestnimi postajami. V Mirnu ga je najverjetneje na koncu 18. stoletja odkril grof Sigismundo Attems in ga dal kasneje prepeljati v Podgoro. Danes je v Pokrajinskem muzeju v goriški palači Attems, kjer bo vključen v lapidarij.

Katarina Brešan

lomke prazgodovinske in antične keramike. Gradišča so bila že od pozne bronaste dobe precej razširjena na območju Krasa, Vipavske doline in Furlanske nižine.

li odkriti tudi rimski grobovi. Na tem območju se je naseljenost nadaljevala brez prekinitve. V najjužnejšem delu Mirna, v Japnišču (ledine Vodmat in Na

Ob 110-letnici rojstva Spoštovani gospod prof. Andrej Kobal!

Vsakomur se je verjetno že zgodilo, da se je ob kakem dogodku ali srečanju spomnil na določeno osebo, in ko je nato iz radovednosti šel preverjat njegove podatke, je ugotovil, da bi prav v tistih dneh obhajal kako okroglo obletnico. Prav to se mi je zgodilo z Vami, spoštovani gospod profesor. Prejšnji četrtek, 26. novembra, je namreč Goriška Mohorjeva družba imela predstavitev svoje letošnje knjižne zbirke na 25. slovenskem knjižnem sejmu v Cankarjevem domu v Ljubljani. Ko sem na radiu prijatelju Matjažu pripovedoval, kako je bilo, sem mu med drugim omenil, da se je v teh desetletjih veliko spremenilo in da se sedaj skoraj samemu sebi čudim, ko se spominjam, kako smo sodelovali na prvih izvedbah sejma na začetku osemdesetih let, ko so si obiskovalci lahko ogledali edino Primorski slovenski biografski leksikon, medtem ko so bile druge naše knjige zaprte v vitrini in so jih ljudje le videli, niso jih mogli vzeti v roke. Mislim, da je bilo to leta 1982 ali 83, ker se spominjam Beličičevega dnevnika. Prelistavanje poldavnine in vaše knjige Slovenec v službi F. B. I., nisem pa prav gotov, ali ni bila v tisti vitrini izpostavljena tudi Jezova zbirka fantastičnih zgodb Nevidna meja. Da je smel biti PSBL razstavljen, pa je bilo prej potrebno doseči posebno dovoljenja pri slovenskih oz. jugoslovanskih oblasteh. Do osamosvojitve Slovenije je bila usoda slovenske knjige, tiskane izven jugoslovanskih meja, pač taka! Bežni klepet v radijskem uredništvu mi je priklical na misel poletno srečanje z Lucijanom Kocmanom, Štivančanom, ki mi je med čakanjem v vrsti na pošti omenil,

da je pravkar ponovno prebral vaši dve knjigi Svetovni popotnik pripoveduje, ki sta sredi 70. let izšli pri GMD, ter da bi morala GMD nujno to vaše delo ponati-

sniti, ker si nedvomno zaslužite, da bi Vas vsa Slovenija spoznala. Takrat sem mu dal prav, a tudi kmalu pozabil na ta pogovor, čeprav mi je Kocman pripovedoval tudi o vašem obisku v naših krajih in srečanjih, ki ste jih imeli v Devinu. Ob tem sem pomislil, da bi bilo res prav pri nas doma poiskati to vaše 'pripovedovanje' in ga ponovno prebrati. Ni minilo pol ure, ko na radiu čisto slučajno izvem, da so v Cerknem pripravili izdajo posebne znamke, da bi na ta način počastili 110-letnico vašega rojstva. Ob tretjem in tako jasnem podatku nisem več okleval. PSBL je takoj razčistil sliko. V nedeljo, 29. novembra, bi obhajali svoj 110. rojstni dan, saj ste se rodili leta 1899 mami Marijani Kobal in očetu Blažu kot najmlajši izmed sedmih bratov in sester. Umrli pa ste 16. marca 1988 v Murmuru v Nemčiji.

Tako, sem si mislil. Krog je sklenjen in prav je, da vam ob okroglem jubileju kaj napišem. Tudi bežno branje gesla v PSBL izpod peresa nepozabnega prof. Martina Jevnikarja dejansko osvetljuje izredno osebnost in nadarjenost. Dovolj pove že podatek, da ste obvladali petnajst jezikov in prepovali skoraj ves svet. Že doživlja med prvimi svetovno vojno in takoj po njej, vaš beg v Ljubljano in preživljanje s tihotapljenjem tobaka v Italijo, bi si zaslužila literarno obdelavo. Leta 1921 ste se izselili v Ameriko in se ustavili v Chicagu, kjer ste postali urednik Prosvete, dnevne glasila Slovenske narodne podporne jednote, ki je imela tedaj nad 30 tisoč članov. Sploh ste radi pisali. Ob časnikarskem delu za omenjeni dnevnik in mesečnik Mladinski list ste namreč pisali tudi potopise, kratke povesti in pesmi, za dramske potrebe pa 11 enodejank in daljših iger v ljudskem slogu, ki so jih veliko igrali po Ameriki, a tudi naš Radijski oder. O življenju ameriških Slovencev ste pisali tudi za liste v domovini, zlasti za Slovenca in druge.

Po dosegu bakalaureata v Chicagu leta 1930 ste se vpisali na univerzo Columbia in postali magister of science z dvema disertacijama ter dosegli doktorat v javnem pravu. Na univerzi Columbia ste uvedli prve tečaje slovenščine v ZDA in bili prvi lektor. Zanimala pa vas je zvezna državna uprava in ste se v tem smislu dodatno izobraževali na univerzi v New Yorku. Doktorsko disertacijo o Demokratičnih poskusih v podonavskih državah so vam tudi objavili. V tistih letih ste obenem predavali na policijski akademiji in dosegli tudi doktorat iz psihologije. Bogato znanje in izkušnje so vam koristile, da ste si zamislili sposobnostne teste, kar je nato država sprejela in uvedla tudi pri iskanju možnih načinov lajšanja problema brezposelnosti. Sploh so ti sposobnostni testi bili odločilni, da ste napredovali tudi poklicno in postali ravnatelj osebja znanega orožarskega podjetja Colt's.

Ob začetku druge svetovne vojne ste delovali v nabornih uradih, nato ste bili napoteni k tajni službi O. S. S. (Office of Strategic Services) v Kairu. Nazadnje so vas premestili v Pentagon k tajni obveščevalni službi P-2, ki je bila del generalnega štaba. Po vojni pa so vas imenovali za člana zvezne kontrolne komisije v Bolgarijo in druge balkanske države (1944-46). Takrat ste obiskali tudi domače kraje, s činom polkovnika pa ste decembra 1946 odstopili in postali vladni svetovalec na ministrstvu za narodno obrambo. Zlasti ste se tedaj ukvarjali s hladno vojno in sprejemanjem izseljencev iz vzhodnih evropskih

držav. V enaki službi ste bili nato dve leti in pol na Japonskem, na Formozu in v Koreji. Po vrnitvi v Washington leta 1952 ste nadaljevali delo, istočasno predavali na univerzi. Sredi 50. let so vas poslali v Bangladeš, da bi organizirali tečaje za javno upravo. Po vrnitvi leta 1959 pa ste nadaljevali svoje predavateljsko delo in istočasno bili vladni svetovalec v Washingtonu. Do leta 1970, ko ste stopili v pokoj, ste torej bili res v središču ameriškega dogajanja. Prav zato je vaše knjižno pričevanje, ki je izšlo v Gorici, izrednega pomena. Spoštovani in dragi gospod Andrej Kobal, poslavljam se od vas v

prepičanju, da bomo o vašem življenju in delu še veliko brali. Ko se v nebesnem Jeruzalemu srečujete z rajnimi mohorjani, jih pozdravite in jim izrazite našo hvaležnost, da so tudi letos pomagali, da je zbirka izšla in da se v teh dneh snuje še veliko zanimivega. Pri Vsemogočnem pa posebite tudi za posebno pomoč sedanjemu ameriškega predsedniku Obami, saj mnogi upajo, da bo s svojimi 'sanjami' dal Ameriki novega duhovnega zagona, kar naj bi ji pomagalo tudi za reševanje gospodarskih težav.

Božite srečni v Božji milosti,
Vaš Marko Tavčar
Devin, 30.11.2009

Nova knjiga in razstava

Neveljavno in lepo prepletanje poezij Irene Navarra s slikarstvom Roberta Faganela

"Razstava Roberta Faganela, ki jo bomo imeli v naših prostorih odprto samo do 7. decembra, razstavlja dela pa imenitno dopolnjujejo knjigo poezij gospe Irene Navarra La terra, la visione-Zemlja, vizija, je sicer enkratni dogodek, ki bi zaslužil gotovo več časa, a dejstvo je, da se nas je nocoj tu zbralo veliko. Kdor je prišel, bo videl in slišal, kogar pa ni, ga pač ni!" je v četrtek zvečer, 3.

obenem tudi katalog Faganelovega petdesetletnega likovnega ustvarjanja. Zemlja, vizija je vsekakor izjemno lepo oblikovana in na zlahtnem papirju natisnjena knjiga, ki vsebuje tudi slovenske prevode pesmi, za kar je poskrbela Jolka Milič, medtem ko je v furlanščino lepe pesmi prof. Navarra prevedla Gloria Angeli. V goriški Državni knjižnici smo bili priča izjemnemu goriškemu večeru kulture, na katerem so se jeziki Gorice, italijanščina, slovenščina in furlanščina, prepletali med seboj, o avtorjih je spregovorila Silvia Valenti, ki je v knjigo tudi prispevala daljši esej o poeziji

t. m., lepo povedal direktor Državne knjižnice v ulici Mameli v Gorici Marco Menato, ko je nagovoril v razstavnih prostorih galerije Mario Di Iorio izjemno veliko število ljubiteljev poezije in slikarstva. Pri založbi Edizioni della Laguna je namreč te dni izšla zares lepa knjiga poezij Irene Navarra, knjiga, ki je

Irene Navarra in o slikarstvu Roberta Faganela, medtem ko so večer sooblikovali prevajalka Gloria Angeli, ki je pesmi prevedla v furlanščino, igralka Mariolina De Feo ter Jurij Paljk, ki je predstavil prevajalko Jolko Milič in na željo goriške pesnice tudi bral njene pesmi v slovenščini. Razstavljenih je 41 likovnih del Roberta Faganela, zvečne gre za olja in doslej še ne videne akvarele izjemne lepote, vsa dela pa so ugašena na našo zemljo, na Brda, Vipavsko dolino, našo krajino. Pesnica Irene

Navarra pa se je ob koncu poslovala z odkritjem novega olja na platno Roberta Faganela in branjem svoje zadnje poezije. Lep večer, na katerem je bila odsotnost slovenskega dela publike očitna, saj razen osebnih prijateljev avtorjev v galerijo ni prišlo dosti slovenskih ljudi, kar je velika škoda.

Kratki

Intervju nobelovca Kertesza je razhudil madžarske desničarje

Intervju madžarskega dobitnika Nobelove nagrade za književnost Imre Kertesza za nemški časnik Die Welt je močno razhudil desničarje v njegovi domovini. Funkcionarji madžarskega pisateljskega združenja in desničarsko usmerjeni publicisti očitajo Kerteszu, da "blati" Madžarsko, poroča nemška tiskovna agencija dpa, vest po njej prinaša Slovenska tiskovna agencija. V intervjuju, ki je bil ob 80. rojstnem dnevu pisatelja (9. novembra) objavljen konec tedna, je pisatelj madžarsko glavno mesto Budimpešto označil za "povsem balkanizirano". O Madžarski je še dejal: "Odločajo skrajni desničarji in antisemiti. Stare pregrehe Madžarske, njena zlaganost in nagnjenost k preganjanju uspevajo kot nekdanj".

Kertesza, ki živi v Berlinu, se je ob tem navezal na najnovejšo krepitev skrajne desnice ter na bolj ali manj "spodobno" kodirani antisemitizem, ki ga negujejo tudi mediji t. i. desne sredine. Časnik Magyar Hirlap, ki je blizu opozicijski desno-konservativni stranki mladih demokratov (FIDESZ), je v komentaru zapisal, da je Kertesza "brez korenin" - oznaka med antisemiti velja za šifro, s katero etiketirajo judovske intelektualce.

Sekretar madžarskega pisateljskega združenja, ki ga nadzirajo desničarji, Laszlo L. Simon, se je v istem časniku pritožil, da "Kertesza nenehno blati državo". Levoliberalni tisk pa je pisatelja vzel v bran. Madžarska javnost mora končno "primerno presojati tudi tiste domače veličine, ki rečejo kaj odklonilnega ali zaničevalnega o državi", je zapisal literarni kritik Sandor Radnoti v dnevniku Nepszabadsag.

Kertesza sam je v televizijski oddaji madžarske mreže Duna TV zatrjeval, da so njegove izjave, potem ko so jih prevedli, v madžarskih medijih "napačno prikazali".

Pisatelj je preživel Auschwitz. V svojem osrednjem romanu Brezusodnost je osebna doživetja predstavil skozi literarno prizmo. Nobelovo nagrado je prejel leta 2002. Desničarski tabor na Madžarskem je to že takrat zelo težko sprejel.

Tednik Demokrata, ki je prav tako blizu stranki FIDESZ, je nedavno svetoval bralcem, naj oblikujejo "zasebne poveljniške enote", da bodo v javnih knjižnicah po državi uničevale knjige "nemadžarskih" pisateljev, kot so Peter Nadas, Peter Esterhazy in György Konrad.

Birtičevi harmonikarji in pevci so prebudili temperament Benečanov

Glas harmonike in pevcev ter polna telovadnica gledalcev iz Benečije in tudi nekaj iz Posočja so slovesno in navdušeno počastili spomin na Antona Birtiča - Mečanca - Beneškega, glasbenika, pedagoga, skladatelja, pesnika in tudi publicista.

V organizaciji Kulturnega društva Ivan Trinko iz Čedadu in pod pokroviteljstvom SKGZ, ZSKD ter Občine Grmak so v telovadnici v Lesah pripravili prvo spominsko prireditev, ki je, kljub trpkosti spomina, prerasla v navdušeno spodbujanje nastopajočih domačih glasbenikov, ki so začeli ali celo rasli pod strokovnim in narodnoubuditeljskim vplivom Antona Birtiča. Tako so z nekaj Birtičevimi skladbami (Beneška Slovenija, Beneški fantje, Zvezde žarijo, Moja Nedža...) močan aplavz poželi posebno Beneški fantje in učenci Glasbene matice Špeter.

Anton Birtič se je rodil 26. maja 1924, v Mečani (Občina Špeter), kjer je tudi umrl letos, 4. julija. Na njegovi zadnji poti od špeterske cerkve do pokopališča ga je spremljala dolga vrsta prijateljev in

nekaj besed mu je spregovoril tudi njegov prijatelj Lojze Peterle. Glasbe se je začel učiti v Čedadu. Kakšno leto in pol po odhodu zaveznikov čet se je umaknil v Ljubljano, kjer je obiskoval predavanja na Pedagoški akademiji. V stiku s starejšimi beneškimi godci je zbiral, zapisoval in izvajal narodno pesem Benečije. Znan je po tem, da je prirejal beneške ljudske pesmi za zbor, in kot pedagog, ki je vzgojil na stotine harmonikarjev. Leta 1952 je ustanovil in tudi sam godel ter prepeval pri ansamblu Beneški fantje. Vsem Slovincem ostajajo in še vedno božajo ušesa, polnijo srca njegove številne pesmi, male skladbe za harmoniko. Opremil jih je z lastnimi besedili. Različice igrajo tudi furlanski prijatelji harmonike in tako različice Birtičeve pesmi obojim postajajo nekakšna ljudska himna.

Birtič je pri Kulturnem društvu Ivan Trinko že leta 1966 izdal zbirko Oj, božime! V njej so njegove uglasbene in še neuglasbene pesmi ter veliko ljudskih pesmi iz Benečije in nekaj pesmi drugih avtorjev. Leta 1999 je izdal zbirko Anton Birtič: Poezije 1999. Tudi ta zbirka prinaša nekaj uglasbenih, povečini pa njegova dela, ki še niso bila uglasbena.

Naj glas harmonik še naprej polni srca Slovincem in drugih prijateljev glasbe, ki zbližuje ljudi, odpira pota za dobro - ne nazadnje budi spomin tudi na avtorja. /MM

Kulturni center Lojze Bratuž / Dobrodelna razstava
Umetniki za Karitas pri nas

V Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici so na lepem večeru v sredo, 2. t. m., odprli razstavo Umetniki za Karitas, ki je postala na Goriškem že tradicionalna kulturna in dobrodelna prireditev. Pred leti smo istoimensko prodajno razstavo likovnih del organizirali v likovni galeriji Ars na Travniku, tokrat pa bo ves december na ogled v Centru Bratuž. Gre seveda za prodajno likovno razstavo, izkupiček katere namenjajo organizatorji vedno v dobrodelne pobude. Od 17. do 21. avgusta 2009 je bila tudi letos na Vidmarjevi domačiji na Sinjem Vrh nad Ajdovščino že 15. mednarodna likovna kolonija Umetniki za Karitas. Geslo letošnje kolonije in potujočih prodajnih razstav je: "Daj nam danes naš vsakdanji kruh"! Izkupiček prodanih del je letos namenjen otrokom, katerih starši so zaradi gospodarske krize izgubili zaposlitev.

Za prijeten uvod v kulturni večer so poskrbeli mladi pevci Otroškega zbora Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice, ki jih je vodila Damijana Čevdek Jug. Otroci so sicer zapeli tudi ob koncu uradnega odprtja razstave. Peli pa so pesmi Radovana Gobca Moja bela cesta (besedilo Neža Maurer), Petra Ebna Radovedna pesmica in Naceta Duha

Matej Pečenik, Znamenja

Svet postal bi lep (besedilo Ljubka Šorli) in prav refren te pesmi "Jaz bi rad, da vsi ljudje bi med sabo se ljubil, da bi segli si v roke in prijateljstvo sklenili"! je bila imenitna za dobrodelno prireditev. Predsednica Centra Bratuž Francka Žgavec je poudarila veselje, da na Goriškem lahko gostimo to razstavo, o razstavi in njenem namenu pa je spregovorila Jožica Ličen, duša te dobrodelne pobude in dejavna članica organizacije Karitas koprške škofije: "V letu 1995, ko smo umetnike prvič zbrali na Sinjem Vrh, smo

bili zelo negotovi. Danes, ob pogledu nazaj, lahko rečemo, da je bila ideja pravi blagoslov za vse, ki želimo širiti lepoto in dobroto. V vseh petnajstih katalogih je zapisanih 917 avtorjev, nastalo je 1387 likovnih del, 151 prodajnih razstav pa je obiskalo številne kraje po domovini in tujini". Jožica Ličen je tudi izrazila veselje nad dejstvom, da se razstava v Gorici odpira v adventnem času, ki je sicer res za vse čas pričakovanja Božiča in Novega leta, a je istočasno za nekatere tudi čas skrbi, še posebno za vse tiste ljudi, ki jih je sedanja gospodarska kriza potisnila v brezposelnost.

"Radi bi pomagali otrokom brezposelnih in se zato zahvaljujemo vsem umetnikom, ki so sodelovali na likovni koloniji na Sinjem Vrh, in vsem tistim, ki so nam darovali svoja dela, še

umetniki, tokrat sta to bila di slikarji: Mirsad Begić, Mira Franko in Edi Žerjal, svoja dela Ličen Krmptič, Marta Jakopič

Foto DPD

Veljko Toman, Sinji Vrh

najbolj pa sem vesela, da so nekateri nocoj med nami! Kot se seveda že vnaprej zahvaljujem vsem tistim, ki bodo dela kupili in bomo z zbranim denarjem lahko nudili pomoč prepotrebim otrokom"! je še dejala Jožica Ličen in tako poudarila, da na koloniji vsako leto sodelujejo tudi goriški in tržiški likovni

pa so prispevali tudi drugi umetniki.

Likovna kritičarka Anamarija Stibilj Šajn, ki že od samih začetkov skrbi za umetniško vodenje kolonije Umetniki za Karitas, je predstavila dela in avtorje, ki so bili letos na Sinjem Vrh: Jože Bartolj, Lucijan Bratuš, Primož Breclj, Silva Copič, Tea Curk Sorta, Vesna Čadež, Azad Karim, Janez Medvešek, Lenče Mitevska, Tone Seifert, Jana Vizjak, Edi Žerjal in Franko Žerjal. Za en dan so na kolonijo prišli tu-

Kunaver ter Marjan Skumavc. Več kot 80 likovnih umetnikov pa je darovalo po eno ali več svojih del in med njimi najdemo tudi naša likovnika Andreja Kosiča in Roberta Faganela, Metko Erzar, Janeza in Miho Boljka, Bogdana Čobala, Veljka Tomana, Janka Orača, Ivana Stojana Rutarja, Rafka Terpina, fotografa Ubalda Trnkoczya in Petra Skrlpa ter vrsto drugih.

Razstava je prodajna, in sicer tako, da vsakdo, ki prinese denar, lahko likovno delo takoj tudi odnese domov. Že na samem odprtju je bilo nekaj nakupov, saj, kot je dejala pobudnica razstave Umetniki za Karitas Jožica Ličen: "Človek ne živi samo od kruha"! In prav gospa Jožica je s svojim nesebičnim delom živ dokaz, da se tudi v današnjem času lahko pomaga potrebnim.

JUP

Koper / Fotografska razstava
Pogledi-Sguardi

Na treh koprskih lokacijah si je mogoče od 20. novembra do 20. decembra ogledati fotografsko razstavo Pogledi-Sguardi, na kateri so zbrani pomembnejši utrinki zgodovine dvajsetega stoletja Furlanije-Juljske krajine. Kulturni projekt je zelo široko zastavljen, saj poteka v sodelovanju med Pokrajinskim muzejem Koper, Obalnimi galerijami Piran, koprsko Skupnostjo Italijanov "Santorio Santorio" ter Centrom za raziskavo in arhivacijo fotografije FJK. Razstavo sta finančno podprli Mestna občina Koper in Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije, svoje pokroviteljstvo pa so ji prispevali še Generalni konzulat Italije v Kopru ter Italijanski inštitut za kulturo v Sloveniji.

Kot smo že zapisali, si je moč razstavljene fotografije ogledati kar na treh koprskih lokacijah, in sicer v prostorih Pokrajinskega muzeja na Kidričevi ulici, v Galeriji Loža na Titovem trgu ter v prostorih Skupnosti Italijanov "Santorio Santorio" na ulici Osvobodilne fronte. Razstavljene je skupno 145 fotografij, ki jih je posnelo preko

osemdeset avtorjev. Tematsko je razstava razdeljena na osem sklopov, začetni zajema obdobje prvih dveh desetletij dvajsetega stoletja, drugi pa ostala tri desetletja prve polovice prejšnjega stoletja. Poseben razdelek je posvečen neorealizmu v fotografiji, ki ga časovno omejuje letnici 1947 in 1957, v njem pa so med drugimi razstavljene fotografije Marija Magajne in Tina Piernuja, ki sta s svojima aparatoma ovekovela slovenske kraje in ljudi, prvi Trst in njegovo okolico, drugi pa predvsem Benečijo. Z dokumentarnega vidika je seveda najbolj zanimiv sklop Med kroniko in spominom (1956-1978), v katerem so na ogled fotografije dogodkov, ki so v dobrem in slabem zaznamovali naše kraje, od tragedije v Vajontu jeseni 1963, potresa v Furlaniji spomladi 1976, terorističnih atentatov na terminal SIOT pri Krmenci in tako dalje. Časovno

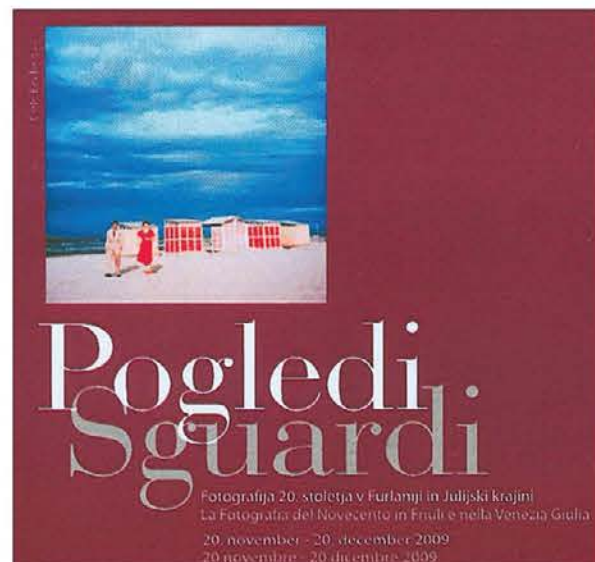
in krajno manj vezana sta naslednja dva ciklusa, in sicer Hiše in njegovi prebivalci ter Od krajine do imaginarnega. V teh bomo našli posnetke fotografa Primorskega dnevnika Davorina Križmančiča, ki je fotografiral vojno v Sloveniji leta 1991, Toffoletti pa je svoj objektiv usmeril predvsem v beneške vasi in ljudi. Zaključna razdelka Spomin in Miti pa nam prinašata predvsem fotografske stvarit-

Claudia Erneja. Na razstavljenih fotografijah je tako mogoče videti podobe Trsta, Furlanije in Gorice v času pred prvo svetovno vojno, portrete ljudi, ki so v preteklosti naseljevali kraje v naši deželi, pa tudi pogreb Pier Paola Pasolinija v Casarsi jeseni 1975.

Posebno vlogo so pri postavitvi fotografske razstave poleg zgoraj omenjenih inštitucij odigrali še občinski upravi iz Spilimberga in Vidma, videmska pokrajina in mestni muzeji, Eko muzej Lis Aganis iz Maniaga in tamkajšnja Agencija za razvoj industrijske proizvodnje nožev. Koprski lokacije pa niso prva postojanka razstave Pogledi-Sguardi. Ta je bila namreč v Ljubljani na ogled že od 2. junija do 14. septembra, iz Kopra pa se bodo razstavljene fotografije selile v Videm, v mestno cerkev sv. Antona

puščavnika na Trgu Patriarcato, kjer bodo na ogled od 22. januarja do 21. februarja prihodnjega leta.

Primož Sturman

Fotografija 20. stoletja v Furlaniji in Juljski krajini
La Fotografia del Novecento in Friuli e nella Venezia Giulia
20 novembre - 20 dicembre 2009
20 novembre - 20 dicembre 2009

Kratke

Svetnika Špacapan in Žbogar o problematiki odpadkov v Zgoniku

Pred kratkim je bila seja občinskega sveta v Zgoniku, na kateri je svet po odobritvi zapisnika in poročilu župana prešel na 3. točko dnevnega reda, namenjeno poročilom in vprašanjem. Pri tem sta svetnika SSK Dimitrij Žbogar in Tomaž Špacapan posegla s problematiko odpadkov v zgoniški občini. Glede tega je občina namreč dala opraviti študijo in svetovalca je zanimalo, kako bo sedaj ukrepala. Župan je poudaril, da je treba premišljeno urediti to kočljivo zadevo in da jo je treba še poglobiti. Omenil je ureditev skupnih zbirališč za poskusno obdobje in še bolj smotno ločeno zbiranje odpadkov. Svetnik Špacapan je pa orisal problem odlaganja vejevja, trave in listja v zaboje, namenjene drugim odpadkom. Veliko število občanov pač ne upošteva pravil. Špacapan je predlagal, naj se ta težava reši z namestitvijo novih zabojnikov, namenjenih zelenim odpadkom po vaseh in okrajih zgoniške občine. Poudaril je tudi potrebo po občinskem servisu, ki bi te odpadke primerno zbiral in odnašal v temu namenjene kraje.

Župan Ret naj prekine konvencijo s podjetjem Equitalia za izterjevanje davka na smeti!

Številne družine v devinsko-nabrežinski občini so v minulih dneh prejele po priporočeni pošti večkrat povsem neutemeljene zahteve po doplačilu davka na smeti. "Gre za le zadnji od številnih primerov, ki dokazujejo, da je podjetje Equitalia, ki ima v zakup izterjevanje davka, povsem neprimerno", sta po številnih protestnih pozivih občanov poudarila občinski svetnik Edvin Forčič in deželni svetnik SSK Igor Gabrovec. Tudi mimo zadnje afere o ponorelih računih se je podjetje že od vsega začetka izkazalo zlasti zaradi grobega kršenja zaščitnega zakona, saj so izračuni davka in vsak drugi dopis Equitalie še vedno izključno v italijanščini. "To je povsem nesprejemljivo in krši tako občinski statut, ki narekuje popolnoma dvojezično poslovanje Občine in njenih storitev, kot državni zaščitni zakon. Ta obvezuje javne uprave in podjetja, ki imajo v zakupu upravljanje javnih storitev, da na že določenem dvojezičnem območju poslujejo tudi v slovenskem jeziku", poudarjata svetnika Forčič in Gabrovec.

Podjetje Equitalia se poživlja tudi na proteste in izrecne zahteve občanov, ko se ti obračajo na pristojne urade v slovenskem jeziku ali zahtevajo prevod italijanskih dopisov in položnic. V primeru, da bo podjetje vztrajalo pri nezakonitem poslovanju, je Občina Devin-Nabrežina dolžna, da enostransko prekine s pogodbo in zahteva primerno odškodnino. "Pa naj se upravljanje in izterjevanje davka povrne v občinske urade, kot se je to že nekoč dogajalo", zaključujeta Forčič in Gabrovec.

Umrla je Irena Srebotnjak

V nedeljo, 29. novembra, je nenadoma preminila na svojem domu v Trstu naša nekdanja priljubljena napovedovalka Irena Srebotnjak. Svojci in prijatelji so se od nje poslovili v ponedeljek, 7. decembra, v cerkvi na tržaškem pokopališču pri Sv. Ani. Irena Srebotnjak se je rodila pred 81 leti v zavedni slovenski družini v Lokvi, od mladih let pa je živela v Trstu, kjer je bila več kot 35 let v službi na naši radijski postaji kot napovedovalka. O pionirskih povojnih letih je v intervjuju s kolegico Lido Turk med drugim dejala: "Neizbrisni so spomini na tista leta, ko je našim ljudem pomenil slovenski radio (poleg šole in dnevnika) nekakšno studenčnico, ob kateri so se napajali po toliko letih zatiranja našega jezika in duha". Irena Srebotnjak je bila tudi drugače dejavna v naši skupnosti. Tako je bila več desetletij članica odbora in podpredsednica Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu.

Gledališče Rossetti/Dama s kamelijami

Tragična ljubezenska zgodba Dame s kamelijami, ki jo je pisatelj Alexandre Dumas ovekovečil v literarni razsežnosti, skladatelj Giuseppe Verdi pa ji podaril čustveno glasbeno podobo v operi Traviata, je pred kratkim zaživela na odru tržaškega gledališča Rossetti z gostovanjem baletnega ansambla češkega Državnega opernega gledališča iz Prage.

Zgodba mlade kurtizanke, ki spozna edino, resnično ljubezen svojega življenja tik pred smrtjo in se ji mora še prej odreči iz moralnih razlogov, ima večer čar, pri katerem so češki ustvarjalci ohranili

izvirni kontekst s stilizacijo kostumov in bistvenih scenskih elementov. Režijo in koreografije produkcije, ki bo kmalu gostovala tudi v pariški Operi, je podpisal Libor Vakušek, prepoznavne odlome iz Verdijeve opere je za to

produkcijo priredil avtor instrumentalne glasbene kulise Sergej Onsoff. Predstava češkega gledališča se ravno zaradi izbire glasbenega, zaznamujočega pečata ne opredeli za Dumasovo Marguerite ali za Verdijevo Violetto, saj dogajanje sledi romanu, glasba pa jasno priključuje v spomin junake opernega libreta, čeprav se nekateri prizori razlikujejo od operne različice. Balet je seveda pripovedne narave po obliki in strukturi, odkrito melodramatičen po značaju, saj ne bi moralo biti drugače z obravnavanjem takega romantičnega klasika. Žal pa čustvena intenzivnost zgodbe ne prenaša patetičnih dramaturških dodatkov, kot je večkratni cerkveni "intermezzo" (Marguerite pripoveduje spovedniku svojo zgodbo), ki skupaj s stalno prisotnostjo črnega angela smrti z zlatimi kodri deluje kot opomin, ki je že itak in dovolj dramatično povezan z glavnim likom. Tradicionalna koreografija, ki ni vzletela s primernim sporočilnim in izvajalskim zagonom, ter režija, ki ni ustvarila primerne napetosti v razvoju postopnih etap nesrečne ljubezenske zgodbe, sta bistveno zmanjšali patos doživljanja. Tudi (nujno) nadomeščanje orkestra s posnetkom je že v osnovi oškodovalo plesalce zaradi manjše zvočne in ekspresivne podpore. Sugestije vsem dobro znane zgodbe in glasbe, kot tudi precej naporna preizkušnja mladih plesalcev pa so vsekakor izzvale dolg aplavz publike, ki se je zasanjala v čustvene dvoboje strastnega Armanda in v prerano venenje tankočutne Marguerite. / PAL

Tržaška knjigarna

Predstavitev zbirke mohorjevsk tudi v Trstu

Po goriški in ljubljanski predstavitvi se je knjižna zbirka Goriške Mohorjeve družbe srečala še s tržaško publiko, ki je v sredo, 2. decembra, v Tržaški knjigarni, prisluhnila besedam tajnika GMD Marka Tavčarja in ostalih gostov. Dolgoletni urednik Koledarja GMD g. Jože Markuža je predstavil vsebino nosilnega stebla knjižne bere za leto 2010: "Tudi tokratni Koledar, ki ga dopolnjuje bogato fotografsko gradivo, zasnovalo pa ga je kar

Ilde Košuta, Marko Tavčar, g. Jože Markuža, Megi Uršič Calzi, Jasna Merku' in Zdenka Žigon

61 sodelavcev, temeljito prikazuje živo versko, kulturno in družbeno dejavnost naše skupnosti", je dejal g.

Markuža in dodal, da je bila za grafično-umetniški del Koledarja letos zadolžena umetnica Megi Uršič Calzi.

tako skupno založile vse tri Mohorjeve založbe, da bi počastile pisatelja Alojza Rebulo ob njegovi 85-letnici.

Tavčar je nato predstavil ostale publikacije letošnje zbirke. Jasna Merku' je ilustrirala pravljico za otroke pokojne Nadje Kriščak z naslovom Marko in note; koroški pisatelj Martin Kuchling je avtor kriminalke Umor v zaspanem mestu (knjigo so vse tri Mohorjeve družbe

- goriška, celjska in celovška - izdale v sozaložbi); gozdni inženir Janko Žigon pa je napisal knjigo spominskih zapisov z naslovom Inventura. Ob sklepu je Marko Tavčar predstavil še eno knjigo, Pogovori z Alojzom Rebulo, ki so jo ravno

Slomškovi nastopom, in sicer v leto 1770. Takrat so se namreč začela prizadevanja, da bi uredili meje Škofij v notranji Avstriji. Za te razdelitve so izdelali več zemljevidov, ki so sloneli na za Slovence pomembnem principu, da se morajo škofijske meje ujemati z jezikovnimi. Edina v celoti slovenska škofija naj bi bila spodnja Štajerska, vprašanje pa se je zaradi trenj med škofi vleklo vse do sredine 19. stoletja. Slomšek je nosil veliko breme prevega mariborskega škofa, postavil je temelje novi škofiji, predal se je svojemu poslanstvu, delal je za ljudstvo in še posebno za mladino, ne moremo pa od njega zahtevati, kar ni bilo v njegovi moči, meje so namreč bile izključno politična zadeva, je glavni zaključek raziskave podal Rajšp in nekoliko spremenil dosedanje razumevanje tistega časa.

Ob začetku večera je predsednik DSI ob prisotnosti avtorja Petra Cvelbarja odprl razstavo Brezmejni obrazi Drage, ki je že bila na ogled na Opčinah, v Ljubljani, Sežani in Mačkoljah. Cvelbar v izboru iz več kot tri tisoč fotografij treh desetletij Drage dokumentira predvsem zakulisje dolga leta edinega slovenskega demokratičnega foruma.

DSI/Zgodovinar Vincenc Rajšp Dunaj še vedno stičiščna točka srednje Evrope

Zbližanje Slovenije in Avstrije, vzpodbujanje slovenskih raziskovalcev za delo na Dunaju in združevanje dunajskih Slovencev so glavni cilji

Knafleži hiši je veliko predstavitev knjig in projektov, razstav, simpozijev, otroci imajo pouk slovenščine, študentje pa sedež društva, tako da je kar razgibano,

Fotografska razstava Petra Cvelbarja Brezmejni obrazi Drage (foto Kroma)

Slovenskega znanstvenega inštituta, ki so ga slovenske univerze in znanstveni zavodi na Dunaju ustanovili leta 1999. Na sedežu v

je podčrtal zgodovinar Vincenc Rajšp. Pogovor s predsednikom DSI Sergijem Pahorjem pa se je dotaknil današnje vloge Dunaja,

življenja Slovencev in drugih narodov v njem, povezav s Slovenijo in državami nekdanjega skupnega cesarstva, kar je pokazalo, da je Dunaj še vedno zelo pomembna stičiščna točka srednje Evrope. V drugem delu večera pa sta stopili v ospredje Rajšpovo raziskovanje zgodovine Lavantinske škofije in Jožefinskih zemljevidov.

Jožefinske zemljevide je po porazu s Prusi naročila cesarica Marija Terezija in bili so prva specialna monarhijska zemljevidna delala, ki so bili izdelani v letih 1783-1787. Nikoli niso bili tiskani in obstajata samo dva izvoda, skoraj sto let pa so bili največja tajnost Avstro-Ogrske in vpogled je bil možen samo s cesarjevim dovoljenjem. Dragoceni so tudi zaradi tega, ker so pri redakciji upoštevali slovenska imena. Slovenija si lahko šteje v čast, da je bila prva država, ki je natisnila Jožefinske zemljevide za svoje celotno ozemlje, je dejal Rajšp.

Dalj časa se je Rajšp v DSI zaustavil tudi ob selitvi sedeža Lavantinske škofije v Maribor, pred kratkim je namreč izdal knjigo prav na to temo. Maribor je pred natanko poldrugim stoletjem postal središče novourejene škofije, a zgodovina selitve lavantinskega sedeža sega daleč nazaj v čas pred

NARODNI DOM Predstavitev knjige

Ameriška luč nad Trstom

Publicistika se je z ameriško vročerkvno protikomunistko Clare Boothe Luce ukvarjala predvsem v zvezi z njeno pisateljsko in novinarsko kariero. Njeno diplomatsko delo pa doslej še ni bilo znanstveno ovrednoteno: knjiga Ameriška luč nad Trstom, sad podiplomskega študija slovenske diplomatke Tanje Mljač, to vrzel delno zapolnjuje, saj jemlje v poštev vlogo veleposlanice pri reševanju tržaškega vprašanja med letoma 1953 in 1954.

Publikacijo, ki jo je izdala založba Annales, so krstno predstavili v sredo, 25. novembra.

"Gospa Booth Luce se trenutno najbrž obrača v grobu, ker študijo o njenem diplomatskem delu predstavljamo ravno na tem mestu, v Narodnem domu", je uvodoma dejal prof. Jože Pirjevec: "Za našo slovensko stran je bila ameriška diplomatka namreč izredno nesimpatična oseba, saj je delala vse, kar je bilo v njeni moči, da bi Trst ne postal jugoslovanski".

Pisateljica Clare Boothe Luce je bila žena enega najpomembnejših in vplivnejših podpornikov republikancev, založnika Harryja Luceja. Ob zmagi na predsedniških volitvah se je general Dwight Eisenhower oddolžil založniku tako, da je njegovo sorprogo imenoval za veleposlanico v Večno mesto, kar italijanski

Gorazd Bajc, Tanja Mljač in Jože Pirjevec (foto IG)

strani ni bilo včas: dejstvo, da je bil njihov sogovornik pri najpomembnejši svetovni velesili ženskega spola, so Italijani jemali za pravo kofuto. S časom pa je veleposlanica, kljub temu da ni imela nikakršne diplomatske

izobrazbe, spretno navazovala stike z italijanskimi političnimi krogi na podlagi agitatorskega protijugoslovanskega prepričanja. Njen protikomunistični čut je bil namreč sorazmeren z njeno katoliško gorečnostjo: pravijo, da je celo papežu Piju XIV. svetovala, kako naj vodi cerkveno ustanovo...

"V odobru med septembrom 1953 in oktobrom 1954, ko je tekla razprava o dokončni razmejitvi med Cono A in Cono B, je

Clare Boothe Luce bila med akterji dogajanja". Ob razpletu tržaškega vprašanja pa se je pozitivno izkazala, saj je ameriškemu predsedniku svetovala, naj v Jugoslavijo pošlje posebnega odposlanca, da bi s Titom rešil še odpr

GOSPODARSTVO Nobels Colloquia

Še nam bo trda predla!

Svetovni pokazatelji glasno zatrjujejo, da je gospodarstvo po lanskim finančnim katastrofi ponovno pogrnalo svoje kolesje: rahel premik na makroekonomskem nivoju pa za zdaj še ne kaže, da bi pomenljivo učinkoval na zaposlitvena gibanja globalnega tržišča. Zlasti ekonomije zahodnih držav anglosaškega okolja so v zadnjih letih osnove zaposlitveno politiko na tercalnih dejavnostih: v bistvu na terenu, ki je bila podlaga same krize. Brezposelnost se bo zmanjšala šele takrat, ko se bo boj med ponudbo in povpraševanjem končal z zmago kolektivnega povpraševanja.

To je ena glavnih ugotovitev, ki so izšle iz dvodnevne simpozija Nobels Colloquia: nekaj Nobelovih nagajencev v ekonomiji, svetovno znanih proučevalcev gospodarskih in finančnih ter marketinških ved se je zbralo v konferenčni dvorani prenovljenega hotela Excelsior na tržaškem nabrežju v sredo, 2., in četrtek, 3. decembra. Razglabljali so o sedanjih gospodarsko-finančnih nihanjih. Po lanski krizi so finančniki poklicani k bolj odgovornemu poslovanju.

Da bi leto dni po krizi govorili o padcu kapitalizma: kje pa! O njegovi koreniti reorganizaciji: niti

ne. Stvari se namreč bolj ali manj premikajo po starih tirnicah: "Osebnost ne bi bil tako velik optimist, glede na to, da se nekateri sofisticirani gospodarski produkti ponovno pojavijo na tržišču takoj, ko se situacija normalizira", je dejal Dennis Snower, predsednik ekonomskega inštituta Kiel. Pravnik Guido Rossi, ki meni, da bi bilo treba globalno krizo sanirati z globalnimi ne pa

Foto IG

lokalno-državnimi rešitvami, je bil še bolj oster: "Povrnili smo se v bližnjo preteklost: derivati se ponovno izdajajo z lahkoto. Namesto da bi negativne učinke krize zmanjševali, dajemo duška novim problemom: javni dolg se večja, narašča inflacija, brezposelnost raste". Po mnenju udeležencev bi potrebovali večje število

nadzornih ustanov (oz. dovolj bi bilo, da bi dosedanje nadzorne ustanove suvereno izpolnjevale svoje dolžnosti), ki pa naj jih ne bi upravljale vlade posameznih držav, temveč neodvisni inštituti - sta povedala Nobelovec Robert Merton (nagrada je prejel ravno zaradi študije o metodi ocenjevanja derivatov) in profesor mednarodne makroekonomije Philip Lane. Snower je v

nevarnostjo finančnih "Pindarovih letov". Negativne učinke finančne krize so države skušale omejiti tako, da so gnotne vsote proračunskega denarja vložile v sanacijo velikih bančnih inštitutov in tako dejansko podprile pomembne dejavnike privatnega sektorja. Nobelovec Erik Maskin je mnenja, da je v ZDA podpravljanje bank začasno, saj predsednika Obama čakajo v bližnji prihodnosti veliki izzivi: zdravstvena reforma in naravovarstvena vprašanja. "Zdravstveno zavarovalni sistem je v ZDA tako tesno povezan z velikimi finančnimi interesi, da je vsakršen poskus reforme v zvezi s tem velik riziko tudi za osebnost, kot je Obama", je dejal Solow. Kljub temu da bi zdravstvena reforma - v primeru, da bi jo izvedli - navsezadnje zadelvala zgolj 3 oz. 4% delež Američanov, bi bil to v družbenem tkivu tako velik idealni premik, ki bi predsednikovemu imidžu morda celo škodil. "Največ, kar Obama lahko pričakuje, je le rahla korektura odnosov med državno administracijo in zavarovalniškimi družbami. Zavarovalniški in finančni sistem sta namreč v zadnjih desetletjih postala premočna".

Igor Gregori

SDGZ Deželna obrtna komisija CRA FJK Predstavitev brošure o energetske varčevanju

Slovensko deželno gospodarsko združenje je v sredo, 9. decembra, v dvorani Zadrzne kraške banke na Opčinah, priredilo srečanje in predstavitev brošure Ekološka gradnja in energetske varčevanje za naš dom. Poljudna publikacija, namenjena v prvi vrsti privatnikom in komitentom, je sad skupnega dela in sodelovanja sekcij obrtnikov in svobodnih poklicev SDGZ. Njeno realizacijo in tisk pa je omogočila Deželna komisija za obrt (CRA) FJK, ki financira še druge sorodne pobude v obrt-

ni sekciji. Publikacijo ponuja organizacija vsem interesentom s ciljem širjenja zavesti o koristnosti uporabe t. i. ekoloških inštalacij v naših gospodinjstvih. Nazorne informacije in ilustracije nudijo pogled v razne možnosti, ki se ponujajo z vedno bolj inovativno tehnologijo za ogrevanje, varčevanje energije, za okolju prijazno gradnjo novih in preureditev že obstoječih zgradb, za zasteklitve s posebnimi normami itd. V brošuri so navedeni gradbeniki, ki izvajajo tovrstne izolacijske

sisteme, inštalaterji, ki poskrbijo za namestitve elektro, fotovoltaičnih, sončnih sistemov, ter ne nazadnje tudi projektanti, ki

morajo pripraviti ustrezne načrte in svetovati strankam najprimernejšo rešitev. Med koristnimi naslovi so še okena javnih ustanov in drugih za to pristojnih organov ter denarnih zavodov, ki nudijo olajšana posojila za tovrstne posege. Spregovorili so predsednik obrtnikov David Stupar, svobodnih poklicev Alan Oberdan, včlanjeni projektanti in inštalaterji, ki so sodelovali pri brošuri, in tudi predstavniki omenjenih informativnih okenc. Predstavitev publikacije, kateri naj bi sledile še druge podobne, je bila priložnost za ažuriranje raznih strokovnjakov o vseh novostih in tudi razpoložljivih dotacijah za ekološko gradnjo in energetske varčevanje.

Obvestila

SKD Lipa in MePZ Lipa iz Bazovice organizirata koncert "S prijatelji v novi čas", v Kulturnem domu v Trstu ul. Petronio 4 v soboto, 12. decembra 2009. Večer oblikujejo Novomeški simfonični orkester glasbene šole M. Kozina iz Novega mesta in združeni pevskih zbori MePZ Divača, MePZ I. Gruden iz Nabrežine in MePZ Lipa iz Bazovice.

Občine Devin-Nabrežina, Zgonik in Repentabor v sodelovanju z zadrugo La Quercia vabijo na delavnice za starejše osebe, družine in zainteresirane na temo Pomagajmo si pri ohranjanju do-brega počutja v Kamnarski hiši v Nabrežini od 17. do 19. ure. Štiri srečanja so že bila 12., 18. in 25. novembra ter 9. decembra, zadnje bo pod naslovom Interaktivne igre za boljše počutje s psihoterapevko A. Celea in psihologinjo R.

Sulčić v četrtek, 17. decembra. Delavnice so brezplačne, zaželen je predpis na telefonske številke 0402907151, 3456552673 ali 3492809846.

Slovenska Vincencijeva konferenca v Trstu vabi svoje člane, sodelavce, podpornike in prijatelje v sredo, 16. decembra 2009, ob 16. uri, v Dom šolskih sester pri Sv. Ivanu v Trstu (ul. delle Docce 32), k duhovni pripravi na božične praznike. Ob 16. uri bo sv. maša, ki jo bo daroval duhovni asistent Družbe, g. Jože Špeh. Po maši družabno srečanje in priložnost za božična in novoletna voščila.

Narodna in študijska knjižnica prireja Otroške urice v NSK. Naslednja urica letošnjega niza bo na sporedu v četrtek, 17. decembra 2009, ob 16.30, v otroškem kottiču Narodne in študijske knjižnice. Pravljično Božično praznovanje bo pripovedovala Ivana Terčon. Toplo vabljeni!

Narodni dom Društvo Kons v ... črno - belem

Društvo za umetnost Kons je s skupinsko razstavo v Narodnem domu sklenilo svojo dejavnost v letošnjem sončnem letu. Pri postavitvi, ki nosi naslov Črno -

človeka. Črno-belo podlago so uporabljali že nekdanji filozofi in duhovniki Daljnega vzhoda: trdili so namreč, da barve oddaljujejo človekovo pozornost od bistva stvarstva.

Foto IG

belo, je sodelovalo dvajset včlanjenih umetnikov. Razstava je tako s snovnega kot tehničnega vidika izredno raznolika. Fotografije, kiparski primerki, slike različnega formata tvorijo podobo, ki odraža mozaik različnih umetnostnih pristopov pozameznih članov mlajše in starejše generacije. Dva eksterna namreč, ki dobro shajata v 'republikumetnosti': ravno dolgoletni umetnik Deziderij Švara se je veselil posrečene tematske izbire tokratne postavitve: "Črna in bela barva sta najbolj prikladni kromatski iztočnici za predstavitev duhovnega dela

Črno-bela varianta pa blagodejno usmerja človekov pogled v srčico biti", je dejal Švara na večerju, ki je uspel tudi zaradi glasbene kulise Andrejke Možine: rahle melodije so spremljale goste v prisrčnem neformalnem okolju razstavne dvorane. Skupinske razstave niso novost za društvo Kons: prva razstava tovrstnega obsega je bila pred leti, ko so si umetniki odmerili format 50x50; sledila sta še skupinska homaža Kosovelu in Špacalu. Letos pa so se nekateri člani društva predstavili v Kraški hiši z deli, ki so jih zasnovali poleti ob tradicionalni likovni koloniji v Sorici.

FILM Festival Science + Fiction

"Hollywood si danes ne sme dovoliti razočarati nikogar...!"

Večjega dela hollywoodske filmske produkcije sedemdesetih let - Scorseseja in Coppole pred vsemi, pa tudi kasnejših uspešnih režiserjev, Johnatana Demmeja in Jamesa Camerona ter drugih filmarjev - najbrž ne bi bilo, če bi se v petdesetih in šestdesetih letih na ameriški filmski sceni ne pojavil poseben junak, ki je, resnici na ljubo, zaslovel bolj zaradi svoje nadarjenosti kot odkritelji mladih talentiranih režiserjev kot pa zaradi svoje filmografije, kljub temu da ta šteje nekaj manj kot 60 filmov, večina katerih je bilo nizkoprodukcije narave! Roger Corman je bil med osrednjimi gosti letošnje izvedbe festivala znanstvenofantastičnega filma,

ki je od 22. do 28. novembra ponudil tržaškemu občinstvu izbor zanimivih poslastic tega žanra, nekaterim mojstrom znanstvenofantastičnega filma (npr. Rogerju Cormanu in igralcu Christopherju Leeju) pa so prireditelji poklonili nagrado Zlata Urania za življenjsko delo. Corman je bil v ponedeljek, 23. novembra, gost fakultete za izobraževanje, kjer je ob vprašanjih Leonarda Gandinija razpredel svojo dolgo režisersko, producentsko in distributersko kariero zlasti znanstvenofantastičnih filmskih produktov. Del Cormanovega filmskega ustvarjanja so prireditelji prikazali na letošnji izvedbi festivala: na programu so namreč bili filmi, ki jih je režiser posnel po zgodbah

Edgarja Alana Poeja na prelomu med petdesetimi in šestdesetimi leti. Gandini pa je svoja zanimanja usmeril v tisto Cormanovo obdobje, ko je režiser postal veljak t. i. protikulture, ki je takrat prežemala ameriško mladino. S filmi, kot sta The Wilde Angels in The Trip, je začrtal jasno podobo o ameriški mladini, ki se je načrtno oddaljevala od tradicionalnega načina življenja in se usmerila v iskanje novih oblik sožitja. Corman je v svojih delih trezno razmišljal o tem vprašanju: ko se je obdobje kontra - kulture namreč nagibalo h koncu, ga ni skušal umetno podaljševati: s sklepnim filmom trilogije tega obdobja (Gas - s - s - s) je tudi sam prispeval kritično noto na račun idealiziranja mirovnega

gibanja. Kritika je njegove stvaritve ocenjevala razdvojeno: eni so ga imeli za pronicljivega opazovalca ameriškega tkiva, drugi pa za režiserja, ki je v svojih delih poveličeval najslabše plati ameriške družbe. Kritika pa soglasno priznava Cormanu zaslugo, da je svojo umetnost delil z mlajšimi režiserji in da je odkril tudi marsikaterega dobrega igralca, npr. Petra Fondo in predvsem Jacka Nicholsona. "Tudi sam sem bil takrat še mlad. Delal sem v filmskem okolju, ki ni bil del hollywoodskega filmskega sistema. Takratne studije smo istovetili z zastarelo idejo o filmu: hollywood je delal filme za starejše gledalce, mlajši režiserji pa smo se s svojimi produkti posvečali mladim in njihovim stiskam". Režiserji t. i. off-hollywoodskega sistema so razpolagali z zelo nizkimi proračunskimi sredstvi. "Imeli pa smo večjo izrazno svobodo

tako na področju snovanja zgodb kot tudi pri snemanju samih filmov. Posamezen produkt je terjal le dva tedna

Foto IG

dela, zanj pa smo potrosili manj kot sto tisoč dolarjev". Danes so okoliščine povsem drugačne: nizkoprodukcijni film stane najmanj 3 - 4 milijone dolarjev;

rok izdelave filma se je ravno tako podvojil. Corman se načeloma ne strinja s trditvijo kolegov, da je bil ameriški film izpred nekaj desetletij boljši od sedanjega. "To so običajna tarnanja starejših oseb. V 60. letih so prileteli kolegi poveličevali filmske produkte zlate hollywoodske dobe..." Film je s tehničnega vidika danes veliko boljši kot nekoč, peša pa na področju scenarija in idejne zasnovne: "Filmi dandanes stanejo preveč, da bi si Hollywood dovolil razočarati kogarkoli...!" Ali je morda kak filmar, ki si lahko danes zasluži naziv neodvisnega režiserja, je bilo slišati vprašanje iz občinstva. "Michael Moore še vedno ohranja finančno in ideološko neodvisnost", je odgovoril Corman in sklenil: "Če želimo, da bo film ohranil še naprej svojo vedrino, moramo čim bolj podpirati režiserje, kot so Moore in kak drug redek primer".

Slovensko zdravniško društvo Trst-Gorica Dvodnevni obisk prekmurskih zanimivosti

S v. Martin je tudi letos s svojim vonjem po novi žlahtni kapljici omrežil člane in prijatelje Slovenskega zdravniškega združenja, ki zbližuje pod svojim okriljem zdravnike, živnozdravnike in lekarnarje iz Tržaške in Goriške že od začetka potovanja pod vodstvom dr. Rafka Dolharja z aktivnima sodelavkama, tajnico, lekarnarko Elviro Kalc Feri, in blagajničarko, zdravnico Eriko Fonda, da so se z veseljem srce odpravili na dvodnevni izlet, 7. in 8. novembra, v Prekmurje, ki ima sicer od vseh slovenskih dežel poseben, predvsem v tem času otožnejši obraz. Kot je navada, so se izletniki – tokrat jih je bilo nad trideset – zbrali na Dunajski cesti na Opčinah in od tod s slovenskim avtobusom odpotovali čez Kras, ki se je bohotal v čudovitih žarečih barvah ruja, po avtocesti, ki je v daljavi razkrivala bele vršace. Od vožnje že skoraj otrple noge so si potniki razgibali na Trojanah, kjer so dišeči krofi in druge dobrote kar sami nagovarjali lačne želodce. Svež zrak je tu še dišal po nedavno zapadlem snegu, ki je ob robovih kazal zadnje bele zplate. Pot se je nato, tudi ob zdravilni moči, ki je bila skrita v valjivih stekleničkah – tokrat je zanje prijazno poskrbel dr. Oskar Volpi – v lepem vzdušju nadaljevala do cilja: Moravskih toplic, Term 3000, blizu Murske Sobotne, kjer so izletnike, tudi po zaslugi zelo skrbne voditeljice dvodnevnega oddiha, gospe Vlaste Žvab Štrekelj iz agencije Adriatic, ki ima sedež v Trstu v ul. S. Lazzaro 13, v hotelu s petimi zvezdicami Livada kraljevsko sprejeli s čašico penine in s predstavljivo toplic,

ki nudijo obiskovalcem res veliko možnosti za telesno sprostitvev v bazenih termalne vode, ki jo morajo hladiti, saj izvira pri 72 stopinjah C. Značilnost teh term je črna voda (črna zlato!), iz katere se širi vonj po petroleju; že l. 1964 je bila razglašena za naravno zdravilno sredstvo, saj poživlja telo, pospešuje prekrvavitev, zdravi vnetje, revmatske in kožne bolezni itd. Vse sobe v tem hotelu so opremljene s hidromasažnimi kadmami in prhami, tako da gostje

nanjega bazena, ta pa vodi do okroglega "kotla" s toplo črno vodo, katerega pomirjujočo toploto so okusili tudi izletniki zdravniškega društva. Imeli so namreč na razpolago ves popoldan in še del večera, da so se lahko zadržali v bazenih in vlažnih, suhih ali z dišavami prepojenih savnah. Kar prehitro so pretekle urice, namenjene sprostitvi telesa in duha. Martinova večerja v veliki dvorani je vabila vse goste k prekmurskim dobrotam, pri katerih

hude čase že v 19. st. – Madžari so jih zatirali – pa tudi med drugo svetovno vojno. Prebivalci so se številno izseljevali, šele v 60. letih so ostajali doma in se spet začeli ukvarjati s kmečkim delom. Sedanja huda finančna kriza se pozna tudi pri njih. Nekdaj cvetoči podjetji Mura in Pomurka sta odpustili veliko število delavcev.

Zaradi svoje ločenosti od ostalih slovenskih dežel so domačini trdno ohranili svoje navade in govorico, ki je bila razširjena tudi v pisani besedi. Med značilnostmi Prekmurja je vodil navedel tudi Storklje, ki jim

Stara ciprača s slamnato streho v Filovcih

družin na 80 hiš, sedaj so v Filovcih le še trije ali štirje lončarji. Na splošno v Sloveniji ta obrt izumi-

so rekonstruirali tudi staro lekarno z originalnimi pohištvo, laboratorijem in vsemi napravami. Muzeju je vse darovala družina Elemirja Szepessyja, lekarnarja, ki je deloval v 40. letih 20. stoletja. Njegov sin lekarnar še sedaj pripravljala zdravila po njegovih starih receptih. Nad razstavljenimi predmeti so bili izredno navdušeni predvsem lekarnarji. Iz Beltincev so se odpravili še v Nedelico blizu Turnišča na ogled Kovačeve domačije, tipične ciprače - brunarice, ometane z glino in pokrite s slamo, iz katere je bil mladi izobraženec, "pravi ljudski tribun", Štefan Kovač-Marko (1910-1941), ki je padel pod streljo madžarskih orožnikov. Njegov sin Štefan z ženo Vesno, ki je doma iz Goriške, sta hišo obnovila in uredila; zanju to ni muzej, ampak jo čutita kot "drugi dom". Dobro jima je uspelo združiti etnografski in zgodovinski vpogled v prekmursko preteklost, ki jo ohranjata tudi s prirejanjem pastirskih večerov ob ognju, z organiziranjem ličkanja koruze, folklornih nastopov... Tudi zdravniške in lekarniške izletnike sta gostoljubno sprejela z žlahtno kapljico in prigrizkom.

Skupinska slika izletnikov v Nedelici blizu Turnišča

lahko po mili volji krkljajo svoje telo, tudi če se jim ne da iti v bazen, ki ima seveda dohod do zu-

seveda niso manjkale račje in gosje specialitete in dušeno rdeče zelje, značilnost teh krajev. Med večerjo je bil tudi tradicionalni krst vina, z bolj ali manj posrečenim besedilom. Veselo vzdušje, ki je vabilo na ples, so s tipičnimi prekmurskimi melodijami in svetovno znanimi popevkami ustvarili člani ansambla Halgato band s humoristom Gezom.

Naslednje jutro so nekateri še izkoristili za skok v bazen ali savno, nato pa so se ob žal deževnem vremenu odpeljali do Filovcev z domačim vodnikom Damirjem, ki je na kratko preletel zgodovino Prekmurja. Dežela je doživela

v zadnjih časih na posebnih drogah pripravljajo gnezdišča. V tipičnem prekmurskem kraju Filovci so si pod vodstvom enega izmed redkih lončarjev, ki je pred njihovimi očmi izdelal posodo iz gline, ogledali tipično kopo-peč za pečenje posode iz črne keramike. Lončarstvo je bilo včasih izredno razširjeno v tem območju. Peč je izdelana iz slame in ilovice z dvema kuriščema; hkrati se je v njej, od 8 do 12 ur, peklo od 600 do 700 ilovnatih izdelkov. Na vrhu ima odprtino za uhajanje dima. Črna obarvanost dajajo izdelkom smolnate korenine, ki jih dodajajo polenom. Ta svojevrstna peč je bila včasih na prostem, zdaj je v pokritem prostoru in deluje enkrat ali dvakrat na leto, sicer le kot turistična vaba. Nekdaj se je z lončarstvom ukvarjalo 74

ra. V Filovcih so občudovali še najstarejšo cipračo – hišo iz blata in lesa, krita s slamo; najboljša za kritje je slama rži, uporabna pa je celih 33 let, ne da bi puščala. Poleti je taka prekmurska hiša z malimi okni in nizkimi vrati hladna, pozimi pa prijetno topla. Nekateri se sedaj pri gradnji ali popravilih hiš spet zanimajo za slamnato kritje streh. Iz Filovcev se je pot vila v Beltince, kjer so v tamkajšnjem baročnem gradu, ki so ga restavrirali v zadnjih letih in ga skušajo ovrednotiti, občudovali izvrstno ohranjeno protitrahomsko ambulanto. Trahom, očesna bolezen, je bil v povojnih časih tu zelo razširjen. Stalno razstavo o zgodovini zdravstva v Pomurju je pripravil Pokrajinski muzej Murska Sobotna. V beltinskem gradu

Lekarnarji - izletniki v stari lekarni v muzeju beltinskega gradu

Iva Koršič

Nakupovalna novost

Mleko iz avtomatov je prava uspešnica

G lede na veliko povpraševanje po zdravem surovem mleku iz mlekomatov, ki so začeli pred nekaj meseci kot gobe po dežju rasti tudi po Sloveniji (po vsej Italiji naj bi jih bilo že krepko čez 1200), bi lahko sklepali, da je vse več ljudi, ki jim je dovolj nakupovanja v velikih trgovskih centrih in jim ni vseeno, kaj jedo in pijejo. To je dober znak, da vendarle še ni vse izgubljeno, da le nismo samo ovce, ki kupimo, kar nam lepo zapakirano in predstavljeno v osladnih televizijskih oglasih ponujajo na trgovskih policah, pa čeprav so takšna živila mrtva, oropana vsega koristnega. Po prvih uspešnih postavitvah mlekomatov v Medvodah, Ljubljani in drugod po Sloveniji je prvi

mlekomat na Goriškem pred dobrim mesecem zaživel na tržnici v Ajdovščini. Postavila sta ga brata Erik in Damjan Slejko iz Velikih Zabelj. Po zelo dobrem odzivu na ajdovski tržnici, kjer dnevno prodata od 200 do 300 litrov mleka in kamor se po zaslugi nove pridobitve vrača vse več ljudi tudi po druge izdelke, sta konec novembra brata Slejko nov mlekomat postavila tudi na novogoriški tržnici. Tudi v Novi Gorici vsak dan prodata okrog tristo litrov, ob sobotah pa tudi do 500 litrov mleka. Prve izkušnje so dobre, saj so potrošniki z mlekom, ki ima štiri odstotke maščobe in od 3,30 do 3,60 odstotka beljakovin, zelo zadovoljni. Pri Slejkovih molžejo mleko po zaprtem sistemu, kar

pomeni, da v mlekomat priteče tako rekoč naravnost iz vimen. Zjutraj ga namolžejo, nato se hladi, zvečer pa ga s posebnim vozilom pripeljejo v mlekomat. Nad kakovostjo mleka bdi veterinarska inšpekcija, nad mlekomatom pa zdravstvena inšpekcija. Naprava ima vgrajeno tudi vrsto senzorjev, ki v trenutku kakršnekoli napake pošljejo obvestilo na mobilni telefon enega od bratov Slejko. Tako kot ostali živinoorejci, ki so se odločili poskusiti srečo z mlekomati, sta se tudi brata Slejko, ki imata od 180 do 200 glav živine in pridelata od 800 do 1000 litrov mleka dnevno, za mlekomat odločila zaradi nizkih odkupnih cen mleka. Od litra mleka, ki ga prodata vipavski mlekarni, dobita trenutno od 25 do 27 centov, v mlekomatih v Ajdovščini in Novi Gorici pa za razliko od ostalih ponudnikov v Sloveniji, ki za liter računajo en

evro, sveže mleko ponujata po 80 centov za liter. "Ne gre samo za razliko v ceni. Tudi sami ljudje

zastupiti, da zdrži do nakupa. Mleko, ki ga ponujamo v naših mlekomatih, je staro največ dan,

dajnih polic", je povedal Erik Slejko. Mlekomat, ki sta ga postavila v Ajdovščini in Novi Gorici, stane 20 tisoč evrov. Poleg mleka ponuja tudi litrske plastenke, v katere se natoči mleko. Na voljo so za 20 centov. Zaradi dobrega odziva brata Slejko že razmišljata o tem, da bi v Novi Gorici ali morda v Šempetru v kratkem postavila še en mlekomat. Tako bi s pomočjo mlekomatov prodala skoraj vse mleko, ki ga pridelata. Erikov brat Damjan je med pogovorom o tem, kako je z mlekomatom v Novi Gorici, poudaril, da se bodo zaradi nizkih odkupnih cen mleka kmetije v prihodnje množično zapirale. Po njegovih besedah so v Nemčiji in Franciji zaradi mlečne krize poklali že več tisoč krav, samo v Furlaniji pa naj bi zaprtje grozilo več sto kmetijam.

so izrazili to željo, da bi vsaj nekaj hrane dobili direktno s kmetij, saj jo morajo v trgovinah

z mlekom, ki je na prodaj v trgovini, pa je tako, da traja običajno štiri do pet dni od molže do pro-

duktov. Mlekomat, ki sta ga postavila v Ajdovščini in Novi Gorici, stane 20 tisoč evrov. Poleg mleka ponuja tudi litrske plastenke, v katere se natoči mleko. Na voljo so za 20 centov. Zaradi dobrega odziva brata Slejko že razmišljata o tem, da bi v Novi Gorici ali morda v Šempetru v kratkem postavila še en mlekomat. Tako bi s pomočjo mlekomatov prodala skoraj vse mleko, ki ga pridelata. Erikov brat Damjan je med pogovorom o tem, kako je z mlekomatom v Novi Gorici, poudaril, da se bodo zaradi nizkih odkupnih cen mleka kmetije v prihodnje množično zapirale. Po njegovih besedah so v Nemčiji in Franciji zaradi mlečne krize poklali že več tisoč krav, samo v Furlaniji pa naj bi zaprtje grozilo več sto kmetijam.

Nace Novak

Gospodarsko finančna kriza se nadaljuje

Premier Borut Pahor vendarle napovedal ukrepe

Slovenija se blešči v lučeh in okraških, ljudje hite na delo ali po opravkih, razmišljajo o darilih, ki jih dajejo svojem in prijateljem, kristjani pa se v adventu, ki v latinščini pomeni prihod, štiri tedne pred Božičem pripravljajo na Jezusovo rojstvo. Samo Ljubljano krasi več kot 40 kilometrov luči. Po vsem sodeč bi se lahko zdelo, da Slovenija živi običajno življenje z vzdušjem, kakršnega smo vajeni ob Božiču, koncu starega leta in ob prihodu novega leta.

Toda družba, država in politika delujejo po svoji logiki in se zdaj soočajo z najhujšo finančnogospodarsko in v marsičem tudi politično krizo, kar jih je bilo v vsej zgodovini Slovenije. Posebno premier Borut Pahor je v tem obdobju zelo dejaven, pri čemer kaže sposobnosti dobrega govornika in politika, ki bi bil rad čim bolj priljubljen v javnosti. Vendar je sedaj svoje trditve, ki jih je ponavljal kar nekaj časa, da namreč slovensko gospodarstvo že okreva in uspešno premaguje krizo, zamenjal z bolj stvarnimi pogledi na razmere. Prvič je napovedal ukrepe in reforme, ki jih bo sprejela vlada zoper krizo, pri tem pa določil tudi roke, do kdaj bo to storila. Tako je zagotovil, da bo v januarju prihodnjega leta v parlament vložila predlog zakona o najnižji plači v Sloveniji, pri čemer naj bi upoštevala zahteve sindikatov, da bi najnižja plača morala znašati vsaj 600 evrov neto na mesec. Vlada naj bi kmalu po novem letu pripravila in objavila predloge o reformah zdravstvenega in pokojninskega sistema ter trga dela.

Spremembe bodo omejele pravice Slovencev na omenjenih področjih in sindikati napovedujejo ostro nasprotovanje tako zasnovanim in zamišljenim reformam. V javnosti najbolj odločno nasprotujejo vladnemu predlogu, naj bi v prihodnje starostna doba za upokojeve znašala 65 let, za ženske in moške. Vsi ključni dejavniki pri odločanju o ukrepih zoper krizo in predvidenih reformah, to so vlada, delodajalci in sindikalne centre, poudarjajo, da bodo uspehi uresničljivi in sprejeti le v primeru, da bo med njimi spre-

jet t. i. socialni sporazum. Očitno pa je najbolj zavezujoča izjava predsednika vlade, da se bo v letu 2010 obnovila gospodarska rast in dosegla en odstotek bruto domačega proizvoda, kar pomeni, da bi za tolikšen obseg povečalo narodno bogastvo. Premier Borut Pahor hkrati zagotavlja, da se bo naraščanje brezposelnosti upočasnilo, tako da bo ob Božiču naslednjega leta v Sloveniji največ 120.000 ljudi brez dela.

Marsikaj pomembnega za Slovenijo pa se v tem prazničnem obdobju dogaja tudi na drugih področjih. Najbolj odmeva in povzroča proteste in negodovanja dejavnice predsednika države dr. Danila Türka, ki je ministra za natančne zadeve v obdobju prejšnje države, Tomaža Erta, odlikoval s srebrnim znakom za zasluge, domnevno zato, ker je 1. decembra leta 1989 preprečil prihod srbskih protestnikov na miting v Ljubljani, kjer naj bi odstavili tedanjo oblast. Najbolj odločno so protestirali v opozicijski Slovenski

dmeokratski stranki, med politiki pa Janez Janša, Dimitrij Rupel, Igor Bavčar, Lojze Peterle in druge osebnosti, zaslužne za osamosvojitve države. Od državnega poglavarja so zahtevali, da odlikovanje prekliče ali pa naj odstopi, vendar tega ni napravil. Izgovarja se, da so protesti zgolj "čustvene narave". Očitno se nihalo sedanje oblasti v Sloveniji hitro premika na območje t. i. leveice. Zaradi tega v državi ni bilo nobene uradne počastitve dvajsete

obletnice demokratičnih sprememb v Evropi, pa tudi ne ustanovitve koalicije demokratičnih strank, znane pod imenom Demos, ki je izvedla osamosvojitve Slovenije in uvedla demokracijo, ki je temeljni odnos v družbi in državi.

Vlada si mrzlično prizadeva, da bi Državni zbor čim prej sprejel nov Družinski zakonik, s katerim bi istospolne partnerje izenačili s tradicionalno družino, ki jo sestavljajo mož, žena in otroci. Nihče iz sedanje oblasti ni povedal, zakaj se s sprejemom omenjenega zakonika tako zelo mudi, saj so zadeve družine dobro urejene in rešene. Nasprotniki vladnega projekta so zbrali 15 tisoč podpisov in zahtevajo, da vlada predlog umakne iz razprave. Pomenljivo je posredovanje novega ljubljanskega nadškofa in metropolita Antona Stresa. Na posvetu o predlaganem družinskem zakoniku, ki ga je 3. t. m. pripravila Komisija pravičnost in mir pri Slovenski škofski konferenci, je namreč opozoril, "da bi bilo od oblasti neodgovorno, če bi družinski zakonik sprejeli v sedanji obliki". Poudaril je nadalje, "da se Komisija pravičnost in mir pridružuje vsem, ki razmišljajo podobno in jih skrbi prihodnost. Ta bi bila črna, če bi bil predlagani družinski zakonik sprejet".

Nasprotovanje novemu zakonu o RTV Slovenija

Med razpravo o novem zakonu o RTV Slovenija, ki so ga pripravili na ministrstvu za kulturo, je ta vzbudil veliko pripomb in nasprotovanj. Predlog sta zavrnili tudi Programski svet in Svet delavcev radiotelevizijskega zavoda. Nov zakon naj bi namreč omogočil tudi vdor sedanje vladajoče politike v vodenje in upravljanje javne RTV. Po mnenju kritikov predloga novega zakona o RTV Slovenija, naj bi tega umaknili iz obravnave. Ministrstvo za kulturo pa za zdaj omenjeno zahtevo zavrača.

Marijan Drobež

Izjava Mnenjskega gibanja za Slovensko Istro Preložimo rešitev spora s Hrvaško na boljše čase

Podpisniki podpiramo napore slovenskih oblasti, da bi dosegle s Hrvaško pravično mejo, to je tako, ki bi vključevala tudi stik slovenskih teritorialnih voda z odprtim morjem. To pa je dosegljivo samo v primeru, da bi se razmejitev izvršila po načelu zunanje pravičnosti (ex aequo et bono). Tega

ločbi o zagotovitvi povezave Slovenije z odprtim morjem. Če bi razsodišče ravnalo v nasprotju z navedenimi določbami sporazuma, ima Hrvaška vso pravico, da njegovo razsodbo zavrne. O tem si tudi ni treba delati iluzij, saj nam že danes vse avtoritete, od hrvaške Cerke navzdol, prek predsednikov države in vlade, po-

skoraj plebiscitarno in z lahkoto tudi ratificiran. Zato so pričakovanja, da bi lahko Slovenija to svojo zahtevo uveljavila prek arbitražnega sporazuma, brez vsake resne osnove.

Po drugi strani pa se Slovenija tem svojim zahtevam zaradi poznanih razlogov (zgodovinskih, političnih, geografskih, pravnih idr.) ne more odreci in mora zato o tem na jasn in odločen način tudi seznaniti mednarodno skupnost. Končno, načelo pravičnosti je nad vsakršnim zakonom in nepravilne rešitve so vedno izvor novih sporov. Podpisniki tako ugotavljamo, da arbitražni sporazum ne rešuje pričakovanj Slovenije in da v tem trenutku in v tem vzdušju ni možen kompromis, ki bi bil sprejemljiv za obe strani. Zato je treba rešitev tega problema odložiti na boljše čase in zanjo poiskati drugačne načine. Tudi sicer je velika verjetnost, da bo sporazum v Sloveniji padel. Če ne drugače, pa na referendumu. Kar pa po našem mnenju ni nobena tragedija, saj mora Evropska unija shajati z mnogo hujšimi spori, kot npr. delno turško okupacijo Cipra, britansko okupacijo Gibraltara, dočerašnje večdesetletno nenapovedano vojno na Severnem Irskem idr., pa se zaradi tega še ni sesula. Kot se tudi ni sesula, ker sta Irska in Češka zelo samozavestno blokirali ratifikacijo Lizbonske pogodbe, da bi prek tega uveljavili lastne vitalne interese. Poleg tega se bo z vstopom Hrvaške v EU schengenska meja premaknila na vzhod in bo

tudi zaradi tega nerazmejen Piranski zaliv zgubil težo in pomen. Zato menimo, da bi morali obe državi (tudi ob morebitni prisotnosti UE) začeti resen dialog o sprejemljivem režimu obnašanja ob še nedorečeni meji, ki bi tako kot na drugih nerešenih spornih področjih omogočil ljudem normalno in nekonfliktno sobivanje. Predvsem bi se morali na obeh straneh varovati cenenege populizma, sovražnega govora in incidentov, ki bi po nepotrebnem zastrupljali medsebojne odnose. Odnosov s Hrvaško ne smemo graditi zgolj na tem, kar nas trenutno razdvaja, ampak prej na kapitalu medsebojne solidarnosti, ki smo jo ustvarili ob številnih hudih skupnih zgodovinskih preizkušnjah in izzivih, od turških vpadov naprej, prek dveh svetovnih vojn, odpora proti fašizmu in nazadnje tudi proti komunizmu. Medtem bi lahko Slovenija v sodelovanju s številnimi drugimi prizadetimi državami sprožila pri pristojnih mednarodnih organih postopek za tako dopolnitev mednarodne pomorske zakonodaje, ki bi bila pravičnejša od sedanje.

Koper, 27. 11. 2009
Podpisniki: Člani in somišljeniki Mnenjskega gibanja za Slovensko Istro: Milan Gregorič, Nadja Gregorič, Borut Jug, Jože A. Hočvar, Dušan Puh, Bruno Eller, Ivica Eller, Darko Butinar, dr. Samo Lasič, Darjo Lasič, Boris Brajnik
V imenu in po pooblastilu podpisnikov dostavlja izjavo: Milan Gregorič, Koordinator Mnenjskega gibanja

načela pa arbitražni sporazum ne omenja, ampak nalaga razsodišču, da mora določiti mejo skladno s pravili in načeli mednarodnega prava, kar v spornem primeru Piranskega zaliva pomeni potek meje po sredini zaliva. Beseda pravičnost je v sporazumu omenjena zgolj na splošno in do-

litčnih strank, pravnih strokovnjakov itn., согласно in brezprizivno sporočajo, da razsodba arbitražnega sodišča v nobenem primeru ne more omogočiti Sloveniji teritorialnega stika z odprtim morjem. In prav iz tega razloga je bil sporazum v hrvaškem parlamentu podprt

Kratke

Priprave na briško božičnico

V dvorani v Biljani, v Goriških Brdih, so se začele priprave pevcev in drugih, ki bodo sodelovali v programih briške božičnice. Ta prireditve verskokulturnega značaja in pomena bo v Biljani 10. januarja 2010. Najbolj množično bodo na briški božičnici sodelovali pevci oz. njihovi zbori. Strnili se bodo v združeni zbor, pri koncertu pa bo sodeloval tudi mešani pevski zbor Portelli iz Mariana v Furlaniji. Spored bo obogatil tudi briški godalni orkester. Poleg druženja nastopajočih in drugih prebivalcev Goriških Brd bo namen briške božičnice tudi denarna nabirka za obnovo pastoralnega doma sv. Mihaela v Biljani.

Knjiga o ženskosti v Sloveniji med leti 1848-1902

Založba univerze v Novi Gorici je izdala znanstveno monografijo z naslovom Evine hčere: konstruiranje ženskosti v slovenskem javnem diskurzu 1948-1902. Njena avtorica je docentka dr. Katja Mihurko-Poniž, zaposlena na novogoriški univerzi. V svojem delu opisuje in razlaga, kakšne so bile posebnosti slovenskih razprav in razmišljanj o ženskosti, upošteva obravnave o tej temi, ki so potekale v drugih deželah na območju tedanje avstro-ogrske monarhije. S kritičnim branjem je v svoji monografiji analizirala prispevke v časopisih in revijah, ki so pisal o vlogi Slovenk v narodnem gibanju, v materinstvu, zakonu, pri vzgoji deklet, ženskem izobraževanju, prostituciji, ženski seksualnosti in o drugih vprašanih. Avtorica je ob tem ugotovila, "da so bili zapisi o ženskah v omenjenem obdobju dejansko pripovedi o ženskosti, ki se je na Slovenskem vzpostavila kot problem šele, ko so o njej začeli razpravljati". Ob izidu znanstvene monografije docentke dr. Katje Mihurko-Poniž, sodelavke univerze v Novi Gorici, dodajamo, da je v Sloveniji v zadnjih letih izšlo več del s podobno tematiko.

Brezplačen časnik za bralce in ljubitelje knjig

Založba Modrijan v Ljubljani, ki se je v preteklih nekaj letih uvrstila med najbolj uspešne v Sloveniji, izdaja tudi brezplačni

časopis, namenjen bralcem in drugim ljubiteljem knjig. V njem objavljajo zlasti novice o izdajanju novih knjig in drugih del s področja literature ter ocene in članke znanih pisateljev, med katerimi je tudi Drago Jančar. Nova številka časnika z naslovom Modrijan obsega 40 strani in je izšla v nakladi 95 tisoč izvodov. Pred kratkim je Založba Modrijan odprla svojo novo knjigarno v središču Ljubljane. V njej nudijo tudi več kot tisoč časopisov iz 82 držav, ki

so natisnjeni v 41 jezikih. Pisatelj Drago Jančar, glasbenik Boštjan Dermol in glasbenik Vlado Kreslin so za obiskovalce nove knjigarne pripravili vsak svoj izbor knjig, ki so po njihovem mnenju ta čas najbolj zaželene in uspešne v Sloveniji.

V Sloveniji zapiranje agencij za promet z nepremičninami

Finančno-gospodarska kriza v Sloveniji ima posledice tudi v prometu s hišami, stanovanji in nasploh z nepremičninami. Ponudniki le-teh ne znižujejo cen, posebej v Ljubljani, na Gorenjskem in v Slovenski Istri, kjer je povpraševanje za nakup hiš oz. stanovanj največje, zainteresirani kupci pa morajo zaradi pomanjkanja denarja pogosto opuščati svoje namere. Pomemben vzrok za zastojo na trgu z nepremičninami naj bi bila tudi negotovost zaradi napovedane obdavitve hiš, stanovanj in

drugih nepremičnin v Sloveniji. Nekdaj so v Sloveniji prek agencij za promet z nepremičninami prodali celo do 6 tisoč hiš ali stanovanj na mesec, v obdobju do sedaj pa se je prodaja slednjih znižala celo za 85%. Po neuradnih podatkih so doslej zaradi krize oz. zastojev na trgu zaprli 17% vseh nepremičninskih agencij v državi, največ v Ljubljani, v Slovenski Istri in na Krasu.

Po podatkih statističnega urada

Spletno nakupovanje v Sloveniji narašča

V Sloveniji se je spletno nakupovanje v letošnjem prvem četrtletju še naprej povečevalo. Kot poroča Slovenska tiskovna agencija, kažejo podatki iz prvega trimesečja, da je preko spleta že

odstotkov); 35 % jih je kupovalo dobrine za gospodinjstvo (npr. pohištvo, igrače, avto), 30% pa jih je naročalo ali kupovalo potovanja ali počitniške nastanitve. Statistiki še ugotavljajo, da je 84

nikov, ki so v zadnjih 12 mesecih spletno nakupovali, je pritegnila praktičnost takega nakupovanja. Za 64 % spletnih kupcev so bile pri odločitvi za tak način naku-

povanja zelo pomemben razlog nižje cene in gotovost glede pravnih pravic in jamstev. 63 % teh kupcev je pritegnila enostavnost takega nakupovanja, 57 % pa možnost nakupa blaga ali storitve, ki ga oz. ki je v območju, kjer posameznik živi, ni na voljo.

Večja izbira blaga ali storitev, potrdilo o kakovosti storitve spletne strani ter mnenjske ocene ali povratne informacije so bili manj pomembni razlogi za nakupe preko spleta.

Podatki statističnega urada še kažejo, da je sedem odstotkov spletnih kupcev pri nakupih v zadnjih 12 mesecih naletelo na težave. 43 % od teh je imelo težave zaradi počasnejše dobave blaga oz. storitve od navedene v prodajnih pogojih; 37 % kupcem je bilo dostavljeno napačno ali poškodovano blago (storitev); 35 % kupcev je naletelo na tehnične težave; pet odstotkov od kupcev, ki so naleteli na težave, pa je bilo pri spletnem nakupovanju prevaranih. Med posamezniki, ki v zadnjih 12 mesecih niso spletno nakupovali, pa jih je 88 % kot najpogostejši razlog za to navedlo, da raje nakupuje osebno. 69 % za spletni nakup ni imelo potrebe, 64 % pa jih je imelo pomisleke glede varnosti pri plačevanju preko interneta.

kdaj nakupovalo 28 odstotkov posameznikov ali za šest odstotnih točk več kot v enakem obdobju 2008. Od teh jih je 83 odstotkov na ta način nakupovalo v zadnjih 12 mesecih.

43 odstotkov oseb izmed tistih, ki so nakupovale preko interneta v zadnjih 12 mesecih, je najpogosteje kupilo filme, glasbo, knjige, revije in programsko opremo (v enakem obdobju lani 44 %), 39 % teh oseb je nakupovalo obleke in športno opremo (v enakem obdobju lani 30

% spletnih kupcev nakupovalo v spletnih ponudnikih v Sloveniji (za odstotno točko manj kot v enakem obdobju 2008), 35 % pa pri ponudnikih v preostalih državah članicah EU (za dve odstotni točki več kot v enakem obdobju 2008). 63 % spletnih kupcev je svoje nakupe plačalo po prevzemu z gotovino ali preko klasičnega bančnega nakazila, 44 % jih je plačalo preko interneta s kreditno ali debetno kartico. Dobri dve tretjini posamez-

Letalska nizkocenovna družba iz Irske

V tretjem četrtletju je Ryanair zabeležil 35% rast dobička

Irski nizkocenovni letalski prevoznik Ryanair je v tretjem četrtletju letos oz. v drugem četrtletju poslovnega leta zabeležil 35-odstotno rast čistega dobička. Ta se je v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta s 185,8 milijona evrov povečal na 250,5 milijona evrov. Prihodki družbe so se v omenjenem obdobju sicer znižali za štiri odstotke.

Kot poroča Slovenska tiskovna agencija, so se prihodki od začetka julija do konca septembra letos na letni ravni znižali za 1,03 milijarde na 992 milijonov evrov. Družba je kljub temu zabeležila boljši poslovni rezultat kot pred letom dni, predvsem na račun zmanjšanja stroškov. Te so zmanjšali za 16 odstotkov na skupno 694 milijonov evrov, k čemur so med drugim pripadle tudi nižje cene goriva.

Kljub ugodnim poslovnim rezultatom pa so Ryanairo-

ve delnice na borzi zdrsnile v rdeče območje, predvsem po zasluzi komentarjev Ryanairovega izvršnega direktorja Michaela O'Learyja. Poudaril je namreč, da družba ne bo nadaljevala z načrtovano širitvijo, če od ameriškega proizvajalca letal

vici poslovnega leta, ki se je zaključilo konec septembra, zabeležil 373,5 milijona evrov čistega dobička, medtem ko se je ta pred letom dni znižal le za 95,3 milijona evrov. Poleg dobička je Ryanair povečal tudi število prepeljanih potnikov. Teh je

Boeinga ji ne bo uspelo dobiti boljših pogojev za nakup 200 novih letal med leti 2013 in 2016.

Ryanair je sicer v prvi polo-

bilo v prvi polovici lanskega poslovnega leta za 15 odstotkov manj kot v primerljivem obdobju letos, ko so jih našteali okoli 36 milijonov.

Svojevtrsten rekord

Na Bledu so praznovali desetmilijonto kremšnito

V slaščičarski delavnici hotela Park na Bledu so v 56 letih, odkar izdelujejo kremne rezine - kremšnite -, izdelali že 10 milijonov kosov. Ob tej priložnosti so 10. oktobra pripravili kremno rezino velikanko, ki je primerno jubileju merila deset milijonov kvadratnih milimetrov. Obiskovalci so se lahko z originalno kremšnito posladkali brezplačno. Kremne rezine izdelujejo že vse od leta 1953, ko je tedanji vodja delavnice Ištvan Lukačević ustvaril recept za to priljubljeno sladico. Njegov recept je ostal nespremenjen do danes. Vsa leta so

slaščičarji vestno beležili pečene maslene plošče, iz katerih izdelujejo kremne rezine. Dogodek je popestril pester spremljevalni program, ki je potekal na promenadi pred Restavracijo in kavarni Park. Ekipe blejskih športnih klubov in društev so se pomerile v posebnih igrah brez meja, kjer so jih pričakali različni izzivi, povezani s kremnimi rezinami. Sodelovali so blejski veslači, mladinska ekipa odbojkarstva kluba Bled, nogometaši in potapljači, poskrbljeno pa je bilo tudi za glasbo, saj je nastopila Alenka Godec, ki je s slovenskimi popevkami priklicala spomine na obdobje, ko se kremne rezine na Bledu še niso šteje v milijonih.

Letna konferenca Federacije Europarc

TNP z italijanskim naravnim parkom je prejel certifikat o sodelovanju

Na letni konferenci Federacije Europarc, ki je bila septembra na Svedskem, sta Triglavski narodni park in italijanski Naravni park Julijsko predgorje prejela certifikat za čezmejno sodelovanje. Priznanje je doslej prejelo osem zavarovanih območij, ki se povezujejo preko meja in sodelujejo pri upravljanju, varovanju in trajnostnem razvoju. Meji Triglavskega narodnega parka (TNP) in Naravnega parka Julijsko predgorje v dolini Režije se končujeta na državni meji med Slovenijo in Italijo. Kot poroča Slovenska tiskovna agencija, oba parka uspešno sodelujeta že vrsto let na različnih področjih, kot so upravljanje živalskega sveta, Natura 2000, planinsko pašništvo in sonaravno kmetijstvo, varstvo kulturne dediščine, okoljska vzgoja in delo z mladimi nadzor-

niki. Sodelujeta pa tudi na področju mednarodnega sodelovanja, in sicer pri skupnem projektu ERA - Eko regija Alpe Adria.

Certifikat za obdobje pet let je bil izdan na podlagi številnih predloženih dokumentov in izvedenskega obiska. Sicer pa je Federacija Europarc najštevilnejša vseevropska in nevladna zveza narodnih in naravnih parkov, ki vključuje tudi mnoge vladne organizacije, pristojne za varstvo narave, ter nekatere nevladne okoljske organizacije. Namen fede-

racije je pomoč pri izmenjavi izkušenj, informacij, znanja in zaposlenih v parkih s ciljem promovirati dobre prakse upravljanja zavarovanih območij in razširiti mrežo zavarovanih območij po vsej Evropi. Triglavski narodni park je zaradi svojih lastnosti in primerne načina upravljanja v preteklosti že pridobil dve pomembni mednarodni priznanji - leta 2003 je UNESCO razglasil TNP z okolico za Biosferno območje Julijske Alpe, leto kasneje pa je TNP prejel še diplomu Sveta Evrope za zavarovana območja.

Islandija

Dolge vrste za zadnji McDonald's hamburger

Zadnji dan obratovanja restavracij verige McDonald's na Islandiji so zaznamovale dolge vrste in prometna gneča. Nekaj ur pred dokončnim zaprtjem so Islandci dobesedno preplavili tri restavracije znane verige s hitro prehrano, ki se je za zaprtje odločila, potem ko so za-

radi gospodarskega zloma na otoku tekoči stroški preveč narasli. Zaradi izjemne gneče je pri delu v restavracijah moralo pomagati dodatno osebje, stranke v eni izmed restavracij pa so na postrežbo morale čakati več kot 20 minut. V določenem trenutku je celo zmanjkalo njihove najbolj

prepoznavne različice hamburgerja, Big Maca. Vodja podjetja Lyst, ki je upravljalo islandske McDonald's podružnice, Jon Gardar Ogmundsson je zaprtje restavracij napovedal zaradi gospodarskega zloma, ki je državo potisnil na rob bankrota. Veriga je namreč vse sestavine morala uvažati iz Nemčije, pri čemer so se stroški dobave zaradi vse nižje vrednosti islandske valute izjemno povečali. S tem je Islandija po 16 letih postala ena izmed redkih zahodnih držav brez ene same restavracije McDonald's.

NOVI
GLAS

GLAVNI UREDNIK Andrej Bratuž - ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v ponedeljek, 7. decembra, ob 14. uri.

Kamniti biser s pridihom preteklosti v Istri

Momjan in vonj po jeseni

Momjan je slovenski meji najbližji kamniti cvet, najlepši pa je ravno v jesenskem času. Tedaj, ko je ruj po pobočjih čisto rdeč, ko hrasti rumenijo in listje po vinogradih utrujeno odpada, še topli sončni žarki pa se v zraku spajajo z vonjem po novem vinu, ki zori v kletih. Pa še razgled je enkrat v jasnih jesenskih dneh, ko seže tja do Piranskega zaliva in do morja, pa mimo slovenske Istre do Slavnik in Čičarije, na jugu pa se razprostira v zeleno morje gozdov, vinogradov in oljčnih nasadov.

Momjan pa je lep v vsakem letnem času, predvsem prijetno je tam med tednom, ko ni tujcev, ki bi motili počasno utripanje časa. Kamnite poti so lepe zaradi miru, zaradi tišine in tistega otožnega prizvoka preteklosti, ki se utaplja v ulicah in v sencih starih, mogočnih zidov.

V vas se lahko pripeljemo z avtom, in sicer po prometnici, ki pelje v Buje, mimo Kaštela. Od tu obrnemo levo in sledimo smerokazom za Marušiče. Še preden pridemo v vas, pa se lahko odločimo, ali gremo z avtom levo in se zapeljemo do Momjana, ali pa gremo dalje do Marušičev in avto pustimo takoj za vasjo, na začetku prve makadamske ceste, ki se odcepi proti levi in pelje proti gričnem. Pot je sprva lepa in široka, prevozna z avtom, ko pridemo do lesenega mostu, pa gre glavni kolovoz v desno, proti vasi Brda. Mi se držimo leve steze, ki je sicer nekoliko ožja in neprevozna, pelje pa nas v skrivnostni objem istrskih mešanih gozdov,

kjer vse do poznega novembra diši po gobah. Zelo verjetno je tudi, da bomo ob sezoni srečali kakega domačina s psi, ki se veselo vrača z lova na tartufe. Dragocena gomoljka je namreč v teh krajih doma in skoraj vsi domačini imajo dresiranega psa, nekateri pa gredo na lov celo s prašiči. Pravijo, da je najboljši "tartufosledec" mehiški prašič, takega imajo tudi v kmečkem turizmu San Mauro vrh Momjana. Če boste na vrtu zagledali veliko rjavo kosmato mrcino, se nikar ne ustrašite. Te živali so namreč miroljubne in izredno lene, Jack, tako je ime momjanskemu penzionistu, ki ima za seboj več sto kilogramski ulov, pa je povrh še prijazen in zvedav. Pozna več pasjih trikov, s katerimi nas bo prijazen lastnik, stoprocenten Istran, rad pozabaval. Sicer je povsod čutiti, da so vlažne doline in gričevnata pobočja dom dragocenega gomolja, ki pravzaprav ni gomolj, temveč pldišče gobe, ki rase pod zemljo in spada v družino tuber.

Za proizvodnjo dragocenega "sporokarpa" mora tartuf živeti v simbiozi z drevesi in imeti dovolj vlage, pa tudi toplote. V Istri, kjer so doma najbolj čislane evropske sorte, ima najraje hrast, topol, vrbo, lesko, lipo, gaber in trepetliko. O kvaliteti istrskih go-

mljev priča podatek, da je iskalec le-teh Giancarlo Zigante že več let vpisan v Guinnessovo knjigo rekordov, ker je pri vasi Livade, nedaleč od Buzeta, našel zaklad, ki je tehtal kar 1.310 g in velja še sedaj za največji tartuf na svetu. Cariniki pa so pred nedavnim na mejnem prehodu Dra-

gonja zasačili švicarskega državljan s 73 gomolji najboljših, svežih, belih tartufov. To v denarju znaša več kot 4.000 evrov, saj je cena prvovrstnih tartufov na tržišču okoli 2.500 evrov za kilogram. Uspešne delovne počitnice, ni kaj! A vrnimo se k staremu Jacku. Tar-

tufe najraje lovijo s psi, pes je namreč človeku bolj zvest in bolj učljiv je, plen samo najde in ga nato preda vodniku. Prašiči naj bi bili pri lovu veliko uspešnejši, saj laiki trdijo, da je v čudežnem gomolju snov, podobna moškemu hormonu testosteronu, ki ga ima divji prašič v času parjenja. Samica, prašička, se ob stiku z gomoljem močno razneži. No, prašič, ki najde tartuf, ga težko izpusti in odstopi vodniku, ravno zato uporabljajo v naših krajih za iskanje skoraj izključno pse, v

postanku. Mi pa pogumno naprej, saj ni daleč do asfaltne poti, kjer se naša stezica konča. Tu se začne odpirati razgled in srce se razveseli ob občutku prostranosti, ob oljkah, ki se ponašajo s svojimi srebrnimi krošnjami, ter vinogradih na slovenski strani. Kako skopa, a obenem radodarna in širokosrčna je ta kamnita istrska zemlja. Zemlja, kjer se je čas ustavil in kjer iz kamnitih dimnikov še vedno diši po drveh, hrasti in polja pa nemo in tiho zrejo v odsev jeseni.

Staro vaško jedro, ki je na 270 metrih nadmorske višine, bomo zagledali, ko bomo že mimo zaselka San Mauro z istoimensko cerkvico, saj leži nekaj metrov nižje proti dolini, sama vas pa se deli še na zgornji in spodnji Momjan. V spodnjem delu vasi je cerkev, posvečena sv. Martinu iz 15. stoletja s samostojnim zvonikom, ki je visok 22 metrov. Zanimivo je, da je cerkev zgrajena na ostankih starega dvorca, na katerega je vezana zgodovina vasi. Momjan spada v tisto skupino mest in zaselkov, ki imajo svoj praznik na dan sv. Martina, in na proslavljanje patrona je vezana tudi vaška veselica, ki poteka vsako leto skoraj teden dni in privablja k pokušnji vina, polenovke in drugih krajevnih dobrot tuje in domačine. Momjan je sicer že iz prastarih časov poznan po nasadih muškata, v preteklosti je bil slednji cenjen na dvorih daleč po Italiji in Avstriji, dandanes pa sta v Momjanu vsako leto mednarodna razstava in pokušina tega zlato obarvanega polsuhlega vina.

V preteklosti je bil Momjan prvič omenjen leta 1035 kot vas, ki je pripadala samostanu sv. Mihaela pri Vižinadi. Z darilno listino iz leta 1102 je potem prešel v rokeoglejskih patriarhov. Pozneje je prišel pod Benečane, dandanašnji pa je kljub stalnemu upadanju števila prebivalcev še živahno in lepo ohranjeno naselje ob meji, ki živi predvsem od turizma, lovskega turizma in kvalitetnega vinogradništva.

Suzi Pertot

Tretja številka mladinske revije Galeb

V jesensko tople barve odete risbice, pesmice...

Naslovnica tretje številke mladinske revije Galeb, ki jo izdaja Zadruga Novi Matajur - Čedad in katere glavna urednica je Majda Železnik, je povsem jesensko obarvana: košato drevo z raznobarnimi listi, ki se poslavljajo od krošnje, nad njim pa sonce bledeh barv, ki mu je jesensko deževje že odvzelo zlati lesk. Tako so v skupinski kolaži ujeli novembrsko naravo petošolci OŠ A. Sirk iz Križa; jesenske motive so narisali tudi njihovi vrstniki iz OŠ P. Trubar - K. D. Kajuh iz Bazovice, ki so Galebu poslali risbice in prispevek o obisku agriturizma Grgič na Padričah, opremljen z zgovornimi fotografijami, in zapis o jesen-

Palčiča, Zvonka Čoha, Vena Dolenca. Bralci bodo lahko prebrali zgodbo Ljubeznivčkov, ki jo piše Darinka Kobal in ima tokrat za protagoniste medveda, zajčka in ježa ter seveda prijateljstvo. Živali, lisica vrabček in ptičji zbor, so junaki pripovedi Medvedja usluga Alenke Juvan, pa tudi ljubke zgodbe Dima Zupana, Jaz, Franci grdi, o najmanjšem, sedmem bratcu mačje družine, ki je komaj ušel smrti v hudem neurju. Luka ima v svojem avtobusu, ki pelje v Indijo Koromandijo, tudi vse polno štirinožnih prijateljev, ki so našli izgubljenega mladička družine belih medvedov. V ajtiološki pravljici je v središču pozornosti

ni besedi pripoveduje, kako je bilo prvo jutro, ko je mamica odšla na službeno potovanje in sta ostala sama doma očka in hčerka. Zvedavi mezinček Zinko iz nadaljevanja Od pet do glave Marka Kravosa pa se je tokrat odpravil naravnost v kraljestvo srca, kjer je spoznal Srčevca, pa se mu je stožilo po domu in starih bratih. Lepa cvetka perunika - ime spominja na Peruna, najvišjega slovanskega boga - kraljuje v zapisu Klarise J. M. Jovanovič o rastlinah v bajkah, vrahah in prisposodobah. Tri kapljice potepinke Štefke Kac Marn so svoje trpljenje na razbesnelem nebu zapale Kačjeglavcu, ki jim je ponudil pomoč. Zvezdana Majhen je v svoji nežni pesmici ob 20. novembru, dnevu splošnih knjižnic, opisala delo modrega palčka Knjigoljuba. Vida Mokrin-Pauer pa je v stilih opisala komarčka Valentina, ki ga prijatelji kličejo prismo-da. Marjeta Zorec nadaljuje svojo

skem prazniku. Šolski izlet na Bled pa so opisali šolarčki OŠ I. Grbec - M. G. Stepančič iz Šklednja. Učenci OŠ A. Gradnik z Repentabra so svoje risarske in pripovedne zmožnosti namenili gledališki predstavi Naočnik in očalnik. Pisana vsebina novembrske številke Galeba ponuja na 54 straneh veliko branja, pa tudi zelo privlačnih ilustracij, ki so izšle iz bogate domišljije znanih likovnih sodelavcev revije, Vesne Benedetič, Štefana Turka, Žive Pahor, Mojce Cerjak, Magde Tavčar, Klavdija

mlaka, rupa, v kateri je po mnenju trojice vaških pijančkov živela strašna pošast - regljajoča žaba! -. S kolom so jo hoteli ugonobiti, a prebili so le skorjo ilovice, da je vsa voda odtekla, in sedaj kala ni več. Okrog otrok, mamice, očkov in dedkov pa se spletajo pripovedi Berte Golob o sestricah v šoli, ki sta se žogali s sošolci, Deček in ptica Berte Golob, v kateri je deček na skajpu videl očeta v daljni Japonski, pa tudi pripoved Mama na službeni poti Žige Gombača, ki najprej v stilih, nato še v nevezava-

rubriko ob mednarodnem letu astronomije in se zaustavlja ob prvem zemljevidu lune in pri namišljenih ter resničnih potovanjih na luno. V tretji številki Galeba so še druge zanimivosti: Galebov kviz, didaktična naloga, križanka... in seveda tudi Galebova likovna delavnica, v kateri Jasna Merku' z navodili in fotografijami razlaga, kako iz odrabljenih stripov ali revij lahko nastaneta izvirna sveča ali božično drevesce.

JK

JURIJ PALJK

KAJ SPLOH POČNEM TUKAJ?

16

Včasih se zares sprašujem, kaj sploh počnem tukaj, še posebej na prireditvah, ki jih obiskujem kar precej, večino zaradi poklicne dolžnosti, veliko pa tudi zato, ker so mi likovne razstave, tudi kako predavanje in kak koncert všeč. Pa se včasih sprašujem, kaj je narobe s temi prireditvami, da na njih nikdar ne vidiš šolnikov, častne izjeme samo potrjujejo pravilo, da profesorjev in učiteljev skorajda ni več na naših kulturnih prireditvah, na razstavah in predstavitev. Časi se spreminjajo, mi smo se spremenili in seveda tudi šola se je spremenila. V trenutku, ko pišem te vrstice, vem, da me nekateri, ki to berejo, v mislih že imenujejo nacionalista, drugi ne, a nikomur ni všeč, da se javno govori o šoli, prav gotovo ne šolnikom, pa čeprav jim vedno odvrčam, da o šoli s slovenskim učnim jezikom lahko in moram govoriti, ker sem oče treh otrok, ki obiskujejo to šolo. Aroganca nekaterih šolnikov, ki se vedno skrivajo za stroko, ko govorijo o svojem (ne) znanju, me še ni toliko prestrašila, da tudi tokrat ne bi mirne duše lahko zapisal, da šolnikov na naših prireditvah skoraj več ni. To je (najbrž) znamenje časov in družbe, v kateri živimo. Sklenil pa sem, da ne bom več pisal, da to ni dobro, ker nima smisla, vprašujem pa se, to lahko in pravzaprav že po poklicni dolžnosti se to tudi moram, zakaj je tako. Če k temu dodam še preprosto dejstvo, da tudi časnikarji vseh naših maloštevilnih medijskih hiš, kot se danes reče dnevniku, tedniku, radiu in televiziji, ne moremo na vse prireditve, postane jasno, da mora sam organizator tudi poskrbeti za zapis, fotografije, če hoče, da bo kaj o prireditvi tudi objavljeno.

Vse bolj tudi opažam, da so razne kulturne pobude vse bolj prireditve za upokojece, in izgovor, da imajo upokojece pač čas za hojo na prireditve, me ne more odvreči od suma, da je nekaj narobe. Morda seveda v prvi vrsti s prireditvami, morda pa tudi z dejstvom, da nekateri ne hodijo več na naše prireditve, še posebno mladi ne in ne študentje. Izgovor, da nekdo nima časa, pride vedno prav, a prav gotovo ni edini, s katerim dobimo ustrezen odgovor, zakaj so nekatere naše prireditve slabo obiskane. Če k temu dodamo še dejstvo, da smo se zadnje čase vrnili v obdobje pred padcem Berlinskega zidu, je to bolj zaksrbljujoče, še posebej v času globalizacije, katere del smo tudi sami, pa če se tega v manjšini hočemo zavedati ali ne. In če sem pred dnevi

iz iskrenega odgovora prijateljice izvedel, da spadam "med ta bele", dobil samo potrditev, da je stanje v naši manjšini spet tako, kot je bilo pred tridesetimi leti ali skoraj, pa me je bolj zaskrbelo obtožba kolegice, ki mi je pred dnevi grobo povedala, da je moj "krog, ki je katoliški, umazan in hudoben". Verjemite mi, da sem se počutil nelagodno, ker sem sam verjel in tudi, pa naj zveni to še tako neskrumno, naredil nekaj za to, da se med seboj ne bi tako posplošeno in predvsem pa krivično, če že ne škodljivo za vse, delili!

Naj bo! "Jemljem na znanje", smo včasih rekli.

Pa mi vseeno dovolite, da se s tem ne sprijaznim. Ker se enostavno ne morem. Ker sem sam prepričan, da moramo sogovornika najprej pogledati v oči, ga spoznati, se z njim pogovarjati, predno ga damo v neki kalup in potiskati na neko stran. Kjer je vedno drugi slab, ti pa dober, vsaj tako potekajo zadeve pri nas. Če pošteno pogledamo vase, vidimo, da ni tako. Vsaj upam, da vidimo, da ni tako! A ni samo to: pred dnevi sem bil dva večera zapored soudeležen na dveh pomembnih prireditvah na Goriškem, prva je bila v Državni knjižnici, kjer sta slovenski slikar

France Balantič

in italijanska pesnica predstavljala imenitni razstavo in skupno knjigo v treh jezikih Goriške, druga prireditve pa je bila v pokrajinski palači, kjer so predstavljali prevode predolgo zamolčanega Balantiča v italijanščino in se spominjali preminulega politika in kulturnika. Tako prva kot druga prireditve sta bili namenjeni vsem: Italijanom in Slovencem. Prve se je udeležila le pesnica slovenskih prijateljev slikarja in pesnice, čeprav je šlo za več kot le dostojno predstavljanje slovenskega jezika v Državni knjižnici, in zelo veliko število italijanskih ljubiteljev slikarstva in poezije, druge pa so se udeležili skorajda samo Slovenci in še ti so bili skorajda samo iz kroga edine etnične stranke Slovencev v Italiji. Upam, da ne bom krivičen, če bom zapisal, da v sicer precej polni pokrajinski dvorani ni bilo več kot za pest italijanskih prijateljev. To je seveda škoda, velika škoda. Ker se sami odrekamo prostoru, v katerem živimo, ker sami še naprej vztrajamo s pogubnimi delitvami, ki ne vodijo nikamor!

Pač, vodijo nekam. Včasih smo rekli temu kraju krtova deželja.

POGOVOR Anita Kravos / dobitnica nagrade Marcaurelio

"Vesela sem, da smo snemali tudi v Gorici"

Goriška igralka Anita Kravos je za film "Alza la testa", ki so ga pred kratkim začeli predvajati v italijanskih kinodvoranah, prejela nagrado za najboljšo žensko vlogo na letošnjem rimskem filmskem festivalu. Nagrado je podelilo združenje igralskih zastopnikov.

Najprej bi ti rada čestitala za prejeto nagrado! Kaj pomeni v Italiji takšno priznanje?

Najlepša hvala! Nagrade L. A. R. A. (Libera Associazione Rappresentanti di Artisti) sem zelo vesela, ker je takšne vrste priznanje v Italiji zelo pomembno. Zastopniki filmskih igralcev vsako leto nagradijo enega igralca ali igralko, ki se je s svojim talentom posebej izkazal v vlogi v italijanskem filmu. Nagrado podelijo ob rimskem filmskem festivalu in tako usmerijo pozornost bodisi javnosti kot filmskega sveta na novo ime. Letos so se odločili, da nagradijo igralko za vlogo, ki je bila prvotno mišljena za moškega.

Kako si dobila vlogo v filmu?
Režiser Alessandro Angelini je s produkcijsko hišo Bianca Film najprej iskal moškega igralca ali osebo, ki naj bi bila v procesu spreminjanja spola iz moškega v žensko. Režiser pa je že prej videl film Marine Spada "Come l'om-

bra", v katerem sem prvič nastopala v glavni vlogi, in mi je ponudil avdicijo za vlogo Ivana/Sonie. Prvi avdiciji so sledile še tri, nato sem morala dolgo časa čakati. Na koncu sem z velikim zadoščenjem izvedela, da so mi dodelili vlogo.

Bi lahko na kratko povedala zgodbo filma?

Zgodba se začne v Fiumicinu, v Rimu. Mero, Sergio Castellitto (za vlogo so mu podelili nagrado Marcaurelio d'argento za najboljšega igralca na rimskem festivalu), uči sina boks in zelo upa vanj. Fant bo skoraj dopolnil osemnajst let in ravno v trenutku, ko dosežeta prve pomembnejše uspehe, izgubi življenje v zelo banalni nesreči z motorjem. Mero dovoli zdravnikom presaditev srca in tako se začne potovanje, ki ga bo pripeljalo do Gorice. Na vsak način hoče izvedeti, kdo je dobil srce. V Gorici bo iskal nekega Ivana Canepo ..., spoznal pa bo Sonio!

Tvoja vloga je zelo kompleksna, najbrž so bile priprave kar naporne?

Zgodba je zelo presunljiva, njeni akterji nosijo v sebi veliko dostojanstva, zato se me je takoj dotaknila. Že ob prvem branju so me prevzele nekatere Soniine besede. Takoj sem v sebi začutila povezavo z njim/njo in mi ni bi-

lo treba dolgo iskati. Veliko sem morala vaditi, da sem lahko spremenila ton glasu, ki vzbuja močna čustva in izdaja Sonjin resnični genski zapis. Najtežji in obenem najbolj zabaven in zanimiv del je bil proces telesne spremembe. Potrebovali smo celo ekipo, ki je skrbela za moj zunanji videz. Kostumografinja Daniela Ciancio je pripravila poseben steznik, ki je izbrisal obliko mojih bokov, masker Gino Tamagnini je spremenil poteze mojega obraza in frizer Mauro Tamagnini mi je uredil pričesko. Številni popravki telesnosti so mi zelo pomagali in prispevali k temu, da sem se dobro počutila v tej preobrazbi, ali točneje, da sem vzbujala in začutila ravno pravo mero nelagodja, ki zaznamuje tega tako nemirnega človeka.

Kaj si čutila, ko si se morala vživeti v nekoga, ki se je od-

očil za takšno spremembo? Tu je veliko govora o človeški identiteti.

Sonia hodi skozi življenje z visoko dvignjeno glavo. Prevzela je odgovornost za lastne potrebe, želje in predvsem ne skriva svoje prave identitete. V življenju je, tako kot Mero, veliko trpela,

večkrat je padla in ponovno vstala. Nikomur več ji ni treba odgovarjati za lastne življenjske odločitve. Zunanji opazovalec, kakršen je Mero, lahko vidi v njej dvojnost in nedorečenost par excellence. V resnici pa je v svojem domačem okolju dobro sprejeta,

živijo normalno in ima službo. Ravno zato, ker je iskrena do sebe. Izbori si svoje mesto. Srečanje Sonie in Mera je kar burno, na koncu pa bosta oba nekaj pridobila. Mero bo spoznal, da lahko še naprej opravlja očetovsko vlogo, Sonia bo razumela, kako pomembno je znati prejemati. Sonia je trmasta in odločna, vedno si je morala sama pomagati, nihče ji ni ničesar podaril. Sedaj pa je dobila velik dar, srce, novo možnost, nadaljevanje življenja. Svojo vlogo rada primerjam z rastlino. Njeno seme je padlo med kamenje ali na cement, zato je morala omejiti življenjske potrebe, vendar se ni odpovedala lastni naravi. Ko sem dobila nagrado na rimskem festivalu, sem povedala, da sem se veliko naučila od nje. Sonia mi je pokazala, kako pomembno je biti sprejet za to, kar si. Dele filma, kjer nastopaš, ste snemali v Gorici in Novi Gorici, na meji. Najbrž je bilo lepo snemati v domačih krajih?

Režiser mi je s to vlogo podaril možnost, da sem se vrnila v domače okolje in tu opravljala službo, zaradi katere sem pred leti odšla. Ta priložnost mi je veliko pomenila. Svoje šolanje sem začela pri Walterju Mramorju (Artisti Associati) v Gorici, nadaljevala sem v Benetkah in nato v Moskvi, na Akademiji GITIS. Po študiju gledališke igre sem se preselila v Rim, kjer sem začela

nastopati v filmih. Ko mi je Alessandro Angelini povedal, da bom film snemali v domači Gorici, sem bila neverjetno presenečena! In sploh nisem mogla verjeti, da bom nastopala poleg Sergia Castellitta! Po začetnem presenečenju sem spoznala, da sta moja dvojezičnost in poznavanje dveh kultur bistvenega pomena za takšno vlogo. Za vlogo človeka, ki je nekje na meji.

Meja ima v filmu tudi simboličen pomen.

Moja vloga jo posebej. Sonia živi na meji (in dela v baru na Fernetičih). Življenje pripelje Mera do nje, do krajev, ki predstavljajo skrajno mejo njegovega pojmovanja. Da bi pomagal Sonii, pa jo končno prekorači. Skupaj bosta prišla do Hrvaške. Mero je poln predsodkov, vendar mora sobivati s tujci, meja je zanj najbolj oddaljena točka od nje. Vesela sem, da smo prizore srečanja med njim in Sonio snemali v Gorici, da so moje mesto izbrali za kraj srečanja.

Vrniva se k nagradi. Ali ti odpira širše možnosti za delo? Si sedaj postala bolj vidna v filmskem svetu?

Upam, da ja. Zelo rada bi delala z italijansko-slovensko koprodukcijo, kot sem že za film Prehod režiserja Borisa Palčiča.

Kakšno vlogo bi si želela odigrati v naslednjem filmu?

Mislím, da je Sonia vloga, ki bi si jo vsak igralec/igralka želel odigrati. Mene je že doletela ta sreča in dobila sem nagrado za svojo interpretacijo. Sedaj bi se rada preizkusila v lahkotnejši vlogi, v komediji. Rada bi ugotovila, ali je res težje v gledalcu povzročiti smeh kot jok!

Katarina Brešan

V bližini Trsta raznovrstno in kakovostno dogajanje Koper je mikaven tudi zaradi vrhunškega športa

V pogovorih, pa tudi v medijih in socialnih omrežjih vse pogosteje ugotavljamo, da zaradi živahnega nočnega življenja naši mladi zelo radi zahajajo v Koper. Ne nazadnje je glavno mesto slovenske obale zanimivo tudi zaradi kulturnega utripa, možnosti nakupovanja ali preprosto za prijeten sprehod ob morju ali po slikovitih sosednjih gričih. Neverjeten pojav pa predstavlja zadnje čase razcvet koprškega športa, ki ga najbrž kaže malce bolj temeljito predstaviti. Ni kaj, v ekipnih športih so koprške ekipe zadnje čase v samem državnem vrhu. V zadnjih letih so dejansko vse zelo nihale, praviloma sorazmerno z bolj ali manj ujemnimi finančnimi razmerami. Danes je očitno konjunktura,

ki jo kroji v prvi vrsti glavni pokrovitelj, velikan Luka Koper,

Zlatko Dedić

dokaj ugodna. Nogometaši celovodijo na začasnih lestvicah prve lige po zimskem delu prvenstva. S klopi jih vodi strateg Nedžad Okčić, na igrišču pa so se spet zbrali nekateri junaki zlate generacije slovenske reprezentance Amir Karič, Miran Pavlin in Mladen Rudonja, ki deli občasno angažiranost v vlogi igralca in odbornika z menedžersko zaposlitvijo v Angliji. Osvojiti naslov državnega prvaka nikakor ne bo lahko, vendar navijačem na Bonifiki je menda dano upati – in uživati ob lepem nogometu. In ne gre pozabiti, da je ta čas eden najbolj prepoznavnih slovenskih nogometašev Zlatko Dedić, avtor odločilnega

zadetka za uvrstitev reprezentance na svetovno prvenstvo prihodnje leto v Južnoafriški republiki, Koprčan, sicer s koreninami precej bolj na jugu nekdanje skupne domovine. Lanska "naj" primorska športnika pa sta bila ne nazadnje Špela Ponomarenko iz Kopra in olimpijska medalja Vasilij Žbogar iz Izole. Fenomen zadnjih let so vsekakor rokometiški Cimosa, ki so že nekaj časa druga sila prvenstva za nedosegljivimi, vendar vedno bližjimi vrstniki celjske Pivovarne Laško. Koprčani so dve leti zapored pokalni prvaki, lani so igrali celo v Ligi prvakov, letos pa v Pokalu pokalnih zmagovalcev. Pred kratkim je legendarnega Matjaža Tomina, ki je pripeljal Cimosa v vrh, na klopi zamenjal domačin Fredi Radojkovič, do nedavnega trener tržaških rokometišev. V tekočem prvenstvu sedmerka z Obale deli časno drugo mesto, na tribuni pa jo med številnimi privrženci upravičeno spremlja tudi kopica zamejskih navdušencev. Spektakel je namreč na Bonifiki zagotovljen. V sodobni mestni telovadnici nastopata tudi ženska odbojkarica in moška košarkarska ekipa. Dekleta trenerja Željka Rulofsa so odlične druge na začasnih lestvicah

ve lige, prelet društvenih ekip na klubski spletni strani pa kaže, da je delo na mladinskem področju sploh zelo bogato in uspešno nastavljeno. Malce drugače je pri košarkarjih, ki jih letos v najvišji slovenski članski ligi vodi strokovnjak Aleksander Sekulič. Koper je na spodnjem delu lestvice, zadnja leta je bil vedno zasidran na sredini s kakim preblistkom in več sezonami životarjenja. Jeseni je v lokalnih medijih odmevala neprijetna polemika med Košarkarskim klubom Koper in drugim mestnim klubom Koš, ki odlično dela na mladinskem področju. Iz vrst Koša so javno zatožili sosede, da zapostavljajo delo z mladimi in jim nato želijo izmakniti najboljše talente (pri Košu so namreč zadnja leta vz-

gojili kar nekaj mladinskih reprezentantov). Pošten in pameten dogovor bi bil najbrž najbolj primerna rešitev, ta primer pa je še en dokaz, da sodelovanje med društvi ni težavno le v našem zamejskem okolju... Če se pomaknemo še do bližnje Žusterne, domujejo tu še vaterpolisti Rokave Koper, ki bijejo z Olimpijo večni boj za državni prestol, ugledno pa nastopajo tudi v mednarodni Jadranski ligi. Skratka, športni simpatizerji iz naših krajev naj ne podcenjujejo dejstva, da se nam zgolj dvajset minut od Trsta ponuja raznovrstno in kakovostno dogajanje. Gibanje, vredno mogoče tudi globlje preučitve ali celo posnetanja.

HC

NAMIZNI TENIS

Ženska A2 liga: Kras - Genova 4:0

Moška B2 liga: Marling - Kras 5:1

NOGOMET

Elitna liga: Muggia - Kras 1:4

Promocijska liga: Union 91 - Juventina 1:1,

Martignacco - Savodnje 2:2, Trieste Calcio -

Vesna 5:0

1. amaterska liga: Domio - Primorac 1:1

2. amaterska liga: Breg - San Canzian 0:0,

Opicina - Zaria/Gaja 3:3, Primorje -

Piedimonte 0:1

3. amaterska liga: Poggio - Mladost 0:5

KOŠARKA

C1 liga: Venezia - Jadran 65:52

C2 liga: Breg - Goriziano 78:62, CUS - Bor 68:54

D liga: NAB - Kontovel 64:70

ODBOJKA

Ženska C liga: Sloga - Bor/Breg 3:1

Moška C liga: Olympia - Sloga 2:3, Val -

Porcia 3:2, Natisonia - Soča 3:0

Ženska D liga: Kontovel - Rizzi 3:0, Cordenons -

Govolley 3:0

Moška D liga: Altura - Naš Prapor 3:0

Univerzitetni sistem ponazarja družbo nasploh Bolonjska omaka za vse!

Vem, da so za mnoge mediteranske duge testenine alfa in omega prehranjevanja, in tudi sam se prištevam mednje. "Spaghetti, penne liscie in fusilli" so najčestje predstavljene kot simbol enostavne, dinamične in prilagodljive prehrane, ki so lahko ob dopolnilu raznovrstnih, pestrih in bogatih omak temelj dietnega programa in nasploh zdravega življenja. Pa še res je: en dan si lahko privoščimo nasitno "carbonaro", drugič lahko zelenjavno mešanico, tretjič različico z gobami in smetano. Pašta za

vse okuse in letne čase. A povem vam, meni je bil najboljši domači "ragu", ki mu ne daleč od tod pravijo bolonjska omaka. Odkar študiram na univerzi, naziv "bolonjski" prav posebno odmeva v moji glavi, saj mi milino okusov noninega "raguja" kviri tragikomična burleska evropskega visokega šolstva, ki se od slovite bolonjske reforme dobesedno pogreza vase v ihti po uspešnosti, konkurenčnosti in standardih. Zato dovolite mi tovrsten sarkastičen uvod, saj ne morem mimo razočaranja ob ugotovitvi, da na univer-

zitetnem štedilniku Evrope nič kaj spodbudno smrdi. Bojim se celo, da bomo za kosilo ostali lačnih ust!

Naj zbežanemu bralcu obrazložim svojo poanto. Bolonjska reforma je kot spodbuden projekt zbujala (in le še slepci v to "slepo" verjamejo) upanje v poenotenje evropskega študijskega sistema, bistveno izboljšanje meddržavnih študijskih izmenjav, optimizacijo uspešnosti študijskega obdobja, zvišanje standardov na področjih kadrov, docentur, preureditev hierarhij študijskih sistemov itd. Večina tega se je dejansko zgodila: Erasmus, Cmpius in Leonardo projekti omogočajo stipendiranje študentov in delavcev v tujini, univerzalen ocenjevalni

sistem olajšuje prevajanje ocen in "zmanjšuje" Evropo. So cilji doseženi? Doseženi, celo več: obilno prekoračeni. In tu nastopijo problemi.

Razpletanje bolonjske reforme lahko beremo kot vzorec istih procesov in sprememb, ki zadevajo evropsko družbo l. 2009. "Bolonja" (in tu ne mislim na omako, ki jo neprimerljivo bolj cenim) je postala prostor trgovanja, da ne rečem ekonomskega mešetarjenja in klientelističnega zaslužkarstva političnih močev, ki vso zadevno vodijo. O vsebini, kakovosti ni govora onkraj diskurza uspešnosti. Uspešnost pomeni zanje funkcionalnost na področjih, ki sledijo gospodarskim trendom, t. j. pri našajo zaslužek. Vse drugo, torej,

kar je nefunkcionalno, režemo: z omejevanjem sredstev, s krčenjem kadrov, z negiranjem raziskovalnih projektov, obsedeno fragmentalizacijo. Standardi in povprečje še vedno višajo le konformne "podložnike" (beri: porast strok odnosov z javnostjo in zavajevalskih organizatorjev ljudstva za ekonomijo), kdor raziskuje vsebino in odkriva nepravilnosti, zakrivanja resnice, spletkarjenje, je nefunkcionalen, torej neuspešen, torej za odstrel. Sprašujem se, če se vam zdi funkcionalna in uspešna večina (s tem toliko bolj kapo dol vsem, ki to niste) Erasmus "briga me" študentov, ki za krinko medkulturnosti in standardov zakonodajne preživljajo poceni počitnice nekje stran

od doma? Se vam zdijo uspešni papirologi (beri: uradniki različnih vrst in podvrst), ki namesto debatiranja o vsebini "kulturne" ponudbe dvomijo v honoriranje predavateljev, kulturnih delavcev, raziskovalcev? Se vam zdijo uspešni bolonjski snovalci, ki so s kupi birokracije študijski proces skrčili na sistem tri plus dve leti, s katerim diplomira "vsakdo", malokoli pa kaj "ve"? Se vam zdi prav, da ne morem prebrati niti ene cele knjige, saj moram biti hiperaktiven in delati naprej, naprej, naprej? Šaj se ne čudim, da vsi podlegamo gripam in virozam: bodite hiperaktivni, zbolite in kupite zdravila! A to je že druga "sterja..."

Jernej Šček